Thomas Kempis

DE IMITATIONE CHRISTI

Franciscus fecit

Liber Primus

Admonitiones ad spiritualem vitam utiles

Capitulum I
De imitatione Christi et contemptu mundi omniumque eius vanitatum.

1. *Qui sequitur me non ambulat in tenebris*, dicit Dominus. Haec sunt verba Christi, quibus admonemur quatenus vitam eius et mores imitemur, si volumus veraciter illuminari et ab omni caecitate cordis liberari. Summum igitur studium nostrum sit in vita Iesu meditari.

2. Doctrina eius omnes doctrinas sanctorum praecellit, et qui spiritum haberet *absconditum ibi manna* inveniret. Sed contingit quod multi ex frequenti auditu evangelii parvum desiderium sentiunt, quia spiritum Christi non habent. Qui autem vult plene et sapide verba Christi intelligere oportet ut totam vitam suam illi studeat conformare.

3. Quid prodest tibi alta de Trinitate disputare, si careas humilitate, unde displiceas Trinitati? Vere alta verba non faciunt sanctum et iustum, sed virtuosa vita efficit Deo carum. Opto magis sentire compunctionem, quam scire eius definitionem. Si scires totam Bibliam et omnium philosophorum dicta, quid totum prodest sine caritate et gratia? *Vanitas vanitatum et omnia vanitas*, praeter amare Deum et illi soli servire. Ista est summa sapientia, per contemptum mundi tendere ad regna coelestia.

4. Vanitas igitur est divitias perituras quaerere et in illis sperare. Vanitas quoque est honores ambire et in altum se extollere. Vanitas est carnis desideria sequi et illud desiderare unde postmodum graviter oportet puniri. Vanitas est longam vitam optare et de bona vita modicum curare. Vanitas est praesentem vitam solum attendere et quae futura sunt non praevidere. Vanitas est diligere quod cum omni celeritate transit et illuc non festinare ubi sempiternum manet gaudium.

5. Stude ergo cor tuum ab amore visibilium abstrahere et ad invisibilia te transferre. Nam sequentes suam sensualitatem maculant conscientiam et perdunt Dei gratiam.

Capitulum II
De humili scire sui ipsius

1. Omnis homo naturaliter scire desiderat. Sed scientia, sine timore Dei, quid impetrat? Melior est profecto rusticus humilis qui Deo servit, quam superbus philosophus qui, se neglecto, cursum coeli considerat. Qui bene seipsum cognoscit sibi ipsi vilescit, nec laudibus delectatur humanis. Si scirem omnia quae in mundo sunt et non essem in caritate, quid me iuvaret coram Deo, qui me iudicaturus est ex facto?

2. Quiesce a nimio discendi desiderio, quia ibi magna invenitur distractio et deceptio. Scientes volunt libenter docti videri et sapientes dici. Multa sunt quae scire, animae parum vel nihil prodest. Et valde insipiens est qui aliquibus magis intendit, quam his quae saluti suae deserviunt. Multa verba non satiant animam, sed bona vita refrigerat mentem, et pura conscientia magnam ad Deum praestat confidentiam.

3. Quanto plus et melius scis, tanto gravius iudicaberis inde, nisi sancte vixeris. Noli ergo extolli de ulla arte vel scientia, sed potius time de data tibi notitia. Si tibi videtur quod multa scias et satis bene intelligas, scito tamen quia sunt multo plura quae nescis. *Noli sapere altum*, sed ignorantiam tuam magis fatere. Quid te vis alicui praeferre, cum plures doctiores te inveniantur et magis in lege periti? Si vis aliquid utiliter scire et discere, ama nesciri et pro nihilo reputari.

4. Haec est altissima et utilissima lectio, sui ipsius vera cognitio et despectio. De seipso nihil tenere et de aliis semper bene et alte sentire, magna sapientia est et perfectio. Si videris aliquem aperte peccare vel aliqua gravia perpetrare, non debes te tamen meliorem aestimare. Omnes fragiles sumus, sed tu neminem fragiliorem teipso tenebis.

Capitulum III
De doctrina veritatis

1. Felix quem veritas per se ipsam docet, non per figuras et voces transeuntes, sed sicuti se habet. Nostra opinio et noster sensus saepe nos fallit et modicum videt. Quid prodest magna cavillatio de occultis et obscuris rebus, de quibus non arguemur in iudicio quia ignoravimus? Grandis insipientia quod, neglectis utilibus et necessariis, ultro intendimus curiosis et damnosis. Oculos habentes, non videmus.

2. Et quid nobis de generibus et speciebus? Cui eternum Verbum loquitur a multis opinionibus expeditur. Ex uno Verbo omnia et unum loquuntur omnia, et hoc est *Principium quod et loquitur nobis.* Nemo sine illo intelligit aut recte iudicat. Cui omnia unum sunt et omnia ad unum trahit et omnia in uno videt potest stabilis esse et in Deo pacificus permanere. O veritas Deus, fac me unum tecum in caritate perpetua! Taedet me saepe multa legere et audire; in Te totum est quod volo et desidero. Taceant omnes doctores, sileant universae creaturae in conspectu tuo! Tu mihi loquere solus!

3. Quanto magis aliquis unitus et interius implicatus fuerit, tanto plura et altiora sine labore intelligit, quia desuper lumen intelligentiae accipit. Purus, simplex et stabilis spiritus in multis operibus non dissipatur, quia omnia ad Dei honorem operatur et in se otiose ab omni propria exquisitione esse nititur. Quis te magis impedit et molestat, quam tua immortificata cordis affectio? Bonus et devotus homo opera sua prius intus disponit, quae foris agere debet, nec illa trahunt eum ad desideria vitiosae inclinationis, sed ipse inflectit ea ad arbitrium rectae rationis. Quis habet fortius certamen, quam qui nititur vincere seipsum? Et hoc deberet esse negotium nostrum, vincere scilicet se ipsum et quotidie fortiorem se ipso fieri atque in melius proficere.

4. Omnis perfectio in hac vita quamdam imperfectionem sibi habet annexam, et omnis speculatio nostra quadam caligine non caret. Humilis tui cognitio certior via est ad Deum quam profundae scientiae inquisitio. Non est culpanda scientia aut quaelibet rei notitia, quae bona est in se considerata et a Deo ordinata, sed praeferenda

est semper bona conscientia et vita. Quia vero plures magis student scire quam bene vivere, ideo saepe errant et pene nullum vel modicum fructum ferunt.

5. O si tantam adhiberent diligentiam ad extirpanda vitia et virtutes inserendas sicuti movendi quaestiones, non fierent tanta mala et scandala in populo nec tanta dissolutio in coenobiis! Certe, adveniente die iudicii, non quaeretur a nobis quid legimus, sed quid fecimus, nec quam bene diximus, sed quam religiose viximus. Dic mihi, ubi sunt modo omnes illi domini et magistri, quos bene nosti dum adhuc viverent et in studiis florerent? Iam eorum praebendas alii possident, et ne scio utrum de eis recogitent. In vita sua aliquid videbantur, et modo de illis tacetur.

6. O quam cito transit gloria mundi! Utinam vita eorum scientiae eorum concordasset! Tunc bene studuissent et legissent. Quam multi pereunt per vanam scientiam in hoc saeculo, qui parum curant de Dei servitio! Et quia magis eligunt magni esse quam humiles, ideo evanuerunt in cogitationibus suis. Vere magnus est qui in se parvus est et pro nihilo omne culmen honoris ducit. Vere prudens est qui omnia terrena *arbitratur ut stercora, ut Christum lucrifaciat.* Et vere bene doctus est qui Dei voluntatem facit et suam voluntatem relinquit.

Capitulum IV
De prudentia in agendis

1. Non est credendum omni verbo nec instinctui, sed caute et longanimiter res est secundum Deum ponderanda. Proh dolor! saepe malum facilius quam bonum de alio creditur et dicitur; ita infirmi sumus. Sed perfecti viri non facile credunt omni enarranti, quia sciunt humanam fragilitatem, imo infirmitatem, ad malum proclivam et in verbis satis labilem.

2. Magna sapientia est non esse praecipitem in agendis nec pertinaciter in sensibus stare. Ad hanc etiam non pertinet quibuslibet hominum verbis credere, nec audita vel credita mox ad aliorum aures effundere.

3. Cum sapiente et sententioso viro consilium habe et quaere potius a melioribus instrui, quam tuas adinventiones sequi. Bona vita facit hominem sapientem secundum Deum et expertum in multis. Quanto quis in se humilior fuerit et Deo subiectior, tanto in omnibus erit sapientior et pacatior.

Capitulum V
De lectione Scripturarum

1. Veritas est in Scripturis sanctis quaerenda, non eloquentia. Omnis Scriptura sacra Sancto eo Spiritu debet legi, qua facta est. Quaerere debemus potius utilitatem in Scripturis, quam subtilitatem sermonis. Ita devotos et simplices libros legere debemus, sicut altos et profundos. Non te offendat auctoritas scribentis, utrum parvae vel magnae litteraturae fuerit, sed amor purae veritatis te trahat ad legendum. Non quaeras quis hoc dixerit, sed quid dicatur attende.

2. Homines transeunt, sed *veritas Domini manet in aeternum.* Sine personarum acceptione variis modis nobis loquitur Deus. Curiositas nostra saepe nos impedit in lectione Scripturarum, cum volumus intelligere et discutere ubi simpliciter est transeundum. Si vis profectum haurire, lege humiliter, simpliciter et fideliter, nec unquam velis habere nomen scientiae. Interroga libenter et audi tacens verba Sanctorum, nec displiceant tibi parabolae seniorum: sine causa enim non proferuntur.

Capitulum VI
De inordinatis affectibus

1. Quandocumque homo inordinate aliquid appetit, statim in se inquietus fit. Superbus et avarus numquam quiescunt; pauper et humilis spiritu in multitudine pacis conversatur. Homo qui necdum in se perfecte mortuus est cito tentatur et vincitur in parvis et vilibus verbis. Infirmus in spiritu et quodammodo adhuc carnalis, ad sensibilia inclinatus, difficiliter potest se a terrenis desideriis ex toto abstrahere. Et ideo saepe habet tristitiam, cum se subtrahit. Leviter etiam dedignatur, si quis ei resistit.

2. Si autem prosecutus fuerit quod concupiscit, statim ex reatu conscientiae gravatur, quia secutus est passionem suam, quae nihil iuvat ad pacem quam quaesivit. Resistendo igitur passionibus invenitur vera pax cordis, non autem serviendo eis. Non est ergo pax in corde hominis carnalis, non in homine exterioribus dedito, sed in fervido spirituali.

Capitulum VII
De vana spe et elatione fugienda

1. Vanus est qui spem suam ponit in hominibus aut in creaturis. Non pudeat te aliis servire amore Domini nostri Iesu Christi et pauperem in hoc saeculo videri. Non stes super teipsum, sed in Deo spem tuam constitue. Fac quod in te est, et Deus aderit bonae voluntati tuae. Non confidas in tua scientia vel cuiuscumque astutia viventis, sed magis in Dei gratia, qui humiles adiuvat et de se praesumentes humiliat.

2. Non glorieris in divitiis, si adsint, nec in amicis quia potentes sunt, sed in Deo qui omnia praestat et seipsum super omnia dare desiderat. Non te extollas de magnitudine vel pulchritudine corporis, quae modica etiam infirmitate corrumpitur et foedatur. Non placeas tibi ipsi de habilitate aut ingenio tuo, ne displiceas Deo cuius est totum quidquid boni naturaliter habemus.

3. Non te reputes aliis meliorem, ne forte coram Deo deterior habearis, qui scit quid est in homine. Non superbias de operibus bonis, quia aliter sunt iudicia Dei quam hominum, cui saepe displicet quod hominibus placet. Si aliquid boni habueris, crede de aliis meliora, ut humilitatem conserves. Non nocet ut omnibus te supponas, nocet autem plurimum, si vel uni te praeponas. Iugis pax cum humili, in corde autem superbi zelus et indignatio frequens.

Capitulum VIII
De cavenda nimia familiaritate

1. Non *omni homini reveles cor tuum*, sed cum sapiente et timente Deum age causam tuam. Cum iuvenibus et extraneis rarus esto. Cum divitibus noli blandiri, et coram magnatis non libenter appareas. Cum humilibus et simplicibus, cum devotis et morigeratis sociare, et quae aedificationis sunt pertracta. Non sis familiaris alicui mulieri, sed in communi omnes bonas mulieres Deo commenda. Soli Deo et Angelis suis opta familiaris esse, et hominum notitiam devita.

2. Caritas est habenda ad omnes, sed familiaritas non expedit. Quandoque accidit ut persona ignota ex bona fama lucescit, cuius tamen praesentia oculos intuentium offuscat. Putamus aliquando aliis placere ex convictione nostra, et incipimus magis displicere, morum improbitate in nobis considerata.

Capitulum IX
De obedientia et subiectione

1. Valde magnum est in obedientia stare, sub praelato vivere et sui iuris non esse. Multo tutius est stare in subiectione, quam in praelatura. Multi sunt sub obedientia magis ex necessitate quam ex caritate, et illi poenam habent et leviter murmurant, nec libertatem acquirent, nisi ex toto corde propter Deum se subiciant. Curre hic vel ibi: non invenies requiem, nisi in humili subiectione sub praelati regimine. Imaginatio locorum et mutatio multos fefellit.

2. Verum est quod unusquisque libenter agit pro sensu suo et inclinatur ad eos magis qui secum sentiunt. Sed si Christus est inter nos, necesse est ut relinquamus etiam quandoque nostrum sentire propter bonum pacis. Quis est ita sapiens, qui omnia plene scire possit? Ergo noli nimis in sensu tuo confidere, sed velis etiam aliorum sensum audire. Si bonum est tuum sentire, et hoc ipsum propter Deum dimittis et alium sequeris, magis inde proficies.

3. Audivi enim saepe, securius esse audire et accipere consilium, quam dare. Potest etiam contingere ut bonum sit uniuscuiusque sentire, sed nolle aliis acquiescere, cum id ratio aut causa postulat, signum est superbiae aut pertinaciae.

Capitulum X
De cavenda superfluitate verborum

1. Caveas tumultum hominum quantum potes. Multum enim impedit tractatus saecularium gestorum, etiamsi simplici intentione proferantur. Cito enim inquinamur vanitate et captivamur. Vellem me pluries tacuisse et inter homines non fuisse. Sed quare tam frequenter loquimur et invicem fabulamur, cum tamen raro sine laesione conscientiae ad silentium redimus? Ideo tam frequenter loquimur, quia per multas locutiones ad invicem consolari quaerimus et cor diversis cogitationibus fatigatum optamus relevare. Et multum libenter de his quae diligimus seu cupimus, vel quae nobis contraria sentimus, libet loqui et cogitare.

2. Sed proh dolor! saepe inaniter et frustra. Nam haec exterior consolatio interioris et divinae consolationis non modicum detrimentum est. Ideo vigilandum est et orandum, ne tempus otiose transeat. Si loqui licet et expedit, quae aedificabilia sunt loquere. Malus usus et negligentia profectus nostri multum facit ad incustodiam oris nostri. Iuvat tamen non parum ad profectum spiritualem devota spiritualium rerum collatio, maxime ubi pares animo et spiritu in Deo sibi sociantur.

Capitulum XI
De pace quarenda et zelo proficiendi

1. Multam possumus pacem habere, si non volumus nos cum aliorum dictis et factis quae ad nostram curam non spectant occupare. Quomodo potest ille in pace diu permanere, qui alienis curis se intermiscet, qui occasiones forinsecus quaerit, qui parum vel raro se intrinsecus colligit? Beati simplices, quoniam multam pacem habebunt.

2. Quare quidam Sanctorum tam perfecti et contemplativi fuerunt? Quia mortificari omnino ab omnibus terrenis desideriis studuerunt et ideo totis medullis cordis Deo inhaerere atque libere sibi vacare potuerunt. Nos nimium propriis occupamur passionibus et de transitoriis nimis sollicitamur. Raro enim vitium unum perfecte vincimus, et ad quotidianum profectum non attendimus; ideo frigidi et tepidi remanemus.

3. Si essemus nobismetipsis perfecte intenti et exterius minime implicati, tunc possemus etiam divina sapere et de coelesti contemplatione aliquid experiri. Totum et maximum impedimentum est, quia non sumus a passionibus et concupiscentiis liberi, nec perfectam viam Sanctorum conamur ingredi. Quando etiam modicum adversitatis occurrit, nimis cito deicimur et ad humanas consolationes convertimur.

4. Si niteremur sicut viri fortes stare in proelio, profecto auxilium Domini super nos videremus de coelo. Ipse enim certantes et de sua gratia sperantes paratus est adiuvare, qui nobis occasiones procurat ut vincamus. Si tantum in istis exterioribus observantiis profectum religionis ponimus, cito finem habebit devotio nostra. Sed ad radicem securim ponamus ut, purgati a passionibus, pacificam mentem possideamus.

5. Si omni anno unum vitium extirparemus, cito viri perfecti efficeremur. Sed modo contrario saepe sentimus, ut meliores et puriores in initio conversionis nos fuisse inveniamus, quam post multos annos professionis. Fervor et profectus noster quotidie deberet crescere, sed nunc pro magno videtur si quis primi fervoris partem possit retinere. Si modicam violentiam faceremus in principio, tunc contra omnia possemus facere cum levitate et gaudio.

6. Grave est assueta dimittere, et gravius contra propriam voluntatem ire. Sed si non vincis parva et levia, quando superabis difficiliora? Resiste in principio inclinationi tuae et malam desere consuetudinem, ne forte paulatim ad maiorem te ducat difficultatem. O si adverteres quantam tibi pacem et aliis laetitiam faceres temetipsum bene habendo, puto quod sollicitior esses ad spiritualem profectum.

Capitulum XII
De utilitate adversitatis

1. Bonum nobis est quod aliquando habeamus adversitates, gravitates et contrarietates, quia saepe hominem ad cor revocant, quatenus se in exilio esse cognoscat, nec spem suam in aliqua mundi re ponat. Bonum est quod patiamur quandoque contradictiones, et male et imperfecte de nobis sentiamur, etiamsi bene agimus et intendimus. Ista saepe iuvant ad humilitatem et a vana gloria nos defendunt. Tunc enim melius interiorem testem Deum quaerimus, quando foris vilipendimur ab hominibus, et non bene de nobis creditur.

2. In Deo deberet se homo totaliter firmare, et non esset ei necesse multas consolationes quaerere. Quando homo bonae voluntatis tribulatur vel tentatur aut malis cogitationibus affligitur, tunc Deum magis sibi necessarium intelligit, sine quo nihil omnino se posse testatur. Gemit et orat pro miseriis quas patitur. Tunc taedet eum diutius vivere, mortem optat venire, ut *possit dissolvi et esse cum Christo.* Tunc etiam bene advertit securitatem et plenam pacem in mundo non posse stare.

Capitulum XIII
De tentationibus resistendis

1. Quamdiu in mundo vivimus, sine tribulatione et tentatione esse non possumus. Unde in Iob scriptum est: *Tentatio est vita hominis super terram* . Ideo unusquisque sollicitus esse deberet circa tentationes suas et vigilare in orationibus, ne diabolus inveniret locum decipiendi, qui numquam dormitat, sed *circuit quaerens quem devoret.* Nemo tam sanctus et perfectus est, qui non habeat aliquando tentationes, et plene eis carere non possumus.

2. Sunt tamen tentationes hominibus valde utiles, licet molestae sint et graves, quia in iis homo humiliatur, purgatur et eruditur. Omnes sancti per multas tribulationes et tentationes transierunt et profecerunt. Et qui tentationes sustinere nequiverunt reprobi facti sunt et defecerunt. Non est aliquis ordo tam sanctus et locus tam secretus, ubi non sint tentationes et adversitates.

3. Non est homo securus a tentationibus totaliter quamdiu vixerit, quia in nobis est unde tentamur. Ex quo in concupiscentia nati sumus, una tribulatione vel tentatione recedente, alia supervenit, et semper aliquid ad patiendum habemus. Nam bonum felicitatis perdidimus. Multi quaerunt tentationes fugere et gravius incidunt in eas. Per solam fugam non possumus vincere, sed per patientiam et veram humilitatem omnibus hostibus efficimur fortiores.

4. Qui tantummodo exterius declinat, nec radicem evellit, parum proficiet, imo citius ad eum tentationes redient et peius saevient. Paulatim et per patientiam cum longanimitate, Deo iuvante, melius superabis quam cum duritia et importunitate propria. Saepe accipe consilium in tentatione, et cum tentato noli duriter agere, sed consolationem ingere, sicut tibi optares fieri.

5. Initium omnium malarum tentationum incostantia animi est et parva ad Deum confidentia; quia, sicut navis sine gubernaculo hinc inde a fluctibus impellitur, ita homo remissus et suum propositum deserens varie tentatur. Ignis probat ferrum et tentatio hominem iustum. Nescimus saepe quid possumus, sed tentatio aperit quid sumus. Vigilandum tamen praecipue circa initium tentationis, quia tunc facilius hostis vincitur si ostium mentis nullatenus intrare sinitur, sed extra limen statim ut pulsaverit illi obviatur. Unde quidam dixit: *Principiis obsta, sero medicina paratur.* Nam primo occurrit menti simplex cogitatio, deinde fortis imaginatio, postea delectatio et motus pravus et assensio. Sicque paulatim hostis malignus ex toto ingreditur, dum illi non resistitur in principio. Et quanto diutius ad resistendum quis torpuerit, tanto in se quotidie debilior fit, et hostis contra eum potentior.

6. Quidam in principio conversionis suae graviores tentationes patiuntur, quidam in fine, quidam quasi per totam vitam suam male habent. Nonnulli satis leviter tentantur secundum divinae ordinationis sapientiam et aequitatem, quae statum et merita hominum pensat et cuncta ad electorum suorum salutem praeordinat.

7. Ideo non debemus desperare cum tentamur, sed eo ferventius Deum exorare quatenus dignetur in omni tribulatione nos adiuvare, qui utique, secundum dictum sancti Pauli, *etiam faciet cum tentatione proventum, ut possimus sustinere.* Humiliemus ergo animas nostras sub manu Dei in omni tentatione et tribulatione, quia humiles spiritu salvabit et exaltabit.

8. In tentationibus et tribulationibus probatur homo quantum profecit, et ibi maius meritum existit et virtus melius patescit. Nec magnum est si homo devotus sit et fervidus cum gravitatem non sentit, sed si tempore adversitatis patienter se sustinet, spes magni profectus erit. Quidam a magnis tentationibus custodiuntur et in parvis cotidianis saepe vincuntur, ut humiliati numquam de se ipsis in magnis confidant, qui in tam modicis infirmantur.

Capitulum XIV
De temerario iudicio vitando

1. Ad teipsum oculos reflecte et aliorum facta caveas iudicare. In iudicando alios homo frustra laborat, saepius errat et leviter peccat. Seipsum vero iudicando et discutiendo semper fructuose laborat. Sicut nobis res cordi est, sic de ea frequenter iudicamus. Nam verum iudicium propter privatum amorem faciliter perdimus. Si Deus semper esset pura intentio desiderii nostri, non tam faciliter turbaremur pro resistentia sensus nostri.

2. Sed semper aliquid intra latet vel etiam ab extra concurrit, quod nos etiam pariter trahit. Multi occulte seipsos quaerunt in rebus quas agunt, et nesciunt. Videntur etiam in bona pace stare, cum res pro eorum velle fiunt. Si autem aliter fit quam cupiunt, cito moventur et tristes fiunt. Propter diversitatem sensuum et opinionum satis frequenter oriuntur dissensiones inter amicos et cives, inter religiosos et devotos.

3. Antiqua consuetudo difficulter relinquitur et ultra proprium videre nemo libenter ducitur. Si rationi tuae magis inniteris vel industriae, quam virtuti subiectivae Iesu Christi, raro et tarde eris homo illuminatus, quia Deus vult nos sibi perfecte subici et omnem rationem per inflammatum amorem transcendere.

Capitulum XV
De operibus ex caritate factis

1. Pro nulla re mundi et pro nullius hominis dilectione aliquod malum est faciendum. Sed pro utilitate indigentis bonum opus aliquando intermittendum est aut etiam pro meliori mutandum. Hoc enim facto opus bonum non destruitur, sed in melius commutatur. Sine caritate opus externum non prodest quicquam. Quidquid autem ex caritate agitur, quantumcumque etiam parvum sit et despectum, totum efficitur fructuosum. Magis siquidem Deus pensat quanto quis agit, quam quantum quis facit.

2. Multum facit qui multum diligit. Multum facit qui rem bene facit. Bene facit qui magis communitati, quam suae voluntati servit. Saepe videtur esse caritas, et est magis carnalitas, quia carnalis inclinatio, propria voluntas, spes retributionis, affectus voluntatis raro abesse volunt.

3. Qui veram et perfectam caritatem habet in nulla re seipsum quaerit, sed Dei solummodo gloriam in omnibus fieri desiderat. Nulli etiam invidet, quia nullum privatum gaudium amat, nec in seipso vult gaudere, sed in Deo super omnia balla optat beatificari. Nemini aliquid boni attribuit, sed totaliter ad Deum refert tota, unde omnia procedunt, in quo finaliter omnes Sancti fruibiliter quiescunt. O qui scintillam haberet verae caritatis profecto omnia terrena sentiret plena vanitatis.

Capitulum XVI
De sufferentia defectuum aliorum

1. Quae, nisi rarissime, homo in se vel in aliis emendare non valet, debet patienter sustinere, donec Deus aliter ordinet. Cogita quod sic forte melius est pro tua probatione et patientia, sine qua non sunt multum ponderanda merita nostra. Debes tamen pro talibus impedimentis supplicare ut Deus tibi dignetur subvenire, ut possis benigne portare.

2. Si quis semel vel bis admonitus non acquiescit, noli cum eo contendere, sed totum Deo committe, ut fiat voluntas sua et honor in omnibus servis suis, qui scit bene malum in bonum convertere. Stude patiens esse in tolerando aliorum defectus et qualescumque infirmitates, quia et tu multa habes quae ab aliis oportet tolerari. Si non potes te talem facere qualem vis, quomodo poteris alium habere ad beneplacitum tuum? Libenter videmus alios perfectos, sed tamen proprios non emendamus defectus.

3. Volumus quod alii districte corrigantur, et nos ipsi corrigi nolumus. Displicet larga aliorum licentia, et tamen nobis nolumus negari quod petimus. Alios restringi per statuta volumus, et ipsi nullatenus patimur amplius cohiberi. Sic ergo patet quam raro proximos sicut nos ipsos pensamus. Si omnes essent perfecti, quid tunc haberemus ab aliis pro Deo pati?

4. Nunc autem Deus sic ordinavit ut discamus *alter alterius onera portare*, quia nemo sine defectu, nemo sine onere, nemo sibi sufficiens, nemo sibi satis sapiens, sed oportet nos invicem portare, invicem consolari, pariter adiuvare et admonere. Quantas autem virtutes quisque fecerit, melius patet occasione adversitatis. Occasiones namque hominem fragilem non faciunt, sed qualis sit ostendunt.

Capitulum XVII
De monastica vita

1. Oportet ut discas te ipsum in multis frangere, si vis pacem et concordiam cum aliis tenere. Non est parvum in monasteriis vel in congregatione habitare, et in illis sine querela conversari et usque ad mortem fidelis perseverare. Beatus qui ibidem bene vixit et feliciter consummavit. Si vis debite stare et proficere, teneas te tamquam exulem et peregrinum super terram. Oportet te stultum fieri propter Christum, si vis religiosam ducere vitam.

2. Habitus et tonsura modicum faciunt, sed mutatio morum et integra mortificatio passionum verum faciunt religiosum. Qui aliud quaerit quam pure Deum et animae suae salutem non inveniet nisi tribulationem et dolorem. Non potest etiam diu stare pacificus qui non nititur esse minimus et omnibus subiectus. Ad serviendum venisti, non ad regendum. Ad patiendum et laborandum scias te

vocatum, non ad otiandum vel fabulandum. Hic ergo probantur homines sicut aurum in fornace. Hic nemo potest stare, nisi ex toto corde se voluerit propter Deum humiliare.

Capitulum XVIII
De exemplis sanctorum patrum

1. Intuere sanctorum Patrum vivida exempla, in quibus vera perfectio fulsit, et videbis quam modicum sit et vere nihil quod nos agimus. Heu quid est vita nostra, si illis fuerit comparata? Sancti et amici Christi Domino servierunt in fame et siti, in frigore et nuditate, in labore et fatigatione, in vigiliis et ieiuniis, in orationibus et sanctis meditationibus, in persecutionibus et opprobriis multis.

2. O quam multas et graves tribulationes passi sunt Apostoli, Martyres et Confessores, Virgines et reliqui omnes qui Christi vestigia voluerunt sequi! Nam animas suas in hoc mundo oderunt, ut in vitam aeternam eas possiderent. O quam strictam et abdicatam vitam sancti Patres in eterno duxerunt, quam longas et graves tentationes pertulerunt, quam frequenter ab inimico vexati sunt, quam crebras et fervidas orationes Deo obtulerunt, quam rigidas abstinentias peregerunt, quam magnum zelum et fervorem ad spiritualem profectum habuerunt, quam forte bellum adversus edomationem vitiorum gesserunt, quam puram et rectam intentionem ad Deum tenuerunt! Per diem laborabant et noctibus orationi diutine vacabant, quamquam laborando ab orationi mentali minime cessarent.

3. Omne tempus utiliter expendebant. Omnis hora ad vacandum Deo brevis videbatur et, prae magna dulcedine contemplationis, etiam oblivioni tradebatur necessitas corporalis refectionis. Omnibus divitiis, dignitatibus, honoribus, amicis et cognatis renuntiabant: nihil de mundo habere cupiebant. Vix necessaria vitae sumebant, corpori servire etiam in necessitate dolebant. Pauperes igitur erant rebus terrenis, sed divites valde in gratia et virtutibus. Foris egebant, sed intus gratia et consolatione divina reficiebantur.

4. Mundo erant alieni, sed Deo proximi ac familiares amici. Sibi ipsis videbantur tamquam nihili et huic mundo despecti, sed erant in oculis Dei pretiosi et delecti. In vera humilitate stabant, in simplici

obedientia vivebant, in caritate et patientia ambulabant, et ideo quotidie proficiebant et magnam apud Deum obtinebant gratiam. Dati sunt in exemplum omnibus religiosis et plus provocare nos debent ad bene proficiendum, quam tepidorum numerus ad relaxandum.

5. O quantus fervor omnium religiosorum in principio suae sanctae institutionis fuit! O quanta devotio orationis, quanta aemulatio virtutis, quam magna disciplina viguit, quanta reverentia et obedientia sub regula in omnibus effloruit! Testantur adhuc vestigia derelicta, quod vere viri sancti et perfecti fuerunt, qui tam strenue militantes mundum suppeditaverunt. Iam magnus utique putatur si quis transgressor non fuerit, si quis quod accidit cum patientia tolerare potuerit.

6. O tepor et neglegentia status nostri quod tam cito declinamus a pristino fervore et iam taedet vivere prae lassitudine et tepore! Utinam in te penitus non dormiret profectus virtutum, qui multa saepius exempla vidisti devotorum!

Capitulum XIX
De exercitiis boni religiosi

1. Vita boni religiosi omnibus virtutibus pollere debet, ut sit talis interius qualis ab hominibus videtur exterius. Et multo plus debet esse intus, quam quod cernitur foris, quia inspector noster est Deus, quem summopere revereri debemus ubicumque fuerimus, et tamquam angeli in conspectu eius mundi incedere. Omni die renovare debemus propositum nostrum et ad fervorem nos excitare, quasi hodie primum ad conversionem venissemus, ac dicere: Adiuva me, Domine Deus, in bono proposito et sancto servitio tuo et da mihi nunc hodie perfecte incipere, quia nihil est quod hactenus feci.

2. Secundum propositum nostrum est cursus profectus nostri, et multa diligentia opus est bene proficere volenti. Quod si fortiter proponens saepe deficit, quid faciet ille qui raro aut minus fixe aliquid proponit? Variis tamen modis contingit desertio propositi nostri, et levis omissio exercitiorum vix sine aliquo dispendio transit. Iustorum propositum in gratia potius Dei, quam in propria patientia pendet, in quo et semper confidunt, quidquid arripiunt. Nam homo proponit, sed Deus disponit, *nec est in homine via eius.*

3. Si pietatis causa aut fraternae utilitatis proposito quandoque consuetum omittitur exercitium, facile postea poterit recuperari. Si autem taedio animi vel negligentia facile relinquitur, satis culpabile est et nocivum sentitur. Conemur quantum possumus, adhuc leviter deficiemus in multis. Semper tamen aliquid certi proponendum est, et illa praecipue proponenda sunt quae amplius nos impediunt. Exteriora nostra et interiora pariter nobis scrutanda sunt et ordinanda, quia utraque expediunt ad proprium profectum.

4. Si non continue te vales colligere, saltem interdum et ad minus semel in die, mane videlicet aut vespere. Mane propone, vespere discute mores tuos, qualis hodie fuisti in verbo, opere et cogitatione, quia in his forsan Deum saepius offendisti et proximum. Accinge te sicut vir fortis contra diabolicas nequitias, frena gulam et omnem carnis inclinationem facilius frenabis. Numquam sis ex toto otiosus, sed aut legens, aut scribens, aut orans, aut meditans, aut aliquid utilitatis pro communi laborans. Corporalia tamen exercitia discrete sunt agenda, nec omnibus aequaliter assumenda.

5. Quae communia non sunt, non sunt foris ostendenda, nam in secreto tutius exercentur privata. Cavendum tamen ne piger sis ad communia, et ad singularia promptior. Sed, expletis integre et fideliter debitis et iniunctis, si iam ultra tempus vacat, redde te tibi prout tua devotio desiderat. Non possunt omnes habere exercitium unum, sed aliud isti aliud illi magis deservit, et pro temporum congruentia diversa placent exercitia, quia alia in festis alia in feriatis magis sapiunt diebus. Aliis indigemus tempore temptationis et aliis tempore pacis et quietis. Alia cum tristamur libet cogitare et alia cum laeti in Domino fuerimus.

6. Circa principalia festa renovanda sunt bona exercitia et Sanctorum suffragia ferventius imploranda. De festo in festum proponere debemus, quasi tunc de saeculo migraturi et ad aeternum festum perventuri. Ideoque sollicite nos praeparare debemus in devotis temporibus et devotius conversari atque omnem observantiam strictius custodire, tamquam in brevi laboris nostri praemium a Deo percepturi.

7. Et si dilatum fuerit, credamus nos minus bene paratos atque indignos tantae gloriae quae revelabitur in nobis tempore praefinito et studeamus nos melius ad exitum praeparare. *Beatus servus*, ait

evangelista Lucas, *quem, cum venerit Dominus, invenerit vigilantem. Amen dico vobis, super omnia bona sua constituet eum.*

Capitulum XX
De amore solitudinis et silentii

1. Quaere aptum tempus vacandi tibi. De beneficiis Dei frequenter cogita. Relinque curiosa; tales potius perlege materias, quae compunctionem magis praestent quam occupationem. Si te subtraxeris a superfluis locutionibus et curiosis circuitionibus, necnon a novitatibus et rumoribus audiendis, invenies tempus sufficiens et aptum bonis meditationibus insistendi. Maximi Sanctorum humana consortia, ubi poterant, vitabant et Deo in secreto vivere eligebant.

2. Dixit quidam: *Quoties inter homines fui, minor homo redii.* Hoc saepius experimur quando diu confabulamur. Facilius est enim tacere, quam in verbo non excedere. Facilius est domi latere, quam foris se posse sufficienter custodire. Qui igitur intendit ad interiora et spiritualia pervenire oportet eum cum Iesu a turba declinare. Nemo secure apparet, nisi qui libenter latet. [Nemo secure loquitur, nisi qui libenter tacet. Nemo secure praeest, nisi qui libenter subest.] Nemo secure praecipit, nisi qui obedire didicit. Nemo secure gaudet, nisi qui testimonium bonae conscientiae habet.

3. Semper tamen Sanctorum securitas plena timoris Dei extitit. Nec eo minus solliciti et humiles in se fuerunt, quia magnis virtutibus et gratia emicuerunt. Pravorum autem securitas ex superbia et praesumptione oritur, et in finem in desperationem sui vertitur. Numquam promittas tibi securitatem in hac vita, quamvis bonus videaris coenobita aut bonus eremita.

4. Saepe meliores in aestimatione hominum magis periclitati sunt propter nimiam suam confidentiam. Unde multum utilius est ut non penitus tentationibus careant, sed saepius impugnentur, ne nimium securi sint, ne forte in superbiam eleventur, ne etiam ad exteriores consolationes licentius declinent. O qui numquam transitoriam laetitiam quaereret, qui numquam cum mundo se occuparet, quam bonam conscientiam servaret! O qui omnem vanam sollicitudinem amputaret et dumtaxat salutaria ac divina cogitaret et totam spem suam in Deo constitueret, quam magnam pacem et quietem possideret!

5. Nemo dignus est coelesti consolatione, nisi diligenter se exercuerit in sancta compunctione. Si vis corde tenus compungi, intra cubiculum tuum et exclude tumultum mundi, sicut scriptum est: *In cubilibus vestris compungimini.* In cella invenies quod de foris saepius amittes. Cella continuata dulcescit et male custodita taedium generat. Si in principio conversionis tuae bene eam incolueris et custodieris, erit postea tibi amica dilecta et gratissimum solatium.

6. In silentio et quiete proficit anima devota et discit abscondita scripturarum. Ibi invenit fluenta lacrimarum, quibus singulis noctibus se lavet et mundet, ut Conditori suo tanto familiarior fiat, quanto longius ab omni saeculari tumultu degit. Qui ergo se subtrahit a notis et amicis, approximabit illi Deus cum Angelis sanctis. Melius est latere et sui curam agere quam, se neglecto, signa facere. Laudabile est homini religioso raro foras ire, fugere videri et nolle homines videre.

7. Quid vis videre quod non licet habere? *Transit mundus et concupiscentia eius.* Trahunt desideria sensualitatis ad spatiandum, sed cum hora transierit, quid nisi gravitatem conscientiae et cordis dispersionem portat? Laetus exitus tristem saepe reditum parit, et laeta vigilia serotina triste mane facit. Sic omne carnale gaudium blande intrat, sed in fine mordet et perimit.

Quid potes videre alicubi quod diu potest sub sole permanere? Credis te forsitan satiari, sed non poteris pertingere. Si cuncta videres praesentia, quid esset nisi visio vana? Leva oculos tuos ad Deum in excelsis et ora pro peccatis tuis et negligentiis. Dimitte vana vanis, tu autem intende illis quae tibi praecipit Deus. Claude super te ostium tuum et voca ad te Iesum dilectum tuum. Mane cum eo in cella, quia non invenies alibi tantam pacem. Si non exisses nec quidquam de rumoribus audisses, melius in bona pace permansisses. Ex quo nova delectaris aliquando audire, oportet te exinde turbationem cordis tolerare.

Capitulum XXI
De compunctione cordis

1. Si vis aliquid proficere, conserva te in timore Dei et noli esse nimis liber, sed sub disciplina cohibe omnes sensus tuos, nec ineptae

te tradas laetitiae. Da te ad cordis compunctionem, et invenies devotionem. Compunctio multa bona aperit, quae dissolutio cito perdere consuevit. Mirum est quod homo possit unquam perfecte laetari in hac vita, qui suum exilium et tam multa pericula animae suae considerat et pensat.

2. Propter levitatem cordis et negligentiam defectuum nostrorum non sentimus animae nostrae dolores, sed saepe vane reddimus verba quando merito flere deberemus. Non est vera libertas nec bona conscientia, nisi in timore Dei. Felix qui abicere potest omne impedimentum distractionis et ad unionem se redigere sanctae compunctionis. Felix qui a se abdicat quidquid suam conscientiam maculare potest vel gravare. Certa viriliter, consuetudo consuetudine vincitur. Si tu scis homines dimittere, ipsi bene dimittent te tua facta facere.

3. Non attrahas tibi res aliorum, nec te implices causis maiorum. Habeas semper oculum super te primum et admoneas te ipsum specialiter prae omnibus tibi dilectis. Si non habes favorem hominum, noli exinde tristari, sed hoc tibi sit grave quia non habes te satis bene et circumspecte, sicut deceret servum Dei et devotum religiosum conversari. Utilius est saepe et securius quod homo non habeat multas consolationes in hac vita, secundum carnem praecipue. Tamen quod divinas non habemus, aut rarius sentimus nos devotos, in culpa sumus, quia compunctionem non quaerimus cordis ac vanas et extrinsecas non abicimus.

4. Cognosce te indignum divina consolatione, sed magis dignum multa tribulatione. Quando homo perfecte est compunctus, tunc gravis et amarus est ei totus mundus. Bonus homo sufficientem invenit materiam dolendi et flendi. Sive enim considerat se, sive de proximo pensat, scit quia nemo sine tribulatione hic vivit. Et quanto strictius sese considerat, tanto amplius dolet. Materiae iusti doloris et internae compunctionis sunt peccata et vitia nostra, quibus ita involuti iacemus, ut raro coelestia contemplari valeamus.

5. Si frequentius de morte tua quam de longitudine vitae tuae cogitares, non dubium quin frequentius te emendares. Si etiam futuras inferni sive purgatorii poenas cordialiter perpenderes, credo quod libenter dolorem et laborem sustineres et nihil rigoris formidares. Sed quia ista ad cor non transeunt et blandimenta adhuc amamus, ideo frigidi et valde pigri remanemus. Saepe est inopia spiritus, unde tam leviter conqueritur miserum corpus. Ora igitur humiliter ad

Dominum, ut det tibi compunctionis spiritum, et dic cum Propheta: *Ciba me, Domine, pane lacrimarum et potum da mihi in lacrimis in mensura.*

Capitulum XXII
De conditione humanae miseriae

1. Miser es ubicumque fueris et quocumque te verteris, nisi ad Deum te convertas. Quid turbaris quia non succedit tibi sicut vis et desideras? Quis est qui habeat omnia secundum suam voluntatem? Nec ego, nec tu, nec aliquis hominum super terram. Nemo est in mundo sine aliqua tribulatione vel angustia, quamvis rex sit vel Papa. Quis est qui melius habet? Utique qui pro Deo aliquid pati valet.

2. Dicunt multi imbecilles et infirmi: Ecce quam bonam vitam ille habet, quam dives et quam magnus, quam potens et excelsus. Sed attende ad coelestia bona et videbis quod omnia ista temporalia sunt, sed magis incerta et valde gravantia, quia numquam sine sollicitudine et timore possidentur. Non est hominis felicitas habere temporalia ad abundantiam, sed sufficit ei mediocritas. Vere miseria est vivere super terram. Quanto homo voluerit esse spiritualior, tanto praesens vita fit ei amarior, quia sentit melius et videt clarius humanae corruptionis effectus. Nam comedere, bibere, vigilare, dormire, quiescere, laborare et ceteris necessitatibus naturae subiacere vere magna miseria est et afflictio homini devoto, qui libenter esset absolutus et liber ab omni peccato.

3. Valde enim gravatur interior homo necessitatibus corporalibus in hoc mundo. Unde Propheta devote rogat quatenus ab istis liber esse valeat dicens: *De necessitatibus meis erue me, Domine.* Sed vae non cognoscentibus suam miseriam et corruptibilem vitam! Nam in tantum quidam hanc amplectuntur -licet etiam vix necessaria laborando aut mendicando habeant- ut, si possent hic semper vivere, de regno Dei nihil curarent.

4. O insani et infideles corde, qui tam profunde in terris iacent, ut nihil nisi carnalia sapiant! Sed miseri adhuc in fine sentient graviter quam vile et nihilum erat quod amaverunt. Sancti autem Dei et omnes devoti amici Christi non attenderunt quae carni placuerunt,

nec quae in hoc tempore floruerunt, sed tota spes eorum et intentio ad aeterna bona anhelabant. Ferebatur totum desiderium eorum ad mansura et invisibilia, ne amore visibilium traherentur ad infima.

5. Noli, frater, amittere confidentiam proficiendi ad spiritualia. Adhuc enim habes tempus et horam. Quare vis procrastinare propositum tuum? Surge et in instanti incipe et dic: Nunc est tempus faciendi, nunc tempus pugnandi est, nunc tempus aptum est emendandi. Quando male habes et tribularis, tunc tempus promerendi. Oportet te transire per ignem et aquam, antequam venias ad refrigerium. Nisi tibi vim feceris, vitium non superabis. Quamdiu istud fragile corpus gerimus, sine peccato esse non possumus nec sine taedio et dolore vivere. Libenter haberemus ab omni miseria quietem, sed quia per peccatum perdidimus innocentiam, amisimus etiam veram beatitudinem. Ideo oportet nos tenere patientiam et Dei expectare misericordiam, *donec transeat iniquitas* haec et mortalitas absorbeatur a vita.

6. O quanta fragilitas humana, quae semper prona est ad vitia! Hodie confiteris peccata tua, et cras iterum perpetras confessa. Nunc proponis cavere, et post horam ita agis quasi nihil proposuisses. Merito ergo nosmetipsos humiliare possumus, nec unquam aliquid magni de nobis sentire, quia tam fragiles et instabiles sumus. Cito etiam potest perdi per negligentiam quod multo labore vix tandem acquisitum est per gratiam.

7. Quid fiet de nobis adhuc in fine, qui tepescimus tam mane? Vae nobis si sic volumus declinare ad quietem, quasi iam pax sit et securitas, cum necdum appareat vestigium sanctitatis verae in nostra conversatione. Bene opus esset quod adhuc institueremur, tamquam boni novitii, ad mores optimos, si forte spes esset de futura emendatione et maiori spirituali profectu.

Capitulum XXIII
De meditatione mortis

1. Valde cito erit tecum hoc factum: vide aliter quomodo te habeas. Hodie homo est, et cras non comparet. Cum autem sublatus fuerit ab oculis, etiam cito transit a mente. O hebetudo et duritia

cordis humani, quod solum praesentia meditatur et futura non magis praevidet! Sic te in omni facto et cogitatu debes tenere, quasi statim esses moriturus. Si bonam conscientiam haberes, non multum mortem timeres. Melius esset peccata cavere, quam mortem fugere. Si hodie non es paratus, quomodo cras eris? Cras est dies incerta, et quid scis si crastinum habebis?

2. Quid prodest diu vivere, quando parum emendamur? Ah, longa vita non semper emendat, sed saepe culpam magis auget. Utinam per unam diem bene essemus conversati in hoc mundo! Multi annos computant conversionis, sed saepe parvus est fructus emendationis. Si formidolosum est mori, forsitan periculosius est diu vivere. Beatus qui horam mortis suae semper ante oculos habet et ad moriendum quotidie se disponit. Si vidisti aliquem mori, cogita quia tu per eandem viam transibis.

3. Cum mane fuerit, puta te ad vesperum non perventurum. Vespere autem facto, mane non audeas tibi polliceri. Semper ergo paratus esto et taliter vive, ut numquam imparatum te mors inveniat. Multi subito et improvise moriuntur. Nam *hora qua non putatur Filius hominis veniet.* Quando illa extrema hora venerit, multum aliter sentire incipies de tota vita tua praeterita et valde dolebis quia tam negligens et remissus fuisti.

4. Quam felix et prudens qui talis nunc nititur esse in vita, qualis optat inveniri in morte! Dabit namque magnam fiduciam moriendi perfectus contemptus mundi, fervens desiderium in virtutibus proficiendi, amor disciplinae, labor poenitentiae, promptitudo obedientiae, abnegatio sui et supportatio cuiuslibet adversitatis pro amore Christi. Multa bona opera potes operari dum sanus es, sed infirmatus nescio quid poteris. Pauci ex infirmitate emendantur, sic et qui multum peregrinantur raro sanctificantur.

5. Noli confidere super amicos et proximos, nec in futuris salutem tuam differas, quia citius obliviscentur tui homines, quam existimas. Melius est nunc tempestive providere et aliquid boni praemittere, quam super aliorum auxilio sperare. Si non es pro teipso sollicitus modo, quis erit sollicitus pro te in futuro? Nunc tempus est valde pretiosum, sed proh dolor, quod hoc inutilius expendis in qua promereri vales unde aeternaliter vivas! Veniet quando unam diem seu horam pro emendatione desiderabis, et nescio an impetrabis.

6. Eia carissime, de quanto periculo te poteris liberare, de quam magno timore eripere, si modo semper timoratus fueris et de morte suspectus! Stude nunc taliter vivere, ut in hora mortis valeas potius gaudere quam timere. Disce nunc mori mundo, ut tunc incipias vivere cum Christo. Disce nunc omnia contemnere, ut tunc possis libere ad Christum pergere. Castiga corpus tuum per poenitentiam, ut tunc valeas certam habere confidentiam.

7. Ah, stulte, quid cogitas te diu victurum, cum nullum diem habeas securum? Quam multi decepti sunt et insperati de corpore extracti! Quotiens audisti a dicentibus, quia ille gladio cecidit, ille submersus est, ille ab alto ruens cervicem fregit, ille manducando obriguit, ille ludendo finem fecit; alius igne, alius ferro, alius peste, alius latrocinio interiit. Et sic omnium finis mors est, et vita hominum tamquam umbra cito pertransit.

8. Quis memorabitur tui post mortem et quis orabit pro te? Age age nunc, carissime, quidquid pro te agere potes, quia nescis quando morieris. Nescis etiam quid tibi post mortem sequatur. Dum tempus habes, congrega divitias immortales. Praeter salutem tuam nihil cogites. Solum quae Dei sunt cures. *Fac nunc tibi amicos* venerando Sanctos et eorum actus imitando, *ut cum defeceris in hac vita, illi te recipiant in aeterna tabernacula.*

9. Serva te tamquam peregrinum et hospitem super terram, ad quem nihil spectat de mundi negotiis. Serva cor liberum et ad Deum erectum, quia non habes hic manentem civitatem. Illuc gemitus et preces quotidianas cum lacrimis dirige, ut spiritus tuus mereatur post mortem ad Dominum feliciter transire.

Capitulum XXIV
De iudicio et poenis peccatorum

1. In omnibus rebus respice finem et qualiter ante districtum iudicem stabis, cui nihil est occultum, qui muneribus non placatur nec excusationes recipit, sed quod iustum est iudicabit. O miserrime et insipiens, quid respondebis Deo omnia mala tua scienti, qui interdum times vultum hominis irati? Ut quid non provides tibi in die iudicii, quando nemo poterit per alium excusari vel defendi, sed unusquisque sufficiens onus suum portabit sibi ipsi? Nunc labor tuus

est fructuosus, fletus acceptabilis, gemitus exaudibilis, dolor satisfactorius et purgativus.

2. Habet magnum et salubre purgatorium homo patiens, qui suscipiens iniurias plus dolet de alterius malitia quam de sua iniuria, qui pro contrariantibus sibi libenter orat et ex corde culpas indulget, qui veniam ab aliis petere non retardat, qui facilius miseretur quam irascitur, qui sibi ipsi violentiam saepe facit et carnem suam omnino spiritui subiugare conatur. Melius est modo purgare peccata et vitia resecare, quam in futuro purganda reservare. Vere nos ipsos decipimus per inordinatum amorem quem ad carnem habemus.

3. Quid aliud ille ignis devorabit, nisi peccata tua? Quanto amplius nunc tibi ipsi parcis et carnem sequeris, postea lues tanto durius et maiorem materiam comburendi reservas. In quibus homo peccavit, in illis gravius punietur. Ibi accidiosi ardentibus stimulis pungentur, et gulosi ingenti fame ac siti cruciabuntur. Ibi luxuriosi et voluptatum amatores ardenti pice et foetido sulphure perfundentur, et sicut furiosi canes prae dolore invidiosi ululabunt.

4. Nullum vitium erit, quod suum proprium cruciatum non habeat. Ibi superbi omni confusione replebuntur, et avari miserrima egestate artabuntur. Ibi erit una hora gravior in poena, quam hic centum anni in amarissima poenitentia. Ibi nulla requies, nulla consolatio damnatis. Hic tamen interdum cessatur a laboribus atque amicorum fruitur solatiis. Esto modo sollicitus et dolens pro peccatis tuis, ut in die iudicii sis securus propetenus cum beatis. *Tunc* enim *iusti stabunt in magna constantia adversus eos qui se angustiaverunt* et depresserunt. Tunc stabit ad iudicandum qui modo se subicit humiliter iudiciis hominum. Tunc magnam fiduciam habebit pauper et humilis, et pavebit undique superbus.

5. Tunc videbitur sapiens in hoc mundo fuisse qui pro Christo didicit stultus esse et despectus. Tunc placebit omnis tribulatio patienter perpessa, et *omnis iniquitas oppilabit os suum.* Tunc gaudebit omnis devotus, et maerebit omnis irreligiosus. Tunc plus exultabit caro afflicta, quam si in deliciis semper fuisset nutrita. Tunc splendebit habitus vilis, et obtenebrescet vestis subtilis. Tunc plus laudabitur pauperculum domicilium, quam deauratum palatium. Tunc plus iuvabit constans patientia, quam omnis mundi potentia. Tunc amplius exaltabitur simplex obedientia, quam omnis saecularis astutia.

6. Tunc plus laetificabit pura et simplex conscientia et bona, quam docta philosophia. Tunc plus ponderabit contemptus divitiarum, quam totus thesaurus terrigenarum. Tunc magis consolaberis super devota oratione, quam super delicata comestione. Tunc potius gaudebis de servato silentio, quam de longa fabulatione. Tunc plus valebunt sancta opera, quam multa pulchra verba. Tunc plus valebit stricta vita et ardua poenitentia, quam omnis delectatio terrena. Disce nunc in modico pati, ut tunc a gravioribus valeas liberari. Hic primo proba quid possis pati postea. Si nunc tam parum non vales sustinere, quomodo poteris aeterna tormenta sufferre? Si modo modica passio te tam impatientem efficit, tunc gehenna quid faciet? Ecce vere non potes duo gaudia habere, delectari hic in mundo et postea regnare cum Christo.

7. Si usque in hodiernum diem semper in honoribus et voluptatibus vixisses, quid totum tibi profuisset, si iam in instanti mori contingeret? Omnia ergo vanitas, praeter amare Deum et illi soli servire. Qui enim Deum ex toto corde amat, nec mortem nec supplicium nec iudicium nec infernum metuit, quia perfectus amor securum ad Deum accessum facit. Quem autem adhuc peccare delectat, non mirum si mortem et iudicium timeat. Bonum tamen est, ut si necdum amor a malo te revocat, saltem timor gehennae te coerceat. Qui vero timorem Dei postponit, diu stare non valebit, sed diaboli laqueos citius incurret.

Capitulum XXV
De ferventi emendatione totius vitae nostrae

1. Esto vigilans et diligens in Dei servitio et cogita frequenter ad quid venisti et cur saeculum reliquisti. Nonne ut Deo viveres et spiritualis fieres? Igitur ad profectum ferveas, quia mercedem laborum tuorum in brevi recipies, nec erit tunc amplius timor aut dolor in finibus tuis. Modicum nunc laborabis, et magnam requiem, imo perpetuam laetitiam invenies. Si tu permanseris fidelis et fervidus in agendo, Deus procul dubio erit fidelis et locuples in retribuendo. Spem bonam retinere debes quod ad palmam pervenies, sed securitatem capere non oportet, ne torpeas aut elatus fias.

2. Cum enim quidam anxius inter metum et spem frequenter fluctuaret, et quadam vice moerore confectus in ecclesia ante quoddam altare se in oratione prostravisset, haec intra se revolvit dicens:

«O si scirem quod adhuc perseveraturus essem!» Statimque audivit divinum intus responsum: «Quid, si hoc scires, quid facere velles? Fac nunc quod facere velles, et bene securus eris». Moxque consolatus et confortatus divinae se commisit voluntati, et cessavit anxia fluctuatio. Noluitque curiose investigare, ut sciret quae sibi essent futura, sed magis studuit inquirere quae esset voluntas Dei beneplacens et perfecta ad omne opus inchoandum et perficiendum.

3. *Spera in Domino et fac bonitatem*, ait Propheta, *et inhabita terram, et pasceris in divitiis eius.* Unum est quod multos a profectu et ferventi emendatione retrahit, horror difficultatis seu labor certaminis. Illi maxime prae aliis in virtutibus proficiunt, qui ea quae sibi magis gravia et contraria sunt vincere nituntur. Nam ibi homo plus proficit et gratiam meretur ampliorem, ubi magis seipsum vincit et in spiritu mortificat.

4. Sed non omnes habent aeque multum ad vincendum et moriendum. Diligens autem aemulator valentior erit ad proficiendum, etiamsi plures habeat passiones, quam alius bene morigeratus, minus tamen fervens ad virtutes. Duo specialiter ad magnam emendationem iuvant, videlicet subtrahere se violenter ad quod natura vitiose inclinatur, et ferventer instare pro bono qua amplius quis indiget. Illa etiam magis studeas cavere et vincere, quae tibi in aliis frequentius displicent.

5. Ubique profectum tuum capies, ut si bona exempla videas vel audias, de imitandis accendaris. Si quid autem reprehensibile consideraveris, cave ne idem facias, aut si aliquando fecisti, citius emendare te studeas. Sicut oculus tuus alios considerat, sic iterum ab aliis notaris. Quam iucundum et dulce est videre fervidos et devotos fratres bene morigeratos et disciplinatos! Quam triste est et grave videre inordinate ambulantes, qui ea ad quae vocati sunt non exercent! Quam nocivum est negligere vocationis suae propositum et ad non commissa sensum inclinare!

6. Memor esto arrepti propositi, et imaginem Crucifixi tibi propone. Bene verecundari potes inspecta vita Iesu Christi, quia necdum magis illi te conformare studuisti, licet diu in via Dei fuisti. Religiosus qui se intente et devote in sanctissima vita et passione Domini exercet omnia utilia et necessaria sibi abundanter ibi inveniet, nec opus est ut extra Iesum aliquid melius quaerat. O si Iesus crucifixus in cor nostrum veniret, quam cito et sufficienter docti

essemus! Religiosus fervidus bene omnia portat et capit quae illi iubentur.

7. Religiosus negligens et tepidus habet tribulationem super tribulationem et ex omni parte patitur angustiam, quia interiori consolatione caret et exteriorem quaerere prohibetur. Religiosus extra disciplinam vivens gravi patet ruinae. Qui laxiora quaerit et remissiora semper in angustiis erit, quia aut unum aut reliquum displicebit sibi.

8. Quomodo faciunt tam multi alii religiosi, qui satis artati sunt sub disciplina claustrali? Raro exeunt, abstracte vivunt, pauperrime comedunt, grosse vestiuntur. Multum laborant, parum loquuntur, diu vigilant, mature surgunt et orationes prolongant, frequenter legunt et se in omni disciplina custodiunt. Attende Carthusienses et Cistercienses ac diversae religionis monachos et moniales, qualiter omni nocte ad psallendum Deo surgunt. Et ideo turpe est ut tu debeas in tam sancto opere dormitare et pigritare, ubi tanta multitudo religiosorum incipit Deo iubilare.

9. O si nihil aliud faciendum incumberet, nisi Dominum Deum nostrum toto corde et ore laudare! O si numquam indigeres comedere nec bibere nec dormire, sed semper posses Deum laudare et solummodo spiritualibus studiis vacare! Tunc multo felicior esses, quam modo carni ex qualicumque necessitate serviens. Utinam non essent istae necessitates, sed solummodo spirituales animae refectiones, quas heu satis raro degustamus!

10. Quando homo ad hoc pervenit, quod de nulla creatura consolationem quaerit, tunc ei Deus primo perfecte sapere incipit. Tunc etiam bene contentus de omni eventu rerum erit, tunc nec pro magno laetabitur nec pro modico contristabitur, sed ponit se integre et fiducialiter in Deo, qui est ei omnia in omnibus, cui nihil utique perit nec moritur, sed omnia ei vivunt et ad nutum incunctanter deserviunt.

11. Memento semper finis et quia perditum non redit tempus. Sine sollicitudine et diligentia numquam acquires virtutes. Si incipis tepescere, incipis male habere. Si autem dederis te ad fervorem, invenies magnam pacem et senties leviorem laborem propter Dei gratiam et virtutis amorem. Homo fervidus et diligens ad omnia est paratus. Maior labor est resistere vitiis et passionibus, quam corporalibus insudare laboribus. Qui parvos non devitat defectus paulatim labitur

ad maiora. Gaudebis semper de vespere, si diem expendes fructuose. Vigila super teipsum, et quidquid de aliis sit, non negligas teipsum. Tantum proficies, quantum tibi ipsi vim intuleris. Amen.

Liber Secundus

Admonitiones ad interna trahentes

Capitulum I
De interna conversatione

1. *Regnum Dei intra vos est*, dicit Dominus. Converte te ex toto corde tuo ad Dominum et relinque hunc miserum mundum, et inveniet anima tua requiem. Disce exteriora contemnere et ad interiora te dare, et videbis regnum Dei intra te venire. *Est enim regnum Dei pax et gaudium in Spiritu Sancto*, quod non datur impiis. Veniet ad te Christus ostendens tibi consolationem suam, si dignam illi ab intus paraveris mansionem. Omnis gloria eius et decor ab intra est, et ibi complacet sibi. Frequens illi visitatio cum homine interno, dulcis sermocinatio, grata consolatio, multa pax, familiaritas stupenda nimis.

2. Eia, anima fidelis, praepara huic Sponso cor tuum, quatenus ad te venire et in te habitare dignetur. Sic enim dicit: *Si quis diligit me sermonem meum servabit, et ad eum veniemus et mansionem apud eum faciemus.* Da ergo Christo locum et ceteris omnibus nega introitum. Cum Christum habueris, dives es et sufficit tibi. Ipse erit provisor tuus et fidelis procurator in omnibus, ut non sit opus in hominibus sperare. Homines enim cito mutantur et deficiunt velociter. Christus autem manet in aeternum et adstat usque in finem firmiter.

3. Non est magna fiducia ponenda in homine fragili et mortali, etiamsi utilis sit et dilectus, neque tristitia multa capienda ex hoc, si interdum adversetur et contradicat. Qui hodie tecum sunt cras contrariari possunt et e converso saepe ut aura vertuntur. Pone totam fiduciam tuam in Domino, et sit ipse timor tuus et amor tuus. Ipse pro te respondebit et faciet bene sicut melius fuerit. Non habes hic manentem civitatem et, ubicumque fueris, extraneus es et peregrinus, nec requiem aliquando habebis, nisi Christo intime fueris unitus.

4. Quid hic circumspicis, cum iste non sit locus tuae requietionis? In coelestibus debet esse habitatio tua, et sicut in transitu cuncta sunt aspicienda. Transeunt omnia, et tu cum eis pariter. Vide ut non haereas, ne capiaris et pereas. Apud Altissimum sit cogitatio tua, et deprecatio tua ad Christum sine intermissione dirigatur. Si nescis alta speculari et coelestia, requiesce in passione Christi et in

sacris vulneribus eius libenter habita. Si enim ad vulnera et speciosa stigmata Iesu devote confugis, magnam in tribulatione senties consolationem, nec multum curabis hominum despectiones faciliterque verba detrahentium perferes.

5. Iesus Christus Dominus fuit etiam in mundo ab hominibus despectus et in maxima necessitate a notis et amicis inter opprobria derelictus. Dominus Iesus pati voluit et despici, et tu audes de aliquo conqueri? Christus habuit adversarios et oblocutores, et tu vis omnes habere amicos et benefactores? Unde coronabitur patientia tua, si nihil adversitatis occurrit? Si nihil contrarium vis pati, quomodo eris amicus Christi? Sustine cum Christo et pro Christo, si vis regnare cum Christo.

6. Si semel perfecte introisses in interiora Iesu et modicum de ardenti amore eius sapuisses, tunc de proprio commodo vel incommodo nihil curares, sed magis de opprobrio illato gauderes, quia amor Iesu facit hominem se ipsum contemnere. Amator Iesu et verus internus et liber ab affectionibus inordinatis potest se ad Deum libere convertere et elevare se super seipsum in spiritu ac fruitive quiescere.

7. Cui sapiunt omnia prout sunt, non ut dicuntur aut aestimantur, hic vere sapiens est et doctus a Deo magis quam ab hominibus. Qui ab intra scit ambulare et modicum res ab extra ponderare non requirit loca nec tempora expectat ad habenda devota exercitia. Homo internus cito se recolligit et numquam se totum ad exteriora effundit. Non illi obest labor exterior aut occupatio ad tempus necessaria, sed sicut res eveniunt sic se illis accomodat. Qui intus bene dispositus est et ordinatus non curat mirabiles et perversos hominum gestus. Tantum homo impeditur et distrahitur, quantum sibi res attrahit.

8. Si recte tibi esses et bene purgatus esses, omnia tibi in bonum cederent et profectum. Ideo multa tibi saepe displicent et saepe conturbant, quia adhuc non es perfecte tibi mortuus nec segregatus ab omnibus terrenis. Nihil sic maculat et implicat cor hominis sicut impurus amor in creaturis. Si renuis consolari exterius, poteris coelestia speculari et frequenter interius iubilare.

Capitulum II
De humili submissione

1. Non magni pendas quis pro te vel contra te sit, sed hoc age et cura ut Deus tecum sit in omni re quam facis. Habeas conscientiam bonam, et Deus bene te defensabit. Quem enim adiuvare voluerit, nullius perversitas nocere poterit. Si tu scis tacere et pati, videbis proculdubio auxilium Domini. Ipse novit tempus et modum liberandi te, et ideo debes te illi resignare. Dei est adiuvare et ab omni confusione liberare. Saepe valde prodest ad maiorem humilitatem conservandam, quod defectus nostros alii sciunt et redarguunt.

2. Quando homo pro defectibus suis se humiliat, tunc faciliter alios placat et leviter satisfacit sibi irascentibus. Humilem Deus protegit et liberat. Humilem diligit et consolatur. Humili homini se inclinat. Humili largitur gratiam magnam et, post suam depressionem, levat ad gloriam. Humili sua secreta revelat et ad se dulciter trahit et invitat. Humilis, accepta contumelia et confusione, satis bene est in pace, quia stat in Deo et non in mundo. Non reputes te aliquid profecisse, nisi omnibus inferiorem te esse sentias.

Capitulum III
De bono pacifico homine

1. Pone te primo in pace et tunc alios poteris pacificare. Homo pacificus plus prodest quam bene doctus. Homo passionatus etiam bonum in malum trahit et faciliter malum credit. Bonus homo pacificus omnia ad bonum convertit. Qui bene in pace est de nullo suspicatur. Qui autem male contentus est et commotus variis suspicionibus agitatur, nec ipse quiescit nec alios quiescere permittit. Dicit saepe quod dicere non debet et omittit saepe quod sibi magis facere expediret. Considerat quod alii facere tenentur et negligit quod ipse facere tenetur. Habe ergo primo zelum super te ipsum, tunc zelare poteris etiam iuste proximum tuum.

2. Tu bene facta tua scis excusare et tolerare, et aliorum non vis accipere excusationes. Iustus esses si te accusares et fratrem tuum excusares. Si portari vis, porta alium. Vide quam longe es adhuc a vera caritate et humilitate, quae nulli novit indignari vel irasci, nisi

tantum sibi ipsi. Non est magnum cum bonis et mansuetis conversari. Hoc enim omnibus naturaliter placet, et unusquisque libenter pacem habet et secum sentientes magis diligit. Sed cum duris et perversis aut indisciplinatis aut nobis contrariantibus pacifice posse vivere magna gratia est et laudabile nimis virileque factum.

3. Sed sunt qui seipsos in pace tenent et cum aliis etiam pacem habent. Et sunt qui nec pacem habent, nec alios in pace dimittunt. Aliis sunt graves, sed sibi sunt semper graviores. Et sunt qui seipsos in pace retinent et ad pacem alios reducere student. Et tamen tota pax nostra in hac misera vita potius in humili sufferentia ponenda est, quam in non sentiendo contraria. Qui melius scit pati pacem tenebit maiorem. Iste est victor sui et dominus mundi, amicus Christi et heres coeli.

Capitulum IV
De pura mente et simplici intentione

1. Duabus alis homo sublevatur a terrenis, scilicet simplicitate et puritate. Simplicitas debet esse in intentione, puritas in affectione. Simplicitas intendit Deum, puritas apprehendit et gustat.

Nulla actio te impediet, si liber intus ab omni inordinato affectu fueris. Si nihil aliud quam Dei beneplacitum et proximi utilitatem intendis et quaeris, interna libertate frueris. Si rectum cor tuum esset, tunc omnis creatura speculum vitae et liber sanctae doctrinae esset. Non est creatura tam parva et vilis, quae bonitatem Dei non repraesentet.

2. Si tu esses intus bonus et purus, tunc omnia sine impedimento videres et caperes bene. Cor purum penetrat coelum et infernum. Qualis unusquisque est intus, taliter iudicat exterius. Si est gaudium in mundo, hoc utique possidet puri cordis homo. Et si est alicubi tribulatio et angustia, hoc melius novit mala conscientia. Sicut ferrum missum in ignem amittit rubiginem et totum candens efficitur, sic homo ad Deum integre se convertens a torpore exuitur et in novum hominem transmutatur.

3. Quando homo incipit tepescere, tunc parvum metuit laborem et externam accipit consolationem. Sed quando perfecte incipit se vincere et viriliter in via Dei ambulare, tunc minus ea reputat quae sibi prius gravia esse sentiebat.

Capitulum V
De propria consideratione

1. Non possumus nobis ipsis nimis credere, quia saepe gratia nobis deest [et sensus]. Modicum lumen est in nobis, et hoc cito per negligentiam amittimus. Saepe etiam non advertimus quod tam caeci intus sumus. Saepe male agimus et peius excusamus, et passione interdum movemur et zelum putamus. Parva in aliis reprehendimus et nostra maiora pertransimus. Satis cito persentimus et ponderamus quod ab aliis sustinemus, sed quantum alii de nobis sustinent non advertimus. Qui bene et recte sua ponderaret, non esset quod de alio graviter iudicaret.

2. Internus homo sui ipsius curam omnibus curis anteponit. Et qui sibi ipsi diligenter intendit faciliter de aliis tacet. Numquam eris internus et devotus, nisi de aliis silueris et ad te ipsum specialiter respexeris. Si tibi ipsi et Deo totaliter intendis, modicum te movebit quod foris percipis. Ubi es, quando tibi ipsi praesens non es? Et quando omnia percurristi, quid, te neglecto, profecisti? Si debes habere pacem et unionem veram, oportet quod totum adhuc postponas et te solum prae oculis habeas.

3. Multum proinde proficies, si te feriatum ab omni temporali cura conserves. Valde deficies, si aliquid temporale reputaveris. Nihil altum, nihil magnum, nihil gratum, nihil acceptum tibi sit, nisi pure Deus aut de Deo sit. Totum vanum aestima quidquid consolationis occurrit de aliqua creatura. Amans Deum anima sub Deo despicit universa. Solus Deus aeternus et immensus, implens omnia, solatium est animae et vera mentis laetitia.

Capitulum VI
De laetitia bonae conscientiae

1. Gloria boni hominis, testimonium bonae conscientiae. Habe bonam conscientiam et semper habebis laetitiam. Bona conscientia valde multa potest portare et valde laeta est inter adversa. Mala conscientia, semper timida et inquieta. Suaviter requiesces, si te cor tuum non reprehenderit. Noli laetari, nisi cum bene feceris. Mali numquam habent veram laetitiam, nec internam sentiunt pacem,

quia *non est pax impiis*, dicit Dominus. Et si dixerint: «In pace sumus, non venient super nos mala. Et quis nobis nocere audebit?» non credas eis, quoniam repente exurget ira Dei, et in nihilum redigentur actus eorum, et cogitationes eorum peribunt.

2. *Gloriari in tribulationibus* non est grave amanti: sic enim gloriari est *in cruce Domini gloriari.* Brevis gloria, quae ab hominibus datur et accipitur. Mundi gloriam semper comitatur tristitia. Bonorum gloria in conscientia eorum et non in ore hominum. Iustorum laetitia de Deo et in Deo est, et gaudium eorum de veritate. Qui veram et aeternam gloriam desiderat temporalem non curat. Et qui temporalem quaerit gloriam, aut non ex animo contemnit, minus amare convincitur coelestem. Magnam habet cordis tranquillitatem qui nec laudem curat nec vituperia.

3. Facile erit contentus et pacatus, cuius conscientia munda est. Non es sanctior si laudaris, nec vilior si vituperaris. [Quod es, hoc es; nec melior dici vales, quam, Deo teste, sis.] Si attendis quid apud te sis intus, non curabis quid de te loquantur homines foris. Homo videt in facie, Deus autem in corde. Homo considerat actus, Deus pensat intentionem. Bene semper agere et modicum de se tenere humilis animae indicium est. Nolle consolari ab aliqua creatura, magnae puritatis et internae fiduciae indicium est.

4. Qui nullum extrinsecum pro se testimonium quaerit, liquet quod Deo se totaliter commisit. *Non enim qui se ipsum commendat ille probatus est*, ait beatus Paulus, *sed quem Deus commendat.* Ambulare cum Deo intus, nec aliqua affectione teneri foris, status est interni hominis.

Capitulum VII
De amore Iesu super omnia

1. Beatus qui intelligit quid sit amare Iesum et contemnere se ipsum propter Deum. Oportet dilectum propter Dilectum relinquere, quia Iesus vult solus super omnia amari. Dilectio creaturae fallax et instabilis, dilectio Iesu felix et perseverabilis. Qui adhaeret creaturae cadet cum labili, qui amplectitur Iesum firmabitur in eum. Illum dilige et amicum tene tibi, qui, omnibus recedentibus, te non relinquet nec patietur in fine perire. Ab omnibus oportet aliquando te separari, sive velis sive nolis.

2. Tene te apud Iesum vivens et moriens, et illius fidelitati te committe, qui, omnibus deficientibus, solus potest te adiuvare. Dilectus tuus talis est naturae, ut alienum non velit admittere, sed solus vult cor tuum habere et tamquam rex in proprio throno sedere. Si scires te ab omni creatura evacuare, Iesus libenter tecum habitaret. Paene totum perditum invenies quidquid extra Iesum in hominibus posueris. Non confidas nec innitaris super calamum ventosum, quia *omnis caro foenum, et omnis gloria eius ut flos foeni cadet.*

3. Cito deciperis, si ad externam hominum apparentiam tantum aspexeris. Si autem tuum in aliis quaeris solatium et lucrum, saepe senties detrimentum. Si quaeris in omnibus Iesum, invenies utique Iesum. Si autem quaeris te ipsum, invenies etiam te ipsum, sed ad tuam perniciem. Plus enim homo nocivior est sibi, si Iesum non quaerit, quam totus mundus et omnes sui adversarii.

Capitulum VIII
De familiari amicitia Iesu

1. Quando Iesus adest, totum bonum est, nec quidquam difficile videtur. Quando vero Iesus non adest, totum durum est. Quando Iesus intus non loquitur, consolatio vilis est. Si autem Iesus unum verbum loquitur tantum, magna consolatio sentitur. Nonne Maria Magdalena statim surrexit de loco in quo flevit, quando Martha illi dixit: «*Magister adest et vocat te*»? Felix hora quando Iesus vocat de lacrimis ad gaudium spiritus! Quam aridus et durus es sine Iesu! Quam insipiens et vanus, si cupis aliquid extra Iesum! Nonne hoc est maius damnum, quam si totum perderes mundum?

2. Quid habet mundus conferre sine Iesu? Esse sine Iesu est gravis infernus; et esse cum Iesu, dulcis paradisus. Si fuerit tecum Iesus, nullus poterit nocere inimicus. Qui invenit Iesum invenit thesaurum bonum, immo bonum super omne bonum. Et qui perdit Iesum perdit nimis multum et plus quam totum mundum. Pauperrimus est qui vivit sine Iesu, ditissimus est qui bene est cum Iesu.

3. Magna ars est scire conversari cum Iesu, et scire Iesum tenere magna prudentia. Esto humilis et pacificus, et erit tecum Iesus. Sis devotus et quietus, et permanebit tecum Iesus. Potes cito fugare

Iesum et gratiam eius perdere, si volueris ad exteriora declinare. Et si illum effugaveris et perdideris, ad quem tunc fugies et quem tunc quaeres amicum? Sine amico non potes diu vivere, et si Iesus non fuerit tibi prae omnibus amicus, eris nimis tristis et desolatus. Fatue igitur agis, si in aliquo altero confidis et laetaris. Eligendum est magis totum mundum habere contrarium, quam Iesum offensum. Ex omnibus ergo caris sit Iesus dilectus specialis.

4. Diligantur homines propter Iesum, Iesus autem propter se ipsum. Solus Iesus Christus singulariter est amandus, qui solus bonus et fidelis invenitur prae omnibus amicis. Propter ipsum et in ipso tam amici quam inimici tibi sint cari, et pro omnibus his exorandus est, ut omnes ipsum cognoscant et diligant. Numquam cupias singulariter laudari et amari, quia hoc solius Dei est, qui similem sibi non habet. Nec velis quod aliquis in corde suo tecum occupetur, neque tu cum alicuius occuperis amore, sed sit Iesus in te et in omni bono homine.

5. Esto purus et liber intus, sine alicuius creaturae implicamento. Oportet te esse nudum, et purum cor ad Iesum gerere, si vis vacare et *videre quam suavis est Dominus*. Et revera ad hoc non pervenies, nisi gratia eius fueris praeventus et introtractus, ut, omnibus evacuatis et licentiatis, solus cum Deo uniaris. Quando enim gratia Dei venit ad hominem, tunc potens fit ad omnia. Et quando recedit, tunc pauper et infirmus erit et quasi tantum ad flagella relictus. In his non debet deici nec desperare, sed ad voluntatem Dei aequanimiter stare et cuncta supervenientia sibi ad laudem Iesu Christi perpeti. Quia post hiemem sequitur aestas, post noctem redit dies et post tempestatem, serenitas magna.

Capitulum IX
De carentia omnis solatii

1. Non est grave humanum contemnere solatium, cum adest divinum. Magnum est, et valde magnum, tam humano quam divino posse carere solatio et pro amore Dei libenter exilium cordis velle sustinere et in nullo se ipsum quaerere, nec ad proprium meritum respicere. Quid magis es, si hilaris sis et devotus adveniente gratia? Optabilis cunctis haec hora. Satis suaviter equitat, quem gratia Dei portat. Et quid mirum si onus non sentit qui portatur ab Omnipotente et ducitur a summo Ductore?

2. Libenter aliquid habemus pro solatio, et homo difficulter exuitur a se ipso. Vicit sanctus Laurentius saeculum cum summo sacerdote, quia omne quod in mundo delectabile videbatur despexit, et Dei summum sacerdotem Sixtum, quem maxime diligebat, pro amore Christi etiam a se tolli clementer ferebat. Amore igitur Creatoris amorem hominis superavit et pro humano solatio divinum beneplacitum magis elegit. Ita et tu aliquem necessarium et dilectum amicum pro amore Dei disce relinquere. Nec graviter feras, cum ab amico fueris derelictus, sciens quoniam oportet nos omnes tandem ab invicem separari.

3. Multum et diu oportet hominem in se ipso certare, antequam discat se ipsum plene superare et totum affectum suum plene in Deum trahere. Quando homo stat super se ipsum, facile labitur ad consolationes humanas. Sed verus Christi amator et studiosus sectator virtutum non cadit super illas consolationes, nec quaerit tales sensibiles dulcedines, sed magis fortes tentationes et exercitationes et pro Christo duros sustinere labores.

4. Cum igitur spiritualis consolatio a Deo datur, cum gratiarum actione accipe eam et Dei munus intellige esse, non tuum meritum, et noli extolli. Noli nimium gaudere nec inaniter praesumere, sed esto magis humilior ex dono, cautior quoque et timoratior in cunctis actibus tuis, quoniam transibit hora illa et sequetur tentatio. Cum ablata fuerit consolatio, non statim desperes, sed cum humilitate et patientia expecta coelestem visitationem, quia potens est Deus ampliorem tibi redonare gratiam et consolationem. Istud non est novum nec alienum viam Dei expertis, quia in magnis sanctis et in antiquis prophetis fuit talis saepe alternationis modus.

5. Unde quidam, praesente iam gratia, dicebat: *Ego dixi in abundantia mea, non movebor in aeternum.* Absente autem gratia, quid in se fuerit expertus adiungit dicens: *Avertisti faciem tuam a me, et factus sum conturbatus.* Inter haec autem nequaquam desperat, sed instantius Dominum rogat et dicit: *Ad te, Domine, clamabo et ad Deum meum deprecabor.* Denique orationis suae fructum reportat et se exauditum testatur dicens: *Audivit Dominus et misertus est mei, Dominus factus est adiutor meus.* Sed in quo? *Convertisti*, inquit, *planctum meum in gaudium mihi et circumdedisti me laetitia.* Et si sic actum est cum magnis sanctis, non est desperandum nobis infirmis et pauperibus, si interdum in frigiditate et interdum in fervore sumus. Quoniam Spiritus venit et recedit secundum suae voluntatis

beneplacitum. Unde beatus Iob ait: *Visitas eum diluculo et subito probas illum.*

6. Super quid igitur sperare possum, aut in quo confidere debeo, nisi in sola magna misericordia Domini et in sola spe gratiae coelestis? Sive enim adsint homines boni, sive devoti fratres et amici fideles, sive libri sancti vel tractatus pulchri, sive dulces cantus et hymni, omnia haec modicum iuvant et modicum sapiunt quando sum desertus a gratia et in propria paupertate relictus. Tunc non est melius remedium, quam patientia et abnegatio mei in voluntate Dei.

7. Numquam inveni aliquem religiosum qui non habuerit interdum gratiae subtractionem, aut non senserit fervoris diminutionem. Nullus sanctus fuit tam alte raptus vel illuminatus, qui prius vel postea non fuerit tentatus. Non enim alta Dei contemplatione dignus est, qui pro Deo non est exercitatus aliqua tribulatione. Solet enim sequentis consolationis tribulatio praecedens esse signum. Nam tentationibus probatis coelestis promittitur consolatio. *Qui vicerit*, inquit, *dabo ei edere de ligno vitae.*

8. Datur etiam consolatio divina, ut homo fortior sit ad sustinendum adversa. Sequitur etiam tentatio, ne se elevet de bono. Non dormit diabolus, nec caro adhuc mortua est. Ideo non cesses te praeparare ad certamen, quia a dextris et a sinistris sunt hostes, qui numquam quiescunt.

Capitulum X
De gratitudine pro gratia Dei

1. Quid quaeris quietem, cum natus sis ad laborem, ad patientiam magis quam ad consolationem et ad crucem portandam magis quam ad laetitiam? Quis, etiam saecularium, non libenter consolationem et laetitiam spiritualem acciperet, si semper obtinere posset? Excedunt enim spirituales consolationes omnes mundi delitias et carnis voluptates. Nam omnes delitiae mundanae aut turpes aut vanae sunt. Spirituales vero delitiae solae sunt iucundae et honestae, ex virtutibus progenitae et a Deo puris infusae mentibus. Sed istis divinis consolationibus nemo semper pro suo affectu frui valet, quia tempus tentationis non diu cessat.

2. Multum contrariatur supernae visitationi falsa libertas animi et magna confidentia sui. Deus bene facit consolationis gratiam dando, sed homo male facit non statim Deo cum gratiarum actione retribuendo. Et ideo non possunt in nobis dona gratiae fluere, quia ingrati sumus auctori, nec totum refundimus fontali origini. Semper enim debetur gratia digne gratias agenti sive referenti. Auferetur ab elato quod dari solet humili.

3. Nolo consolationem quae mihi auferat compunctionem, nec affecto contemplationem quae ducit in elationem. Non enim omne altum sanctum, nec omne desiderium purum, nec omne dulce bonum, nec omne carum gratum Deo. Libenter accepto gratiam, unde humilior et timoratior inveniar atque ad relinquendum me paratior fiam. Doctus dono gratiae et eruditus subtractionis verbere, non sibi audebit quidquam boni attribuere, sed potius se pauperem et nudum confitebitur. *Da Deo quidquid Dei est* et tibi adscribe quod tuum est. Hoc est, Deo gratias pro gratia tribue, tibi autem soli culpam et dignam poenam pro culpa deberi sentias.

4. Pone te semper ad infimum, et dabitur tibi summum. Nam summum non stat sine infimo. Summi Sancti apud Deum minimi sunt apud se, et quanto gloriosiores, tanto in se humiliores. Pleni veritate et gloria coelesti, non vanae gloriae cupidi, in Deo fundati et confirmati, nullo modo possunt esse elati. Et qui Deo totum adscribunt quidquid boni acceperunt gloriam ab invicem non quaerunt, sed gloriam quae a Deo est volunt, et Deum in se et in omnibus Sanctis laudari super omnia cupiunt et semper in ipsum tendunt.

5. Esto igitur gratus in minimo, et eris dignus maiora accipere. Sit tibi minimum pro maximo, et contemptibile pro spirituali dono. Si dignitas Datoris inspicitur, nullum datum parvum aut munus vile videbitur. Non enim parvum est quod a summo Deo donatur. Etiam si poenas et verbera donaverit, gratum esse debet, quia semper pro salute nostra facit quidquid nobis advenire permittit. Qui gratiam Dei retinere desiderat, sit gratus pro gratia Dei data, patiens pro sublata. Oret ut reddatur, cautus sit et humilis ne amittat.

Capitulum XI
De paucitate amatorum Crucis

1. Habet autem Iesus multos amatores sui regni coelestis, sed paucos baiulatores suae crucis. [Habet multos desideratores consolationis, sed paucos tribulationis.] Plures invenit socios mensae, sed paucos abstinentiae. Omnes volunt cum Christo gaudere, sed pauci volunt pro ipso aliquid sustinere. Multi sequuntur Iesum usque ad fractionem panis, sed pauci ad bibendum calicem passionis. Multi miracula eius venerantur, sed pauci ignominias crucis sequuntur. Multi Iesum diligunt quamdiu adversa non contingunt. Multi illum laudant et benedicunt quamdiu consolationes aliquas ab ipso recipiunt. Si autem Iesus se absconderit et modicum eos reliquerit, aut in querimoniam aut in deiectionem nimiam cadunt.

2. Qui autem Iesum propter Iesum, et non propter aliquam suam propriam consolationem diligunt, ipsum in tribulatione et in angustia cordis sicut in summa consolatione diligunt et benedicunt. Et si eis consolationem numquam dare vellet, ipsum tamen laudarent et semper gratias agere vellent.

3. O quantum potest amor Iesu purus, nullo proprio commodo vel amore permixtus! Nonne mercenarii sunt dicendi qui consolationes semper quaerunt? Nonne amatores sui magis quam Iesu probantur qui sua commoda vel lucra semper meditantur? Ubi invenitur talis, qui velit Deo servire gratis?

4. Raro invenitur tam spiritualis aliquis, qui omnibus sit nudatus. Nam verum spiritu pauperem, ab omni creatura nudum, quis inveniet? *Procul et de ultimis finibus pretium eius.* Si dederit homo omnem substantiam suam, adhuc nihil est. Et si fecerit poenitentiam magnam, adhuc exiguum est. Et si apprehenderit omnem scientiam, adhuc longe est. Et si habuerit virtutem magnam et devotionem nimis ardentem, adhuc sibi multum deest. Unum scilicet quod sibi summe necessarium est. Quid illud? Ut, omnibus relictis, se relinquat et a se totaliter exeat nihilque de privato amore retineat. Cum omnia fecerit quae facienda noverit, nihil se fecisse sentiat.

5. Non grande ponderet quod grandis aestimari possit, sed in veritate servum inutilem se pronuntiet. Sic Veritas ait: *Cum feceritis omnia quae vobis praecepta sunt, adhuc dicite quia servi inutiles*

sumus. Tunc vere pauper et nudus spiritu esse poterit, et cum propheta dicere: *Quia unicus et pauper sum ego.* Nemo isto ditior, nemo liberior, nemo potentior eo qui scit se et omnia relinquere et ad infimum se ponere.

Capitulum XII
De regia via Sanctae Crucis

1. Durus hic multis videtur sermo: *Abnega temetipsum, tolle crucem tuam et sequere Iesum.* Sed multo durius erit audire illud extremum verbum: *Discedite a me, omnes maledicti, in ignem aeternum!* Qui enim modo libenter audiunt verbum crucis et sequuntur tunc non timebunt ab auditione aeternae damnationis. Hoc signum crucis erit in coelo, cum Dominus ad iudicandum venerit. Tunc omnes servi crucis, qui se Crucifixo conformaverunt in vita, ad Christum accedent iudicem cum magna fiducia.

2. Quid igitur times tollere crucem, per quam itur ad regnum? In cruce salus, in cruce vita, in cruce protectio ab hostibus. In cruce infusio supernae suavitatis, in cruce robur mentis, in cruce gaudium spiritus. In cruce virtus summa, in cruce perfectio sanctitatis. Non est salus animae, nec spes aeternae vitae, nisi in cruce. Tolle ergo crucem et sequere Iesum, et ibis in vitam aeternam. Praecessit ille baiulans sibi crucem et mortuus est pro te in cruce, ut tu etiam portes crucem et mori affectes in cruce. Quia, si commortuus fueris in cruce, etiam cum illo pariter vives, et si socius fueris poenae, socius eris et gloriae.

3. Ecce in cruce totum iacet, et non est alia via ad vitam et ad veram internam pacem, nisi via sanctae crucis et quotidianae mortificationis. Ambula ubi vis, quaere quodcumque volueris, et non invenies altiorem viam supra nec securiorem infra, nisi via sanctae crucis. Dispone et ordina omnia secundum tuum velle et videre, et non invenies nisi semper aliquid pati debere, aut sponte aut invite, et ita crucem semper invenies. Aut enim in corpore dolorem senties, aut in anima spiritus tribulationem sustinebis.

4. Interdum a Deo relinqueris, interdum a proximo exercitaberis et, quod amplius est, saepe tibimetipsi gravis eris. Nec tamen aliquo remedio vel solatio liberari seu alleviari poteris, sed donec

Deus voluerit oportet ut sustineas. Vult enim Deus ut tribulationem sine consolatione discas pati et illi totaliter te subicias et humilior ex tribulatione fias. Nemo ita cordialiter sentit passionem Christi sicut is cui contigerit similia pati. Crux igitur semper parata est et ubique te expectat. Non potes effugere ubicumque cucurreris, quia ubicumque veneris, temetipsum tecum portas et semper teipsum invenies. Converte te supra, converte te infra, converte te extra et intra, et in omnibus invenies crucem, et necesse est te ubicumque tenere patientiam, si internam vis habere pacem et perpetuam promereri coronam.

5. Si libenter crucem portas, portabit te et deducet te ad desideratum finem, ubi scilicet finis patiendi erit. Si invite portas, onus tibi facis et teipsum magis gravas, et tamen oportet ut sustineas. Si abicis unam crucem, aliam proculdubio invenies, et forsitan graviorem.

6. Credis tu evadere quod nemo mortalium potuit praeterire? Quis Sanctorum in mundo sine cruce et tribulatione fuit? Nec enim Dominus noster Iesus Christus una hora sine dolore passionis fuit quamdiu vixit. *Oportebat* autem *Christum pati et resurgere a mortuis et ita intrare in gloriam suam.* Et quomodo tu aliam viam quaeris, quam hanc regiam, quae est via sanctae crucis?

7. Tota vita Christi crux fuit et martyrium, et tu tibi quaeris requiem et gaudium? Erras, erras si aliud quaeris quam pati tribulationes, quia tota ista vita mortalis plena est miseriis et circumsignata crucibus. Et quanto quis altius in spiritu profecerit, tanto graviores cruces saepe invenit, quia exilii sui poena magis ex amore crescit.

8. Sed tamen iste sic multipliciter afflictus non est sine levamine consolationis, quia fructum magnum sibi sentit accrescere ex sufferentia suae crucis. Nam dum sponte se illi subicit, omne onus tribulationis in fiduciam divinae consolationis convertitur. Et quanto magis caro per tribulationem atteritur, tanto amplius spiritus per internam consolationem roboratur. Et nonnumquam in tantum confortatur ex affectu tribulationis et adversitatis, ob amorem conformitatis crucis Christi, ut non sine dolore et tribulatione esse vellet, quoniam se tanto acceptiorem Deo reddit, quanto plura et graviora pro eo ferre poterit. Non est illud virtus hominis, sed gratia Christi, quae tanta potest et agit in carne fragili, ut quod naturaliter semper abhorret et fugit, hoc fervore spiritus aggrediatur et diligat.

9. Non est secundum hominem crucem portare, crucem amare, corpus castigare et servituti subicere, honores fugere, contumelias libenter sustinere, se ipsum despicere et despici optare, adversa quaeque cum damnis perpeti et nihil prosperitatis in hoc mundo desiderare. Si ad te ipsum respicis, nihil huiusmodi ex te poteris. Sed si in Domino confidis, dabitur tibi fortitudo de coelo et subicietur ditioni tuae mundus et caro. Sed nec inimicum diabolum timebis, si fueris fide armatus et cruce Iesu signatus.

10. Pone ergo te, sicut fidelis et bonus servus Christi, ad portandam viriliter crucem Domini tui, pro te ex amore crucifixi. Praepara te ad toleranda multa adversa et varia incommoda in hac misera vita, quia sic tecum erit ubicumque, et sic revera eum invenies ubicumque latueris. Oportet te ita esse, et non est remedium evadendi a tribulatione malorum et dolore, quam ut tu patiaris. Calicem Domini affectanter bibe, si amicus eius esse et partem cum eo habere desideras. Consolationes Deo committe; faciat ipse cum talibus sicut sibi magis placuerit. Tu vero pone te ad sustinendum tribulationes, et reputa eas maximas consolationes, quia *non sunt condignae passiones huius temporis ad futuram gloriam, quae revelabitur in nobis*, promerendam, etiam si omnes solus posses sustinere.

11. Quando ad hoc veneris, quod tribulatio tibi dulcis erit et sapiet pro Christo, tunc bene tecum esse aestima, quia invenisti paradisum in terra. Quamdiu tibi pati grave est et fugere quaeris, tamdiu male habebis, et sequentur te ubique tribulationes.

12. Si ponis te ad quod esse debes, videlicet ad patiendum et moriendum, fiet cito melius, et pacem invenies. Etiamsi raptus fueris in tertium coelum cum Paulo, non es propterea securus de nullo malo sustinendo. *Ego*, inquit Iesus, *ostendam illi quanta oporteat eum pro nomine meo pati.* Pati ergo tibi remanet, si Iesum diligere et perpetue illi servire placet.

13. Utinam dignus esses pro nomine Iesu aliquid pati. Quam magna gloria remaneret tibi! Quanta exultatio omnibus Sanctis Dei! Quanta aedificatio esset proximi! Nam patientiam omnes commendant, quamvis pauci pati velint. Merito deberes modicum pati pro Christo, cum multi graviora patiantur pro mundo.

14. Scias pro certo quod morientem te oportet ducere vitam. Et quanto unusquisque plus sibi moritur, tanto Deo magis vivere

incipit. Nemo aptus est ad comprehendendum coelestia nisi se submiserit ad portandum pro Christo adversa. Nihil Deo acceptius, nihil tibi salubrius in mundo isto, quam libenter pati pro Christo. Et si eligendum tibi esset, magis optare deberes pro Christo adversa pati, quam multis consolationibus recreari, quia Christo similior esses et omnibus Sanctis conformior. Non enim stat meritum nostrum et profectus status nostri in multis suavitatibus et consolationibus, sed potius in magnis gravitatibus et tribulationibus perferendis.

15. Si quidem aliquid melius et utilius saluti hominum quam pati fuisset, Christus utique verbo et exemplo ostendisset. Nam et sequentes se discipulos omnesque eum sequi cupientes manifeste ad crucem portandam hortatur et dicit: *Si quis vult venire post me, abneget semetipsum et tollat crucem suam et sequatur me.* Omnibus ergo perlectis et scrutatis, sit ista finalis conclusio: *Quoniam per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei.* Amen.

Liber Tertius

De interna consolatione

Capitulum I
De interna Christi locutione ad animam fidelem

1. *Audiam quid loquatur in me Dominus meus.* Beata anima quae Dominum in se loquentem audit et de ore eius verbum consolationis accipit. Beatae aures quae divini susurrii venas suscipiunt et de mundi susurrationibus nihil advertunt. Beatae plane aures quae, non vocem foris sonantem, sed interius auscultant veritatem loquentem et docentem. Beati oculi qui, exterioribus clausi, interioribus autem sunt intenti. Beati qui interna penetrant et ad capienda arcana coelestia magis ac magis per quotidiana exercitia se student praeparare. Beati qui Deo vacare gestiunt et ab omni impedimento saeculi se excutiunt.

2. Animadverte hoc, o anima mea, et claude sensualitatis tuae ostia, ut possis audire quid loquatur Dominus Deus in te. Haec dicit Dilectus tuus: Salus tua ego sum, pax tua et vita tua. Serva te apud me et pacem invenies. Dimitte omnia transitoria et quaere aeterna. Quid sunt omnia temporalia, nisi seductoria? Et quid iuvant omnes creaturae, si fueris a Creatore deserta? Omnibus ergo abdicatis, Creatori tuo te redde placitam et fidelem, ut veram valeas apprehendere beatitudinem.

Capitulum II
Quod veritas intus loquitur sine strepitu verborum

1. *Loquere, Domine, quia audit servus tuus. Servus tuus ego sum, da mihi intellectum ut sciam testimonia tua.* Inclina cor meum in verba oris tui; fluat ut ros eloquium tuum. Dicebant olim filii Israel ad Moysen: *Loquere nobis tu, et audiemus; non loquatur nobis Dominus, ne forte moriamur.* Non sic, Domine, non sic oro, sed magis cum Samuele propheta humiliter ac desideranter obsecro: *Loquere, Domine, quia audit servus tuus.* Non loquatur mihi Moyses aut aliquis ex prophetis, sed potius tu loquere, Domine Deus, inspirator et illuminator omnium prophetarum, quia tu solus sine eis potes me perfecte imbuere. Illi autem, sine te, nihil proficient.

2. Possunt quidem verba sonare, sed spiritum non conferunt. Pulcherrime dicunt sed, te tacente, cor non accendunt. Litteras tradunt, sed tu sensum aperis. Mysteria referunt, sed tu reseras intellectum signatorum. Mandata edunt, sed tu iuvas ad perficiendum. Viam ostendunt, sed tu confortas ad ambulandum. Illi foris tantum agunt, sed tu corda instruis et illuminas. Illi exterius rigant, sed tu fecunditatem donas. Illi clamant verbis, sed tu auditui intelligentiam tribuis.

3. Non ergo mihi loquatur Moyses, sed tu, Domine Deus meus, aeterna veritas, ne forte moriar et sine fructu efficiar, si fuero tantum foris admonitus et intus non accensus, ne sit mihi ad iudicium verbum auditum et non factum, cognitum nec amatum, creditum et non servatum. *Loquere igitur, Domine, quia audit servus tuus: verba enim vitae aeternae habes.* Loquere mihi ad qualemcumque animae meae consolationem et ad totius vitae meae emendationem; tibi autem ad gloriam et perpetuum honorem.

Capitulum III
Quod verba Dei sunt audienda cum humilitate et quod multi ea non ponderant

1. Audi, fili mi, verba mea. Verba mea suavissima sunt, philosophorum et sapientum huius mundi scientiam excedentia. Verba mea spiritus et vita sunt, nec humano sensu pensanda. Non sunt ad vanam complacentiam trahenda, sed in silentio audienda et cum omni humilitate atque affectu magno suscipienda. Et dixi: *Beatus quem tu erudieris, Domine, et de lege tua docueris eum, ut mitiges ei a diebus malis*, et non desoletur in terra.

2. Ego, inquit Dominus, docui prophetas ab initio et usque nunc non cesso omnibus loqui. Sed multi ad vocem meam surdi sunt et muti et duri. Plures mundum libentius audiunt, quam Deum. Facilius sequuntur carnis suae appetitum, quam Dei beneplacitum. Promittit temporalia et parva mundus, et servitur ei aviditate magna. Ego promitto summa et aeterna, et torpescunt mortalium corda. Quis tanta cura in omnibus mihi servit et obedit, sicut mundo et dominis eius servitur? *Erubesce, Sydon, ait mare.* Et si causam quaeris, audi quare. Pro modica praebenda longa via curritur, et pro vita

aeterna vix a multis pes a terra semel movetur et levatur. Vile pretium quaeritur, pro uno numismate turpiter litigatur, et pro vana re et parva promissione die noctuque fatigari non timetur.

3. Sed, proh dolor! pro bono incommutabili, pro pretio inaestimabili, pro summo honore et gloria interminabili vel ad modicum fatigari pigritatur. Erubesce ergo, serve piger et querulose, quod illi paratiores inveniuntur ad perditionem, quam tu ad vitam. Gaudent illi amplius ad vanitatem, quam tu ad veritatem. Equidem a spe sua non numquam frustrantur; sed promissio mea neminem fallit, nec confitentem mihi dimittit inanem. Quod promisi dabo, quod dixi implebo, si tamen usque ad finem fidelis in dilectione quis permanserit. Ego remunerator sum omnium bonorum et fortis probator omnium devotorum.

4. Scribe verba mea in corde tuo et pertracta diligenter; erunt enim in tempore tentationis valde necessaria. Quod non intelligis cum legis, cognosces in die visitationis. Dupliciter soleo electos meos visitare: tentatione scilicet et consolatione. Et duas lectiones eis quotidie lego: unam increpando eorum vitia, alteram exhortando ad virtutum incrementa. Qui habet verba mea et spernit ea, *habet qui iudicet eum in novissimo die.*

Oratio ad implorandum devotionis gratiam

5. Domine Deus meus, tu es omnia bona mea. Et quis ego sum, ut audeam ad te loqui? Ego sum pauperrimus servus tuus et abiectus vermiculus tuus, multo pauperior et contemptibilior quam scio et dicere audeo. Memento tamen, Domine, quia nihil sum, nihil valeo, nihilque habeo. Tu solus bonus, iustus et sanctus. Tu omnia potes, omnia praestas, omnia imples, solum peccatorem inanem relinquens. Reminiscere miserationum tuarum, Domine, et imple gratia tua cor meum, qui non vis vacua esse opera tua.

6. Quomodo possum me tolerare in hac misera vita, nisi me confortaveris misericordia tua et gratia tua? Noli avertere faciem tuam a me, noli visitationem tuam prolongare, noli consolationem tuam abstrahere ne fiat *anima mea sicut terra sine aqua tibi. Doce me*, Domine, *facere voluntatem tuam.* Doce me coram te digne et humiliter conversari, quia sapientia mea tu es, qui in veritate me

cognoscis et cognovisti antequam fieret mundus et antequam natus essem in mundo.

Capitulum IV
Quod in humilitate et veritate coram Deo est conversandum

1. Fili, ambula coram me in veritate, et in simplicitate cordis tui quaere me semper. Qui ambulat coram me in veritate tutabitur ab incursibus vanis, et veritas liberabit eum a seductoribus et detractionibus iniquorum. Si veritas te liberaverit, vere liber eris et non curabis de vanis hominum verbis.

Domine, verum est ut dicis. Ita, quaeso, mecum fiat. Veritas tua ipsa me doceat, ipsa me custodiet et usque ad salutarem finem me conservet. Ipsa me liberet ab omni affectione mala et inordinata, et ambulabo tecum in magna cordis libertate.

2. Ego te docebo, ait Veritas, quae recta sunt et placita coram me. Cogita peccata tua cum displicentia magna, et memorare, et numquam reputes te aliquid esse propter opera bona. Revera peccator es et multis passionibus obnoxius et implicatus. Ex te semper ad nihil tendis, cito laberis, cito turbaris, cito dissolveris. Non habes quidquam unde possis gloriari, sed multa habes unde te debes vilificare, quia multo infirmior es, quam vales comprehendere.

3. Nihil ergo tibi magnum videatur ex omnibus quae agis, nihil grande, nihil pretiosum et admirabile. Nil reputatione appareat dignum, nil altum, nil vere laudabile et desiderabile, nisi quod aeternum est. Placeat tibi super omnia aeterna Veritas. Displiceat tibi super omnia vilitas maxima tua. Nil sic timeas et fugias sicut vitia et peccata tua, quae magis displicere debent quam quaelibet rerum damna. Quidam non sincere coram me ambulant, sed quadam curiositate et arrogantia ducti, volunt secreta mea scire et alta Dei intelligere, se et suam salutem negligentes. Hi saepe in magnas tentationes et peccata, propter suam iactantiam, superbiam et curiositatem labuntur, me eis adversante. Time iudicia Dei, expavesce iram Omnipotentis.

4. Noli autem discutere opera Altissimi, sed tuas iniquitates perscrutare, in quantis deliquisti et quam multa bona neglexisti. Quidam portant solum suam devotionem in libris et quidam in imaginibus; quidam autem in signis exterioribus et figuris. Quidam habent me in ore, sed modicum in corde. Sunt alii qui, intellectu illuminati et affectu purgati, ad aeterna semper anhelant, de terrenis graviter audiunt, necessitatibus naturae dolenter inserviunt; et hi sentiunt quid veritatis Spiritus loquitur in eis; qui docet eos terrena despicere et amare coelestia, mundum negligere et coelum tota die et nocte desiderare.

Capitulum V
De mirabili affectu divini amoris

1. Benedico te, Pater coelestis, Pater Domini mei Iesu Christi, qui mei pauperis dignatus es recordari. O Pater misericordiarum et Deus totius consolationis, gratias tibi ago, qui me indignum omni consolatione quandoque recreas consolatione. Benedico te semper et glorifico cum unigenito Filio tuo et Spiritu Sancto Paraclito in saecula saeculorum. Amen. Eia, Domine Deus meus, amator sancte, cum tu veneris in cor meum exultabunt omnia interiora mea. Tu es gloria mea et exultatio cordis mei, tu spes mea et refugium in die tribulationis meae.

2. Sed quia adhuc debilis sum in amore et imperfectus in virtute, ideo necesse habeo confortari et consolari. Propterea visita me saepius et instrue disciplinis tuis. Libera me a passionibus pravis et malis, et sana cor meum ab omnibus affectionibus inordinatis, ut intus sanatus et bene purgatus, aptus efficiar ad amandum, fortis ad patiendum, stabilis ad perseverandum.

3. Magna res est amor, magnum omnino bonum, quod solum leve facit esse onerosum et fert aequaliter omne inaequale. Nam onus sine onere portat et omne amarum dulce ac sapidum efficit. Amor Iesu nobilis ad magna operanda impellit et ad desideranda semper perfectiora excitat. Amor vult esse sursum, nec ullis infimis rebus retineri. Amor vult esse liber et ab omni mundana affectione alienus, ne internus eius impediatur aspectus, ne per aliquod commodum temporale implicationes sustineat aut per incommodum succumbat. Nil dulcius est amore, nil fortius, nil altius, nil latius, nil iucundius,

nil plenius, nil melius in coelo et in terra, quia amor a Deo natus est, nec potest nisi in Deo super omnia creata quiescere.

4. Amans volat, currit, laetatur, liber est et non tenetur. Dat omnia pro omnibus et habet omnia in omnibus, quia in Uno summo super omnia quiescit, ex quo omne bonum fluit et procedit. Non respicit ad dona, sed ad donantem se convertit super omnia bona. Amor saepe modum nescit, sed super omne bonum fervescit. Amor onus non sentit, labores non reputat, plus affectat quam valet, de impossibilitate non causatur, quia cuncta sibi licere et posse arbitratur. Valet igitur ad omnia et multa implet et effectui mancipat. Ubi vero amans deficit et iacet, amor vigilat, et dormiens dormitat, fatigatus non laxatur, artatus non artatur, territus non conturbatur, sed sicut vivax flamma et ardens favilla sursum erumpit secureque pertransit.

5. Si quis amat, novit quid haec vox clamat. Magnus clamor in auribus Dei est ardens affectus animae, quae dicit: *Deus, Deus meus, amor meus, tu totus meus et ego tuus.*

6. Dilata me in amore, ut discam interiora cordis degustare, quam suave sit amare et in amore liquefieri et natare. Tenear amore, vadens supra me prae nimio fervore et stupore. Cantem amoris canticum, sequar te Dilectum meum in altum. Deficit in laude tua anima mea iubilans ex amore. Amem te plus quam me, nec me nisi propter te, et omnes in te qui vere amant te, sicut iubet lex amoris lucens ex te.

7. Est amor velox, sincerus, pius, prudens, longanimis, virilis et se ipsum numquam quaerens. Ubi enim se ipsum aliquis quaerit, ibi ab amore cadit. Est amor circumspectus, humilis et rectus, non mollis, non levis nec vanis intendens rebus, sobrius, stabilis, castus, quietus et in cunctis sensibus custoditus. Est amor subiectus et obediens praelatis, sibi vilis et despectus, Deo devotus et gratificus, fidens et semper sperans in eo, etiam cum sibi non sapit Deus, quia sine dolore non vivitur in amore.

8. Qui non est paratus omnia pati et ad voluntatem stare Dilecti non est dignus amator appellari. Oportet amantem omnia dura et amara propter Dilectum libenter amplecti, nec ob contraria accidentia ab eo deflecti.

Capitulum VI
De probatione veri amatoris

1. Fili, non es adhuc fortis et prudens amator.

Quare, Domine?

Quia propter modicam contrarietatem deficis a coeptis et nimis avide consolationem quaeris. Fortis amator stat in tentationibus, nec callidis credit persuasionibus inimici. Sicut in prosperis ei placeo, ita nec in adversis displiceo.

2. Prudens amator, non tam donum amantis, quam dantis considerat amorem. Affectum potius attendit quam censum et infra Dilectum omnia data ponit. Nobilis amator non quiescit in dono, sed in me super omne donum. Non ideo totum perditum, si quandoque minus bene de me vel de Sanctis meis sentis quam velles. Affectus ille bonus et dulcis, quem interdum percipis, effectus gratiae praesentis est et quidam praegustus patriae coelestis, super quo non nimium innitendum est, quia vadit et venit.

3. Certare autem adversus incidentes malos motus animi suggestionemque spernere diaboli insigne est virtutis et magni meriti. Non ergo te conturbent alienae phantasiae, de quacumque materia ingestae. Forte serva propositum et intentionem rectam ad Deum. Non est illusio quod aliquando in excessum subito raperis, et statim ad ineptias solitas cordis reverteris. Illas enim magis invite pateris quam agis, et quamdiu displicent et reniteris, meritum est, non perditio.

4. Scito quod antiquus hostis omnino nititur impedire desiderium tuum in bono et ab omni devoto exercitio evacuare, a Sanctorum cultu, a pia passionis meae memoria, a peccatorum utili recordatione, a proprii cordis custodia et a firmo proposito proficiendi in virtute. Multas malas cogitationes ingerit, ut taedium tibi faciat et horrorem, et ab oratione revocet et sacra lectione. Displicet sibi humilis confessio et, si posset, a sacra communione cessare faceret. Ne credas ei neque cures illum, licet tibi saepius deceptionis tenderit laqueos. Sibi imputa, cum mala ingerit et immunda. Dicito illi: vade, immunde spiritus! Erubesce, miser! Valde immundus es tu, qui talia

infers auribus meis! Discede a me, seductor pessime! Non habebis in me partem ullam, sed Iesus mecum erit tamquam bellator fortis, et tu stabis confusus. Malo mori et omnem poenam subire, quam tibi consentire. Tace et obmutesce! Non audiam te amplius, licet mihi plures moliaris molestias. *Dominus illuminatio mea et salus mea: quem timebo? Si consistant adversum me castra, non timebit cor meum. Dominus adiutor meus et redemptor meus.*

5. Certa tamquam miles bonus. Et si interdum ex fragilitate corruis, resume vires fortiores prioribus, confidens de ampliori gratia mea, et multum praecave a vana complacentia et superbia. Propter hoc multi in errorem ducuntur et in caecitatem pene incurabilem quandoque labuntur. Sit tibi in cautelam et perpetuam humilitatem ruina haec superborum et de se stulte praesumentium.

Capitulum VII
De occultanda gratia sub humilitatis custodia

1. Fili, utilius est tibi et securius devotionis gratiam abscondere, nec in altum te efferre, nec multum inde loqui, neque multum ponderare, sed magis te ipsum despicere et tamquam indigno datam timere. Non est huic affectioni tenacius inhaerendum, quae citius potest mutari in contrarium. Cogita in gratia quam miser et inops esse soles sine gratia. Nec est in eo tantum spiritualis vitae profectus cum consolationis habueris gratiam, sed cum humiliter et abnegate patienterque tuleris eius subtractionem, ita quod tunc ab orationis studio non torpeas, nec reliqua opera tua ex usu facienda omnino dilabi permittas, sed sicut melius potueris et intellexeris libenter quod est in te facias, nec propter ariditatem sive anxietatem mentis, quam sentis, te totaliter negligas.

2. Multi enim sunt qui, cum non bene eis successerit, statim impatientes fiunt aut desides. *Non* enim semper est *in potestate hominis via eius*, sed Dei est dare et consolari quando vult, et quantum vult, et cui vult, sicut sibi placuerit, et non amplius. Quidam incauti propter devotionis gratiam se ipsos destruxerunt, quia plus agere voluerunt quam potuerunt, non pensantes suae parvitatis mensuram, sed magis cordis affectum sequentes, quam rationis iudicium. Et quia maiora praesumpserunt quam Deo placitum fuit, idcirco gratiam perdiderunt cito et facti sunt inopes et viles relicti qui in

coelum posuerant nidum sibi, ut humiliati et depauperati discant non in alis suis volare, sed sub pennis meis sperare. Qui adhuc novi sunt et imperiti in via Domini, nisi consilio discretorum se regant, faciliter decipi possunt et illudi.

3. Quod si sentire suum magis sequi quam aliis exercitatis credere volunt, erit eis periculosus exitus, si tamen retrahi a proprio conceptu non valuerint. Raro sibi ipsis sapientes ab aliis regi humiliter patiuntur. Melius est modicum sapere cum humilitate et parva intelligentia, quam magni scientiarum thesauri cum vana complacentia. Melius est minus habere quam multum, unde possis superbire. Non satis discrete agit qui se totum laetitiae tradit, obliviscens pristinae inopiae suae et casti timoris Domini, qui non timet gratiam oblatam amittere. Non etiam satis virtuose sapit qui, tempore adversitatis et cuiuscumque gravitatis, nimis desperate se gerit et minus fidenter de me quam oportet cogitat ac sentit.

4. Qui tempore pacis nimis securus esse voluerit, saepe tempore belli nimis deiectus et formidolosus reperietur. Si scires semper humilis et modicus in te permanere, necnon spiritum tuum bene moderare et regere, non incideres tam cito in periculum et offensam.

5. Consilium bonum est ut, fervoris spiritu concepto, mediteris quid futurum sit abscedente lumine. Quod dum contigerit, recogita et denuo lucem posse reverti quam, ad cautelam tibi, mihi autem ad gloriam, ad tempus subtraxi. Utilior est enim saepe talis probatio, quam si semper prospera pro tua haberes voluntate. Nam merita non sunt ex hoc aestimanda, si quis plures visiones aut consolationes habeat vel si peritus sit in Scripturis aut in altiori gradu ponatur; sed si fuerit vera humilitate fundatus et divina caritate repletus, si Dei honorem pure et integre semper quaerat, si se ipsum nihil reputet et in veritate despiciat atque ab aliis etiam despici et humiliari magis gaudet quam honorari.

Capitulum VIII
De vili aestimatione sui ipsius in oculis Dei

1. *Loquar ad Dominum meum cum sim pulvis et cinis?* Si me amplius reputavero, ecce tu stas contra me, et dicunt testimonium

verum iniquitates meae, nec possum contradicere. Si autem me vilificavero et ad nihilum me redegero et ab omni propria reputatione defecero atque, sicut sum, spulverizavero, erit mihi propitia gratia tua et vicina cordi meo lux tua; et omnis aestimatio, quantumcumque minima, in valle nihilitatis meae submergetur et peribit in aeternum. Ibi ostendes mihi quid sum, quid fui et de quo veni, *quia nihil sum et nescivi.* Si mihi ipsi relinquor, ecce nihil et tota infirmitas. Si autem subito me respexeris, statim fortis efficior et novo repleor gaudio. Et mirum valde quod sic repente sublevor et tam benigne a te complector, qui proprio pondere semper ad ima feror.

2. Facit hoc amor tuus gratis praeveniens me et in tam multis subveniens necessitatibus, a gravibus quoque me custodiens periculis et ab innumeris, ut vere dicam, eripiens malis. Me siquidem male amando perdidi, et te solum quaerendo et pure amando, me et te pariter inveni atque ex amore profundius ad nihilum me redegi. Quia tu, o dulcissime, facis mecum supra meritum omne et supra id quod audeo sperare vel rogare.

3. Benedictus sis, Deus meus, quia licet ego omnibus bonis indignus sim, tua tamen nobilitas et infinita bonitas numquam cessat benefacere etiam ingratis et longe a te aversis. Converte nos ad te, ut simus grati, humiles et devoti, quia salus nostra es tu, virtus et fortitudo nostra.

Capitulum IX
Quod omnia ad Deum sicut ad finem ultimum sunt referenda

1. Fili, ego debeo esse finis tuus supremus. Ex hac intentione purificabitur affectus tuus, saepius ad se ipsum et ad creaturas male incurvatus. Nam si te ipsum in aliquo quaeris, statim in te deficis et arescis. Omnia ergo ad me principaliter referas, quia ego sum qui omnia dedi. Sic singula considera sicut ex summo Bono manantia; et ideo ad me tamquam ad originem suam cuncta sunt referenda.

2. Ex me pusillus et magnus, pauper et dives, tamquam ex fonte vivo, aquam hauriunt vivam; et qui mihi sponte et libere deserviunt gratiam pro gratia accipient. Qui autem extra me voluerit gloriari, vel in aliquo privato bono delectari, non stabilietur in vero gaudio

nec in corde suo dilatabitur, sed multipliciter impedietur et angustiabitur. Nihil ergo tibi de bono adscribere debes, nec alicui homini virtutem attribuas, sed totum da Deo, sine quo nihil habet homo. Ego totum dedi, ego totum rehabere volo et cum magna districtione gratiarum actiones requiro.

3. Haec est veritas, qua fugatur gloriae vanitas. Et si intraverit coelestis gratia et vera caritas, non erit aliqua invidia nec contractio cordis, neque privatus amor occupabit. Vincit enim omnia divina caritas et dilatat omnes animae vires. Si recte sapis, in me solo gaudebis, in me solo sperabis, *quia nemo bonus nisi solus Deus*, qui est super omnia laudandus et in omnibus benedicendus.

Capitulum X
Quod, spreto mundo, dulce est servire Deo

1. Nunc iterum loquar, Domine, et non silebo. Dicam in auribus Dei mei et Regis mei qui est in excelso: *O quam magna multitudo dulcedinis tuae, Domine, quam abscondisti timentibus te!* Sed quid es amantibus te? Quid toto corde tibi servientibus? Vere ineffabilis dulcedo contemplationis tuae, quam largiris amantibus te. In hoc maxime ostendisti dulcedinem caritatis tuae, quia, cum non essem, fecisti me, et cum errarem longe a te, reduxisti me ut servirem tibi, et praecepisti ut diligam te.

2. O fons amoris perpetui, quid dicam de te? Quomodo potero tui oblivisci, qui mei recordari dignatus es? Et postquam contabui et perii, fecisti ultra omnem spem misericordiam cum servo tuo, et ultra omnem meritum gratiam et amicitiam exhibuisti. Quid retribuam tibi pro gratia ista? Non enim omnibus datum est ut, omnibus abdicatis, saeculo renuntient et monasticam vitam assumant. Numquid non magnum est ut tibi serviam, cui omnis creatura servire tenetur? Non magnum mihi videri debet? Sed potius hoc mihi magnum et admirandum paret, quod tam pauperem et indignum dignaris in servum recipere et dilectis servis tuis adunare.

3. Ecce omnia tua sunt quae habeo et unde tibi servio. Verumtamen, vice versa, tu mihi magis servis quam ego tibi. Ecce coelum et terra, quae in ministerio hominis creasti, praesto sunt et faciunt

quotidie quaecumque mandasti. Et hoc parum est, quin etiam Angelos in ministerio hominis creasti et ordinasti. Trascendit autem haec omnia, quod tu homini servire dignatus es et te ipsum daturum promisisti.

4. Quid dabo tibi pro istis milibus bonis? Utinam possem tibi servire cunctis diebus vitae meae! Utinam vel uno die dignum servitium exhibere sufficerem! Vere tu es dignus omni servitio, omni honore et laude aeterna. Vere Dominus meus es, et ego pauper servus tuus qui totis viribus teneor servire tibi, nec unquam in laudibus tuis debeo fastidire. Sic volo, sic desidero, et quidquid mihi deest tu digneris supplere.

5. Magnus honor, magna gloria tibi servire et omnia propter te contemnere. Habebunt enim gratiam magnam qui sponte se subiecerint tuae sanctissimae servituti et invenient suavissimam Spiritus Sancti consolationem. Consequentur magnam cordis libertatem qui pro nomine tuo artam ingrediuntur viam et omnem mundanam neglexerint curam.

6. O grata et iucunda Dei servitus, qua homo veraciter efficitur liber et sanctus! O sacer status religiosi famulatus, qui hominem Angelis reddit aequalem, Deo placibilem, daemonibus terribilem et cunctis fidelibus commendabilem! O amplectendum et semper optandum servitium, qua promeretur summum bonum et gaudium acquiritur sine fine permansurum!

Capitulum XI
Quod desideria cordis examinanda sunt et moderanda

1. Fili, oportet te adhuc multa discere, quae necdum bene didicisti.

Quae sunt haec, Domine?

Ut desiderium tuum ponas totaliter secundum beneplacitum meum et tui amator non sis, sed meae voluntatis cupidus amator et aemulator. Desideria te saepe accendunt et vehementer impellunt, sed considera an propter honorem tuum vel commodum magis movearis.

Si ego sum in causa, bene contentus eris quomodocumque ordinavero. Si autem de proprio quaestu aliquid latet, ecce hoc est quod te impedit et gravat.

2. Cave ergo ne nimium innitaris super desiderio praeconcepto, me non consulto, ne forte postea poeniteat et displiceat quod primo placuit et quasi pro meliore zelasti. Non enim omnis affectio quae videtur bona statim est sequenda, sed neque omnis contraria affectio ad primum fugienda. Expedit interdum refrenatione uti etiam in bonis studiis et desideriis, ne per importunitatem mentis distractionem incurras, ne aliis per indisciplinationem scandalum generes, vel etiam per resistentiam aliorum turberis et corruas.

3. Interdum vero oportet violentia uti et viriliter appetitui sensitivo contra ire, nec advertere quid velit caro et quid non velit, sed hoc satagere ut subiecta sit, etiam nolens, spiritui. Et tamdiu castigari debet et cogi servituti subesse, donec parata sit ad omnia, paucisque contentari discat et simplicibus delectari, nec contra aliquod inconveniens murmurare.

Capitulum XII
De formatione patientiae et luctamine adversus concupiscentias

1. Domine Deus, ut audio, patientia est mihi valde necessaria. Multa enim in hac vita accidunt contraria. Nam qualitercumque ordinavero de pace mea, non potest esse sine dolore et bello vita mea.

Ita est, fili. Non enim volo te talem quaerere pacem quae tentationibus careat aut contraria non sentiat, sed tunc etiam aestimare te pacem invenisse cum fueris tribulationibus exercitatus et in multis contrarietatibus probatus.

2. Si dixeris te non multa posse pati, quomodo tunc sustinebis ignem purgatorii? De duobus malis minus tamen est eligendum. Ut ergo aeterna futura supplicia possis evadere, mala praesentia studeas pro Deo aequanimiter tolerare. An putas quod homines saeculi huius nihil aut parum patiantur? Nec hoc invenies, etiamsi delicatissimos

quaesieris. Sed habent -inquies- multas delectationes et proprias sequuntur voluntates: ideoque parum ponderant suas tribulationes. Esto quod ita sit: quod habeant quidquid voluerint. Sed quamdiu putas durabit?

3. Ecce quemadmodum fumus deficient in saeculo abundantes, et nulla erit recordatio praeteritorum gaudiorum. Sed, cum adhuc vivunt, non sine amaritudine et taedio ac timore in eis quiescunt. Ex eadem namque re, unde delectationem concipiunt, sibi inde doloris poenam frequenter recipiunt. Iuste illis fit ut, quia inordinate delectationes quaerunt et sequuntur, non sine amaritudine et confusione eas expleant.

4. O quam breves, quam falsae, quam inordinatae et turpes omnes sunt! Verumtamen prae ebrietate et caecitate non intelligunt, sed velut muta animalia, propter modicum corruptibilis vitae delectamentum, mortem animae incurrunt. Tu ergo, fili, *post concupiscentias tuas non eas et a voluntate tua avertere. Delectare in Domino, et dabit tibi petitiones cordis tui.*

5. Etenim, si veraciter vis delectari et abundantius a me consolari, ecce in contemptu omnium mundanorum et in abscissione omnium infimarum delectationum erit benedictio tua, et copiosa tibi reddetur consolatio. Et quanto plus te ab omni creaturarum solatio subtraxeris, tanto in me suaviores et potentiores consolationes invenies. Sed primo non sine quadam tristitia et labore certaminis ad has pertinges. Obsistit inolita consuetudo, sed meliori consuetudine devincetur. Remurmurabit caro, sed fervore spiritus refrenabitur. lnstigabit te et exacerbabit serpens antiquus, sed oratione fugabitur; insuper ex labore utili aditus ei magnus obstruetur.

Capitulum XIII
De obedientia humilis subditi ad exemplum Iesu Christi

1. Fili, qui se subtrahere nititur ab obedientia, ipse se subtrahit a gratia, et qui quaerit habere privata, amittit communia. Qui non libenter et sponte suo superiori se subdit, signum est quod caro sua nondum perfecte sibi obedit, sed saepe recalcitrat et murmurat. Disce ergo celeriter superiori tuo te submittere, si carnem propriam optas subiugare. Citius namque exterior vincitur inimicus, si interior

homo non fuerit devastatus. Non est molestior et peior animae hostis, quam tu ipse non bene concordans spiritui. Oportet enim te verum tui ipsius assumere contemptum, si vis praevalere adversus carnem et sanguinem. Quia adhuc nimis inordinate te diligis, ideo plene resignare aliorum voluntati trepidas.

2. Sed quid magnum tu, qui pulvis es et nihil, si propter Deum te subdis homini, quando ego Omnipotens et Altissimus, qui cuncta creavi ex nihilo, me homini propter te subieci humiliter? Factus sum omnium humillimus et infimus, ut tuam superbiam mea humilitate vinceres. Disce obtemperare, pulvis! Disce te humiliare, terra et limus! Disce voluntates tuas frangere et ad omnem subiectionem te dare.

3. Exardesce contra te, nec patiaris tumorem in te vivere; sed ita subiectum et pulverem te exhibe, ut omnes super te ambulare possint et sicut lutum platearum conculcare. Quid habes, homo inanis, conqueri? Quid, sordide peccator, potes contradicere exprobrantibus tibi, qui toties Deum offendisti et toties infernum meruisti? Sed pepercit tibi oculus meus, quia pretiosa fuit anima tua in conspectu meo, ut cognosceres dilectionem meam et gratus semper beneficiis meis existeres et ad veram subiectionem et humilitatem te iugiter dares, patienterque proprium contemptum ferres.

Capitulum XIV
De occultis Dei iudiciis considerandis ne extollamur in bonis

1. Intonas super me iudicia tua, Domine, et timore ac tremore concutis omnia ossa mea valde. Sto attonitus et considero quia *Coeli non sunt mundi in conspectu tuo.* Si in Angelis reperisti pravitatem, nec tamen pepercisti, quid fiet de me? Ceciderunt stellae de coelo, et ego quid praesumo? Quorum opera videbantur laudabilia ceciderunt ad infima, et qui comedebant panem Angelorum vidi siliquis delectari porcorum.

2. Nulla est ergo sanctitas, si manum tuam retrahas, Domine. Nulla sapientia prodest, si gubernare desistas. Nulla iuvat fortitudo, si conservare desinas. Nulla secura castitas, si eam non protegas. Nulla propria prodest custodia, si non adsit tua sancta vigilantia. Nam

relicti mergimur et perimus. Visitati autem vivimus et erigimur. Instabiles quippe sumus, sed propter te confirmamur. Tepescimus, sed a te accendimur.

3. O quam humiliter et abiecte mihi de meipso sentiendum est! Quam nihili pendendum est, si quid boni videor habere! O quam profunde me submittere debeo sub abyssalibus tuis iudiciis, Domine, ubi nihil aliud me esse invenio quam nihil et nihil! O pondus immensum! O pelagus intransnatabile, ubi nihil de me reperio, quam in totum nihil! Ubi est ergo latebra gloriae? Ubi confidentia de gloria contempta? Absorpta est omnis gloria vana in profunditate iudiciorum tuorum super me.

4. Quid est omnis caro in conspectu tuo? *Numquid gloriabitur lutum contra formantem se?* Quomodo potest erigi vaniloquio, cuius cor in veritate subiectum est Deo? Non enim totus mundus erigeret, quem sibi subiecit Veritas, nec omnium laudantium ore movebitur qui totam spem in Deo firmavit. Nam et ipsi qui loquuntur, ecce omnes nihil et deficient cum sonitu verborum. *Veritas* autem *Domini manet in aeternum.*

Capitulum XV
Qualiter standum sit ac dicendum in omni re desiderabili

1. Fili, sic dicas in omni re: Domine, si tibi placitum fuerit, fiat hoc ita. Domine, si sit honor tuus, fiat in nomine tuo hoc. Domine, si mihi videris expedire et utile esse probaveris, tunc da mihi hoc uti ad honorem tuum. Sed si mihi nocivum fore cognoveris nec animae meae saluti prodesse, aufer a me tale desiderium. Non enim omne desiderium a Spiritu Sancto est, etiamsi homini videatur iustum, rectum et bonum. Difficile est pro vero iudicare an spiritus bonus aut malus te impellat ad desiderandum hoc vel illud, an etiam ex proprio movearis spiritu. Multi in fine sunt decepti, qui primo bono spiritu videbantur inducti.

2. Igitur semper cum timore Dei et humilitate cordis desiderandum est et petendum quidquid desiderabile menti occurrit; maxime quia cum propria resignatione mihi totum committendum atque dicendum: Domine, tu scis qualiter melius est: fac hoc vel illud sicut

volueris. Da mihi quod vis, et quantum vis, et quando vis. Fac mecum sicut scis et sicut tibi magis placuerit et maior honor fuerit tuus. Pone me ubi vis et liber age mecum in omnibus. In manu tua ego sum, gyra et reversa me per circuitum. En ego servus tuus paratus ad omnia, quoniam non desidero mihi vivere, sed tibi: utinam digne et perfecte!

Oratio pro beneplacito Dei perficiendo

3. Concede mihi, benignissime Iesu, gratiam tuam, ut mecum sit et mecum laboret, mecumque usque in finem perseveret. Da mihi semper desiderare et velle quod tibi magis acceptum est et carius placet. Tua voluntas mea sit, et mea voluntas tuam sequatur semper et optime ei concordet. Sit mihi unum velle et unum nolle tecum, nec aliud posse velle aut nolle, nisi quod vis aut nolis.

4. Da mihi omnibus mori quae in mundo sunt, et propter te amare contemni et nesciri in hoc saeculo. Da mihi super omnia desiderata in te quiescere et cor meum in te pacificare. Tu vera pax cordis, tu sola requies. Extra te omnia sunt dura et inquieta. In hac *pace, in idipsum*, hoc est in te, uno et summo et aeterno bono, *dormiam et requiescam.* Amen.

Capitulum XVI
Quod verum solatium in solo Deo est quarendum

1. Quidquid desiderare vel cogitare possum ad solatium meum, non hic expecto, sed in posterum. Quia, si omnia solatia mundi huius haberem et omnibus frui possem, certum est quod diu durare non possent. Unde non potes plene anima mea consolari nec perfecte recreari, nisi in Deo, consolatore pauperum et susceptore humilium. Expecta modicum, anima mea; expecta divinum promissum, et habebis abundantiam omnium bonorum in coelo. Si nimis inordinate ista appetis praesentia, perdes aeterna et coelestia. Sint temporalia in usu, aeterna in desiderio. Non potes aliquo bono temporali satiari, quia ad haec fruenda non es creata.

2. Et si omnia bona creata haberes, non posses esse felix et beata. Sed in Deo, qui cuncta creavit, tota beatitudo tua et felicitas consistit, non qualis videtur et laudatur a stultis mundi amatoribus, sed qualem expectant boni Christi fideles, et praegustant interdum spirituales ac mundi corde, quorum *conversatio est in coelis.* Vanum est et breve omne humanum solatium. Beatum et verum solatium quod intus a veritate percipitur. Devotus homo ubique fert secum consolatorem suum Iesum et dicit ad eum: Adesto mihi, Domine Iesu, in omni loco et tempore. Haec mihi sit consolatio libenter velle carere omni humano solatio. Et si tua defuerit consolatio, sit mihi tua voluntas et iusta probatio pro summo solatio. *Non* enim *in perpetuum irasceris, neque in aeternum comminaberis.*

Capitulum XVII
Quod omnis sollicitudo in Deo ponenda est

1. Fili, sine me tecum agere quod volo. Ego scio quid expediat tibi. Tu cogitas ut homo; in multis sentis sicut humanus suadet affectus.

2. Domine, verum est quod dicis. Maior est sollicitudo tua pro me, quam omnis cura quam ego possem gerere pro me. Nimis enim casualiter stat qui non proicit omnem sollicitudinem suam in te. Domine, dummodo voluntas mea recta et firma in te permaneat, fac de me quidquid tibi placuerit. Non enim potest esse nisi bonum quidquid de me feceris. Si me vis esse in tenebris, sis benedictus [et si me vis esse in luce, sis iterum benedictus]. Si me dignaris consolari sis benedictus; si me vis tribulari, aeque sis semper benedictus.

3. Fili, sic oportet te stare, si mecum desideras ambulare. Ita promptus debes esse ad patiendum sicut ad gaudendum. Ita libenter debes esse inops et pauper sicut plenus et dives.

4. Domine, libenter patiar pro te quidquid volueris venire super me. Indifferenter volo de manu tua bonum et malum, dulce et amarum, laetum et triste suscipere, et pro omnibus mihi contingentibus gratias agere. Custodi me ab omni peccato, et non timebo mortem neque infernum. Dummodo in aeternum non proicias nec deleas me de libro vitae, non mihi nocebit quidquid venerit tribulationis super me.

Capitulum XVIII
Quod temporales miseriae Christi exemplo aequanimiter sunt ferendae

1. Fili, ego descendi de coelo pro tua salute, suscepi tuas miserias, non necessitate sed caritate trahente, ut patientiam disceres et temporales miserias non indignanter ferres. Nam ab hora ortus mei usque ad exitum in cruce non defuit mihi tolerantia doloris. Defectum rerum temporalium magnum habui; multas querimonias de me frequenter audivi, confusiones et opprobria benigne sustinui; pro beneficiis ingratitudinem recepi, pro miraculis blasphemias, pro doctrina reprehensiones.

2. Domine, quia fuisti patiens in vita tua, in hoc maxime implendo praeceptum Patris tui, dignum est ut ego, misellus peccator, secundum voluntatem tuam patienter me sustineam et, donec ipse volueris, onus corruptibilis vitae pro salute mea portem. Nam etsi sentitur onerosa praesens vita, facta est tamen per gratiam tuam valde meritoria atque, exemplo tuo et Sanctorum tuorum vestigiis, infirmis tolerabilior et clarior; sed et multo magis consolatoria quam olim in Veteri Testamento fuerat, cum porta coeli clausa persisteret et obscurior etiam via videbatur, quando tam pauci regnum coelorum quaerere curabant. Sed neque qui tunc iusti erant et salvandi ante passionem tuam et sacrae mortis obitum coeleste regnum poterant introire.

3. O quantas tibi gratias teneor referre, quia rectam et bonam viam dignatus es mihi et cunctis fidelibus ad aeternum regnum ostendere! Nam via tua, via nostra; et per sanctam patientiam ambulamus ad te, qui es corona nostra. Nisi tu nos praecessisses et docuisses, quis sequi curaret? Heu quanti retrocederent, nisi tua praeclara exempla inspicerent! Ecce adhuc tepescimus, auditis tot signis tuis et doctrinis. Quid fieret si tantum lumen ad sequendum te non haberemus?

Capitulum XIX
De tolerantia iniuriarum et quis verus patiens perhibetur

1. Quid est quod loqueris, o fili? Cessa conqueri, considerata mea et aliorum sanctorum passione. *Nondum usque ad sanguinem restitisti.* Parum est quod tu pateris, in comparatione eorum qui tam multa passi sunt, tam fortiter tentati, tam graviter tribulati, tam multipliciter probati et exercitati. Oportet igitur aliorum graviora ad mentem reducere, ut levius feras tua minima. Et si tibi nimia videntur, vide ne et hoc tua faciat impatientia. Sive tamen parva, sive magna sint, stude cuncta patienter ferre.

2. Quanto melius te ad patiendum disponis, tanto sapientius agis et amplius promereris et feres levius, animo et usu ad hoc non segniter paratus. Nec dicas: Non valeo haec ab homine tali pati, nec huiuscemodi mihi patienda sunt; grave enim intulit damnum, et improperat mihi quae numquam cogitaveram. Sed ab alio libenter patiar, et sicut patienda videro. Insipiens est talis cogitatio, quae virtutem patientiae non considerat, nec a quo coronanda erit, sed magis personas et offensas sibi illatas perpendit.

3. Non est verus patiens qui non vult pati, nisi quantum sibi visum fuerit et a quo sibi placuerit. Verus autem patiens non attendit a quo homine, utrum a praelato suo an ab alio aequali an inferiori, utrum a bono et a sancto viro vel a perverso et indigno exerceatur; sed indifferenter ab omni creatura quantumcumque et quotiescumque ei aliquid adversi acciderit, totum hoc gratanter de manu Dei accipit et ingens lucrum reputat, quia nihil apud Deum, quantumlibet parvum, pro Deo tamen passum, poterit sine merito transire.

4. Esto igitur expeditus ad pugnam, si vis habere victoriam. Sine certamine non potes venire ad patientiae coronam. Si pati non vis, recusas coronari. Si autem coronari desideras, certa viriliter, sustine patienter. Sine labore non tenditur ad requiem, nec sine pugna pervenitur ad victoriam.

5. Fac mihi, Domine, possibile per gratiam, quod mihi impossibile videtur per naturam. Tu scis quod modicum possum pati et

quod cito deicior levi insurgente adversitate. Efficiatur mihi quaelibet exercitatio tribulationis pro nomine tuo amabilis et acceptabilis. Nam pati et vexari pro te valde salubre est animae meae.

Capitulum XX
De confessione propriae infirmitatis et huius vitae miseriis

1. *Confiteor adversum me iniustitiam meam*, confitebor tibi, Domine, infirmitatem meam. Saepe parva res est quae me deicit et contristat. Propono me firmiter acturum, sed cum modica tentatio venerit, magna mihi fit angustia. Valde vilis quandoque res est, unde gravis tentatio provenit, et dum puto me aliquantulum tutum, cum non sentio, invenio me nonnumquam paene devictum ex levi flatu.

2. Vide ergo, Domine, humilitatem meam et fragilitatem tibi undique notam. Miserere mei et *eripe me de luto, ut non infigar*, non permaneam devictus usquequaque. Hoc est quod me frequenter reverberat et coram te confundit, quod tam labilis sum et infirmus ad resistendum passionibus. Et si non omnino ad consensionem, tamen mihi etiam molesta et gravis est earum insectatio, et taedet valde sic quotidie vivere in lite. Exhinc nota fit mihi infirmitas mea, quia multo facilius irruunt abominandae semper phantasiae, quam discedunt.

3. Utinam, fortissime Deus Israel, zelator animarum fidelium, respicias servi tui laborem et dolorem assistasque illi in omnibus ad quaecumque perrexerit. Robora me coelesti fortitudine, neque vetus homo -misera caro, spiritui necdum bene subiecta- valeat dominari, adversus quam certare oportebit quamdiu spiratur in hac vita miserrima. Heu, qualis est haec vita, ubi non desunt tribulationes et miseriae! ubi plena laqueis et hostibus sunt omnia! Nam, una tribulatione seu tentatione recedente, alia accedit; sed, adhuc priore durante conflictu, aliae plures superveniunt et insperatae.

4. Et quomodo potest amari vita hominis, habens tantas amaritudines et tot subiecta calamitatibus et miseriis? Quomodo etiam dicitur vita, tot generans mortes et pestes? Et tamen amatur et delectari in ea quaeritur a multis. Reprehenditur frequenter mundus quod fallax sit et vanus, nec tamen facile relinquitur cum cupiscentiae carnis dominantur. Sed alia trahunt ad amandum, alia ad

contemnendum. Trahunt ad amorem mundi *desiderium carnis, desiderium oculorum et superbia vitae*; sed poenae et miseriae sequentes ea odium mundi pariunt et taedium.

5. Sed vincit, proh dolor, delectatio prava mentem mundo deditam, et *esse sub sentibus delicias reputat*, quia Dei suavitates et internam virtutis amoenitatem nec vidit nec gustavit. Qui autem mundum perfecte contemnunt et Deo vivere sub sancta disciplina student, isti dulcedinem divinam, veris abrenuntiatoribus promissam, non ignorant, et quam graviter mundus errat et varie fallitur vident.

Capitulum XXI
Quod in Deo super omnia bona et dona requiescendum est

1. Super omnia requiesces, anima mea, in Domino semper, quia ipse est sanctorum aeterna requies. Da mihi, dulcissime et amantissime Iesu, in te super omnem creaturam requiescere, super omnem salutem et pulchritudinem, super omnem gloriam et honorem, super omnem potentiam et dignitatem, super omnem scientiam et subtilitatem, super omnes divitias et artes, super omnem laetitiam et exultationem, super omnem famam et laudem, super omnem suavitatem et consolationem, super omnem spem et promissionem, super omne meritum et desiderium, super omnia dona et munera quae potes dare et infundere, super omne gaudium et iubilationem quam potest mens capere et sentire, denique super omnes Angelos et Archangelos et super omnem exercitum coeli, super omnia visibilia et invisibilia et super omne, Deus meus, quod tu non es: quia tu, Deus meus, super omnia optimus es.

2. Tu solus altissimus, tu solus potentissimus, tu solus sufficientissimus et plenissimus, tu solus suavissimus et solatiosissimus, tu solus pulcherrimus et amantissimus, tu solus nobilissimus et gloriosissimus super omnia: in quo bona cuncta simul perfecta sunt, fuerunt et erunt; atque ideo minus est et insufficiens quidquid praeter te ipsum mihi donas aut de te ipso revelas vel promittis, te non viso nec plene adepto; quoniam quidem non potest cor meum veraciter requiescere nec totaliter contentari, nisi in te requiescat et omnia dona omnemque creaturam transcendat.

3. O mi dilectissime sponse Iesu Christe, amator purissime, dominator universae creaturae, quis mihi det pennas verae libertatis ad volandum et pausandum in te? O quando ad plenum dabitur vacare mihi et videre quam suavis es, Domine Deus meus? Quando ad plenum recolligam me in te, ut prae amore tuo non sentiam me, sed te solum supra omnem sensum et modum, in modo non omnibus noto? Nunc autem frequenter gemo et infelicitatem meam cum dolore porto, quia multa mala in hac valle miseriarum occurrunt, quae me saepius conturbant et contristant et obnubilant, saepius impediunt et distrahunt, alliciunt et implicant, ne liberum accessum habeam ad te et ne iucundis fruar amplexibus, praesto semper cum beatis spiritibus. Moveat te suspirium meum et desolatio multiplex in terra.

4. O Iesu, splendor aeternae gloriae, solamen peregrinationis animae, apud te est os meum sine voce, et silentium meum loquitur tibi. Usquequo tardat Deus meus venire? Veniat ad me, pauperculum suum, et laetum faciat, mittat manum suam et miserum eripiat de omni angustia. Veni veni, quia nulla erit, sine te, quieta dies aut hora, quia tu laetitia mea, et sine te vacua est mensa mea. Miser sum et quodammodo incarceratus et compedibus gravatus, donec luce praesentiae tuae me reficias ac libertati dones, et vultum amicabilem reddas ac demonstres.

5. Quaerant alii, pro te, aliud quodcumque libuerint; et mihi aliud interim nihil placet nec placebit, nisi tu, Deus meus, spes mea, salus aeterna. Non reticebo nec deprecari cessabo, donec gratia tua revertatur mihique tu intus loquaris.

6. Ecce adsum! Ecce ego ad te, quia invocasti me. Lacrimae tuae et desiderium animae tuae, humiliatio tua et contritio cordis inclinaverunt me et adduxerunt ad te.

7. Et dixi: Domine, invocavi te et desideravi te frui, paratus omnia respuere propter te. Tu enim prior excitasti me, ut quaererem te. Sis ergo benedictus, Domine, qui fecisti hanc bonitatem cum servo tuo secundum multitudinem misericordiae tuae. Quid habet dicere, Domine, servus tuus coram te, nisi ut humiliet se valde ante te, memor semper propriae iniquitatis et vilitatis? Non enim est similis tui in cunctis mirabilibus coeli et terrae. Sunt opera tua bona valde, Domine, iudicia tua vera; et providentia tua reguntur universa.

Laus ergo tibi et gloria, o Patris Sapientia! Te laudet et benedicat os meum, anima mea et cuncta creata simul.

Capitulum XXII
De recordatione multipicium beneficiorum Dei

1. Aperi, Domine, cor meum in lege tua, et in praeceptis tuis doce me ambulare. Da mihi intelligere voluntatem tuam et cum magna reverentia ac diligenti consideratione beneficia tua, tam in generali quam in particulari memorare, ut digne tibi ex hinc valeam gratias referre. Verum scio et confiteor nec pro minimo puncto me posse debitas gratiarum laudes persolvere. Minor ego sum omnibus bonis mihi praestitis et, cum tuam nobilitatem attendo, deficit prae magnitudine illius spiritus meus.

2. Omnia quae in anima habemus et in corpore, et quaecumque exterius vel interius naturaliter vel supernaturaliter possidemus tua sunt beneficia, et beneficum, pium ac bonum commendant, a qua bona cuncta accepimus. Et si alius plura, alius pauciora accepit, omnia tamen tua sunt, nec minimum sine te haberi potest. Ille qui maiora accepit non potest merito suo gloriari nec super alios extolli nec minori insultare, quia ille maior et melior est qui sibi minus adscribit et in regratiando humilior est atque devotior. Et qui omnibus viliorem se esse existimat et indigniorem se iudicat aptior est ad percipiendum maiora.

3. Qui autem pauciora accepit contristari non debet nec indignanter ferre neque ditiori invidere, sed te potius attendere et tuam bonitatem maxime laudare quod tam affluenter, tam gratis, tam libenter, sine personarum acceptione, tua munera largiris. Omnia ex te, et ideo in omnibus es laudandus. Tu scis quid unicuique donari expediat, et cur iste minus et ille amplius habeat, non nostrum, sed tuum est discernere, apud quem singulorum definita sunt merita.

4. Unde, Domine Deus, pro magno etiam reputo beneficio non multa habere, unde exterius et secundum homines laus et gloria appareat. Ita ut quis, considerata paupertate et vilitate personae suae, non modo gravitatem aut tristitiam vel deiectionem inde concipiat, sed potius consolationem et hilaritatem magnam, quia tu, Deus,

pauperes et humiles atque huic mundo despectos tibi elegisti in familiares et domesticos. Testes sunt ipsi Apostoli tui, quos *principes super omnem terram constituisti.* Fuerunt enim sine querela conversati in mundo, tam humiles quam simplices, sine omni malitia et dolo, ut etiam pati contumelias gauderent pro nomine tuo, et quae mundus abhorret ipsi amplecterentur affectu magno.

5. Nihil ergo amatorem tuum et cognitorem beneficiorum tuorum ita laetificare debet sicut voluntas tua in eo et beneplacitum aeternae dispositionis tuae, de qua tantum contentari debet et consolari, ut ita libenter velit esse minimus sicut aliquis optaret esse maximus, et ita pacificus et contentus in novissimo sicut in loco primo, atque ita libenter despicabilis et abiectus, nullius quoque nominis et famae, sicut ceteris honorabilior et maior in mundo. Nam voluntas tua et amor honoris tui omnia excedere debet, et plus eum consolari magisque placere quam omnia beneficia sibi data vel danda.

Capitulum XXIII
De quatuor magnam importantibus pacem

1. Fili, nunc docebo te viam pacis et verae libertatis.

2. Fac, Domine, quod dicis, quia hoc mihi est gratum audire.

3. Stude, fili, alterius potius facere voluntatem quam tuam. Elige semper minus quam plus habere. Quaere semper inferiorem locum et omnibus subesse. Opta semper et ora, ut voluntas Dei integre in te fiat. Ecce talis homo ingreditur fines pacis et quietis.

4. Domine, sermo tuus iste brevis multum continet perfectionis. Parvus est dictu, sed plenus sensu et uber in fructu. Nam, si posset a me fideliter custodiri, non deberet tam facilis in me turbatio oriri. Nam, quoties me impacatum sentio et gravatum, ab hac doctrina me recessisse invenio. Sed tu, qui omnia potes et animae profectum diligis, adauge maiorem gratiam, ut possim tuum complere sermonem et meam perficere salutem.

Oratio contra cogitationes malas

5. *Domine Deus meus, ne elongeris a me; Deus meus, in auxilium meum respice*, quoniam in me surrexerunt cogitationes vanae et timores magni affligentes animam meam. Quomodo pertransibo illaesus? Quomodo perfringam eas?

6. *Ego*, inquit, *ante te ibo et gloriosos terrae humiliabo*; aperiam ianuam carceris et arcana sanctorum revelabo tibi.

7. Fac, Domine, ut loqueris, et fugiant a facie tua omnes iniquae cogitationes. Haec est spes et unica consolatio mea: ad te in omni tribulatione confugere, tibi confidere, ex intimo invocare et patienter consolationem tuam expectare.

Oratio pro illuminatione mentis

8. Clarifica me, bone Iesu, claritate aeterni luminis; educ de habitaculo cordis mei tenebras universas. Cohibe evagationes multas et elide vim facientes tentationes. Pugna pro me fortiter et expugna malas bestias, concupiscentias dico illecebrosas, *ut fiat pax in virtute tua et abundantia* laudis tuae in [aula] sancta, hoc est in conscientia pura. Impera ventis et tempestatibus. Dic mari: «Quiesce!» Dic aquiloni: «Ne flaveris!» Et erit tranquillitas magna.

9. *Emitte lucem tuam et veritatem*, ut luceant super terram, quia terra sum inanis et vacua, donec illumines me. Effunde gratiam tuam desuper, perfunde cor meum gratia coelesti, ministra devotionis aquas ad irrigandum faciem terrae, ad producendum fructum bonum et optimum. Eleva mentem pressam mole peccatorum et ad coelestia bona totum desiderium meum suspende, ut, gustata suavitate supernae felicitatis, pigeat de terrenis cogitare.

10. Rape me et eripe me ab omni creaturarum indurabili consolatione, quia nulla res creata appetitum meum plenarie valet quietare et consolari. Iunge me tibi inseparabili dilectionis vinculo, quoniam tu solus sufficis amanti, et absque te frivola sunt universa.

Capitulum XXIV
De evitatione curiosae inquisitionis super alterius vita

1. Fili, noli esse curiosus nec vacuas gerere sollicitudines. *Quid hoc vel illud ad te? Tu me sequere.* Quid enim ad te, utrum ille sit talis vel talis, aut iste sic agit vel loquitur? Tu non indiges respondere pro aliis, sed pro teipso rationem reddes. Quid ergo te implicas? Ecce ego omnes cognosco et cuncta quae fiunt sub sole video, et qualiter cum unoquoque sit, quid cogitet, quid velit et ad quem finem tendat eius intentio. Mihi igitur committenda sunt omnia; tu vero serva te in bona pace et dimitte agitantem agitare quantum voluerit. Veniet super eum quidquid fecerit vel dixerit, quia me fallere non potest.

2. Non sit tibi curae de magni nominis umbra, non de multorum familiaritate, nec de privata hominum dilectione. Ista enim generant distractiones et magnas in corde obscuritates. Libenter tibi loquerer verbum meum et abscondita revelarem, si adventum meum diligenter observares et ostium cordis mihi aperires. Esto prudens et vigila in orationibus et humilia te in omnibus.

Capitulum XXV
In quibus firma pax cordis et verus profectus consistit

1. Fili, ego locutus sum: *Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis; non quomodo hic mundus dat, ego do vobis.* Pacem omnes desiderant, sed quae ad veram pacem pertinent, non omnes curant. Pax mea cum humilibus et mansuetis corde. Pax tua erit in multa patientia. Si me audieris et vocem meam secutus fueris, poteris multa pace frui.

Quid igitur faciam in omni re?

Attende tibi quid facias et quid dicas et omnem intentionem tuam ad hoc dirige, ut mihi soli placeas et extra me nihil cupias vel quaeras. Sed de aliorum dictis vel factis nil temere iudices, nec cum rebus tibi non commissis te implices, et poterit fieri ut parum vel raro turberis.

2. Numquam autem sentire aliquam turbationem, nec pati aliquam cordis vel corporis molestiam, non est praesentis temporis, sed status aeternae quietis. Non ergo aestimes te veram pacem invenisse, si nullam senseris gravitatem; nec tunc totum esse bonum, si neminem pateris adversarium; nec hoc esse perfectum, si cuncta fuerint secundum tuum affectum. Neque tunc magni aliquid te reputes, aut specialiter dilectum existimes, si in magna fueris devotione aut dulcedine, quia in istis non cognoscitur verus amator virtutis, nec in istis consistit profectus et perfectio hominis.

3. In quo ergo, Domine?

In offerendo te ex toto corde tuo voluntati divinae, non quaerendo quae tua sunt nec in parvo nec in magno, nec in tempore nec in aeternitate, ita ut una aequali facie in gratiarum actione permaneas inter prospera et contraria, omnia aequa lance pensando. Si fueris tam fortis et longanimis in spe ut, subtracta interiori consolatione, etiam ad ampliora sustinenda cor tuum praeparaveris, nec te iustificaveris et sanctum laudaveris, tunc in vera et recta via pacis ambulas, et spes indubitata erit quod rursus in iubilo faciem meam sis visurus. Quod si ad plenum tui ipsius contemptum perveneris, scito quod tunc abundantia pacis perfrueris secundum possibilitatem tui incolatus.

Capitulum XXVI
De eminentia liberae mentis quam supplex oratio magis meretur quam lectio

1. Domine, hoc opus est perfecti viri, numquam ab intentione coelestium animum relaxare et inter multas curas quasi sine cura transire, non more torpentis, sed praerogativa quadam liberae mentis, nulli creaturae inordinata affectione adhaerendo.

2. Obsecro te, piissime Domine Deus meus, praeserva me a curis huius vitae ne nimis implicer, a multis necessitatibus corporis ne voluptate capiar, ab universis animae obstaculis ne molestiis fractus deiciar. Non dico ab his rebus, quas toto affectu ambit vanitas mundana, sed ab his miseriis quae animam servi tui communi maledicto mortalitatis poenaliter gravant et retardant, ne in libertatem spiritus, quoties libuerit, valeat introire.

3. O Deus meus, dulcedo ineffabilis, verte mihi in amaritudinem omnem consolationem carnalem ab aeternorum amore me abstrahentem et ad se, intuitu cuiusdam boni delectabilis praesentis, male allicientem. Non me vincat, Deus meus, non me vincat caro et sanguis; non me decipiat mundus ac brevis gloria eius; non me supplantet diabolus et astutia illius. Da mihi fortitudinem resistendi, patientiam tolerandi, constantiam perseverandi. Da pro omnibus mundi consolationibus suavissimam Spiritus tui unctionem, et pro carnali amore tui nominis infunde amorem.

4. Ecce cibus, potus, vestis ac cetera utensilia ad corporis sustentaculum pertinentia ferventi spiritui sunt onerosa. Tribue talibus fomentis temperate uti, non desiderio nimio implicari. Abicere omnia non licet, quia natura sustentanda est. Requirere autem superflua et quae magis delectant lex sancta prohibet. Nam alias caro adversus spiritum insolesceret. Inter haec, quaeso, manus tua me regat et doceat ne quid nimium fiat.

Capitulum XXVII
Quod privatus amor a summo bono maxime retardat

1. Fili, oportet te dare totum pro toto et nihil tui ipsius esse. Scito quod amor tui ipsius magis nocet tibi quam aliqua res huius mundi. Secundum amorem et affectum quem geris, quaelibet res plus vel minus adhaeret. Si fuerit amor tuus purus et simplex et bene ordinatus, eris sine captivitate rerum. Noli concupiscere quod non licet habere. Noli habere quod te potest impedire et libertate interiori privare. Mirum quod non ex toto fundo cordis te ipsum mihi committis cum omnibus quae desiderare potes vel habere.

2. Quare vano moerore consumeris? Cur superfluis curis fatigaris? Sta ad beneplacitum meum, et nullum patieris detrimentum. Si quaeris hoc vel illud et volueris esse ibi vel ibi propter tuum commodum et proprium beneplacitum magis habendum, numquam eris in quietudine nec liber a sollicitudine, quia in omni re reperietur aliquis defectus et in omni loco erit qui adversetur.

3. Iuvat ergo non quaelibet res adepta vel multiplicata exterius, sed potius contempta et decisa ex corde radicitus. Quod non tantum de censu aeris et divitiarum intelligas, sed de honoris etiam ambitu

ac vanae laudationis desiderio, quae omnia transeunt cum mundo. Munit parum locus, si deest spiritus fervoris. Nec diu stabit pax illa quaesita forinsecus, si vacat a vero fundamento status cordis; hoc est nisi steteris in me, permutare te potes, sed non meliorare. Nam, occasione orta et accepta, invenies quod fugisti, et amplius.

Oratio pro purgatione cordis et coelesti sapientia

4. Confirma me, Deus, per gratiam Sancti Spiritus. Da virtutem corroborari in interiori homine et cor meum ab omni inutili sollicitudine et angore evacuare, nec variis desideriis trahi cuiuscumque rei vilis aut pretiosae, sed omnia inspicere sicut transeuntia, et me pariter cum illis transiturum, quia nihil permanens sub sole, nisi omnia vanitas et afflictio spiritus. O quam sapiens qui ita considerat!

5. Da mihi, Domine, coelestem sapientiam, ut discam te super omnia quaerere et invenire, super omnia sapere et diligere, et cetera secundum ordinem sapientiae tuae prout sunt intelligere. Da prudenter declinare blandientem et patienter ferre adversantem, quia haec magna sapientia, omni vento non moveri verborum, nec aurem male blandienti praebere sireni. Sic enim incepta pergitur via secure.

Capitulum XXVIII
Contra linguas obtrectatorum

1. Fili, non aegre feras si quidam de te male sentiunt et dixerint quod non libenter audias. Tu deteriora de te ipso sentire debes, et neminem infirmiorem te credere. Si ambulas ab intra, non multum ponderabis volantia verba. Est non parva prudentia silere in tempore malo et introrsus ad me converti, nec humano iudicio disturbari.

2. Non sit pax tua in ore hominum. Sive enim bene sive male interpretati fuerint, non es alter homo. Ubi est vera pax et vera gloria? Nonne in me? Et qui non appetit hominibus placere, nec displicere timet, multa fruetur pace. Ex inordinato amore et vano timore orietur omnis inquietudo cordis et distractio sensuum.

Capitulum XXIX
Qualiter, instante tribulatione, Deus invocandus est

1. Sit nomen tuum, Domine, benedictum in saecula, qui voluisti hanc tentationem et tribulationem venire super me! Non possum eam effugere, sed necesse habeo ad te confugere, ut me adiuves et in bonum mihi convertas. Domine, modo sum in tribulatione, et non est cordi meo bene, sed multum vexor a praesenti passione. Et nunc, Pater dilecte, quid dicam? Deprehensus sum inter angustias. Salvifica me in hac hora. Sed propterea veni in hanc horam, ut tu clarificeris cum fuero valde humiliatus et per te liberatus. Complaceat tibi, Domine, ut eruas me. Nam quid ego pauper agere possum? et quo ibo sine te? Da patientiam, Domine, etiam hac vice. Adiuva me, Deus meus, et non timebo, quantumcumque gravatus fuero.

2. Et nunc, inter haec, quid dicam? Domine, fiat voluntas tua! Ego bene merui tribulari et gravari. Oportet itaque ut sustineam: et utinam patienter, donec transeat tempestas, et melius fiat. Potens est autem omnipotens manus tua etiam hanc temptationem a me auferre et eius impetum mitigare, ne penitus succumbam, quemadmodum et prius saepe egisti mecum, Deus meus, misericordia mea. Et quanto mihi difficilius, tanto tibi facilior est *haec mutatio dexterae Excelsi.*

Capitulum XXX
De divino auxilio petendo et confidentia recuperandae gratiae

1. Fili, ego *Dominus confortans in die tribulationis.* Veni ad me, cum tibi non fuerit bene. Hoc est quod maxime impedit consolationem coelestem, quia tardius convertis te ad orationem. Nam antequam me intente roges, multa interim solatia quaeris et recreas te in externis. Ideoque fit ut parum omnia prosint, donec advertas quia sum ego qui eruo sperantes in me, nec est extra me valens consilium nec utile, sed neque durabile remedium. Sed iam, resumpto spiritu post tempestatem, reconvalesce in lucem miserationum mearum, quia prope sum, dicit Dominus, ut restaurem universa, non solum integre, sed et abundanter et cumulate.

2. Numquid mihi quidquam difficile est? aut similis ero dicenti et non facienti? Ubi est fides tua? Sta firmiter et perseveranter! Esto longanimis et vir fortis! Veniet tibi consolatio in tempore suo. Expecta me, expecta. Veniam et curabo te. Tentatio est quae te vexat, et formido vana quae te exterret. Quid importat sollicitudo de futuris contingentibus, nisi ut tristitiam super tristitiam habeas? *Sufficit diei malitia sua.* Vanum est et inutile de futuris conturbari vel gratulari, quae forte numquam evenient.

3. Sed humanum est huiusmodi imaginationibus illudi et parvi adhuc animi signum tam leviter trahi a suggestione inimici. Ipse enim non curat an veris an falsis illudat et decipiat, utrum praesentium amore an futurorum formidine prosternat. Non ergo turbetur cor tuum, neque formidet. Crede in me, et in misericordia mea habeto fiduciam. Quando tu te elongatum aestimas a me, saepe sum propinquior. Quando aestimas te totum perditum, tunc saepe magis merendi instat lucrum. Non est totum perditum quando res accidit in contrarium. Non debes iudicare secundum praesens sentire, nec sic gravitati alicui undecumque venienti adhaerere et accipere, tamquam omnis spes sit ablata emergendi.

4. Noli putare te relictum ex toto, quamvis ad tempus permiserim tibi aliquam tribulationem. Sic enim transitur ad regnum coelorum. Et hoc sine dubio magis expedit tibi et ceteris servis meis, ut exercitemini adversis, quam si cuncta ad libitum haberetis. Ego novi cogitationes absconditas: quia multum expedit pro salute tua ut interdum sine sapore relinquaris, ne forte eleveris in bono successu et tibi ipsi placere velis in eo quod non es. Quod dedi auferre possum et restituere cum mihi placuerit.

5. Cum dedero meum est, cum subtraxero tuum non tuli; quia meum est *omne datum optimum et omne donum perfectum.* Si dimisero tibi gravitatem aut quamlibet contrarietatem, non indigneris neque concidat cor tuum, quia ego cito sublevare possum et omne onus in gaudium transmutare. Verumtamen iustus sum et commendabilis multum, cum sic facio tecum.

6. Si recte sapis et in veritate aspicis, numquam debes propter adversa tam deiecte contristari, sed magis gaudere et gratias agere; immo hoc unicum reputare gaudium, quod, affligens te doloribus, parco tibi. *Sicut dilexit me Pater, ego diligo vos* dixi dilectis discipulis meis, quos utique non misi ad gaudia temporalia, sed ad magna

certamina; non ad honores, sed ad despectiones; non ad otium, sed ad labores; non ad requiem, sed ad ferendam multam patientiam. Horum memento, fili mi, verborum.

Capitulum XXXI
De neglectu omnis creaturae ut Creator possit inveniri

1. Domine mi, adhuc indigeo maiori gratia, si debeo illuc pervenire, ubi nemo me poterit nec ulla creatura impedire. Nam quamdiu res aliqua me retinet, non possum libere ad te volare. Cupiebat libere volare qui dicebat: *Quis dabit mihi pennas sicut columbae, et volabo et requiescam?* Quid simplici oculo quietius? et quid liberius nil desiderante in terris? Oportet igitur omnem pertransire creaturam et se ipsum perfecte deserere ac in excessu mentis stare, et videre te omnium Conditorem cum creaturis nil simile habere. Et nisi quis ab omnibus creaturis fuerit expeditus, non poterit libere intendere divinis. Ideo pauci inveniuntur contemplativi, quia pauci sciunt a perituris creaturis ad plenum sequestrari.

2. Ad hoc magna requiritur gratia, quae animam levet et supra semetipsam rapiat. Et nisi homo sit super se levatus in spiritu et ab omnibus creaturis liberatus ac Deo totus unitus, quidquid scit, quidquid etiam habet non est magni ponderis. Diu parvus erit et infra iacebit qui aliquid magni existimat, nisi solum unum immensum bonum aeternum. Et quidquid Deus non est, nihil est, et pro nihilo computari debet. Est quippe magna differentia inter sapientiam illuminati et devoti viri, et scientiam litterati et studiosi clerici. Multo nobilior est illa doctrina quae de sursum ex divina influentia manat, quam quae laboriose humano acquiritur ingenio.

3. Plures reperiuntur contemplationem desiderare, sed quae ad eam requiruntur non student exercere. Est magnum impedimentum, quia in signis et rebus sensibilibus statur, et parum de perfecta mortificatione habetur. Nescio quid est et quo spiritu ducimur et quid praetendimus qui spirituales dici videmur, quod totum laborem et ampliorem sollicitudinem pro transitoriis et vilibus rebus agimus, et de interioribus nostris vix raro, plene recollectis sensibus, cogitamus.

4. Proh dolor! statim post modicam recollectionem foris erumpimus, nec opera nostra districta examinatione trutinamus. Ubi iacent affectus nostri non attendimus, et quam impura sint omnia

nostra non deploramus. *Omnis quippe caro corruperat viam suam*, et ideo sequebatur diluvium magnum. Cum ergo interior affectus noster corruptus sit, necesse est ut actio sequens, index carentiae interioris vigoris, corrumpatur. Ex puro corde procedit fructus bonae vitae.

5. Quantum quis fecerit quaeritur, sed ex quanta virtute agit non tam studiose pensatur. Si fuerit fortis, dives, pulcher, habilis vel bonus scriptor vel bonus cantor aut bonus laborator investigatur, sed quam pauper sit spiritu, quam patiens et mitis, quam devotus et internus a multis tacetur. Natura, exteriora hominis respicit, gratia interiora. Illa frequenter fallitur, ista in Deo sperat ut non decipiatur.

Capitulum XXXII
De abnegatione sui ipsius et abdicatione omnis cupiditatis

1. Fili, non potes perfecte possidere libertatem, nisi totaliter abneges temetipsum. Compediti sunt proprietarii et sui ipsius amatores, cupidi, curiosi, gyrovagi, quaerentes semper curiosa et mollia, non quae Iesu Christi; sed saepe hoc fingentes et componentes quod non stabit. Peribit enim totum, quod non est ex Deo ortum. Tene breve et consummatum verbum: Dimitte omnia et invenies omnia; dimitte cupidinem et invenies requiem. Hoc mente pertracta, et cum impleveris, omnia intelliges.

2. Domine, hoc non est opus unius diei nec ludus parvulorum; immo in hoc brevi concluditur omnis perfectio religiosorum.

3. Fili, non debes averti nec statim deici, audita via perfectorum, sed magis ad sublimiora provocari et ad minus ad hoc ex desiderio suspirare. Utinam sic tecum esses et ad hoc pervenisses, ut tui ipsius amator non esses, sed ad nutum meum pure stares et eius, quem tibi praeposui, Patris. Tunc mihi valde placeres, et tota vita tua cum gaudio et pace transiret. Habes adhuc multa ad relinquendum, quae nisi mihi ex integro resignaveris, non acquires quod postulas. Suadeo tibi emere a me aurum ignitum, ut locuples fias, idest sapientiam coelestem, omnia infima conculcantem. Postpone terrenam sapientiam omnem ac humanam complacentiam et propriam.

4. Dixi tibi viliora emenda pro pretiosis et altis rebus humanis. Nam vilis et parva et paene oblivioni tradita videtur vere coelestis sapientia, non sapiens alta de se, nec magnificari quaerens in terra; quam multi ore tenus praedicant, sed vita longe dissentiunt. Ipsa tamen est pretiosa margarita a multis abscondita.

Capitulum XXXIII
De instabilitate cordis et de intentione finali ad Deum habenda

1. Fili, noli credere affectui tuo: qui nunc est cito mutabitur in aliud. Quamdiu enim vixeris, mutabilitati subiectus es, etiam nolens; ut modo laetus modo tristis, modo pacatus modo turbatus, nunc devotus nunc indevotus, nunc studiosus nunc accidiosus, nunc gravis nunc levis inveniaris. Sed stat super haec mutabilia sapiens et bene doctus in spiritu, non attendens quid in se sentiat, nec qua parte flet ventus instabilitatis; sed ut tota intentio mentis eius ad debitum et ad optimum proficiat finem. Nam sic poterit unus et idem inconcussus manere, simplici intentionis oculo per tot varios eventus ad me impraetermisse directo.

2. Quanto autem purior fuerit intentionis oculus, tanto constantius inter diversas itur procellas. Sed in multis caligat oculus purae intentionis. Respicit enim cito in aliquod delectabile quod occurrit, et raro totus quis liber invenitur a naevo propriae inquisitionis. Sic Iudaei olim venerunt Bethaniam ad Martham et Mariam, *non propter Iesum tantum, sed ut Lazarum viderent.* Mundandus est ergo intentionis oculus, ut sit simplex et rectus, atque ultra omnia varia media ad me dirigendus.

Capitulum XXXIV
Quod amanti sapit Deus super omnia et in omnibus

1. Ecce Deus meus et omnia! Quid volo amplius? et quid felicius desiderare possum? O sapidum et dulce verbum! *sed amanti* Verbum, *non mundum, nec ea quae in mundo sunt.* Deus meus et omnia! Intelligenti satis dictum est, et saepe repetere iucundum est amanti. Te siquidem praesente, iucunda sunt omnia; te autem absente, fastidiunt cuncta. Tu facis cor tranquillum et pacem magnam

laetitiamque festivam. Tu facis bene sentire de omnibus et in omnibus te laudare, nec potest aliquid boni sine te placere. Sed si debet gratum esse et bene sapere, oportet gratiam tuam adesse et condimento tuae sapientiae condiri.

2. Cui tu sapis, quid ei recte non sapiet? Et cui tu non sapis, quid ei recte ad iucunditatem esse poterit? Sed deficiunt in tua sapientia mundi sapientes et qui carnem sapiunt, quia ibi plurima vanitas et hic mors invenitur. Qui autem te per contemptum mundanorum et carnis mortificationem sequuntur vere sapientes esse cognoscuntur, quia de vanitate ad veritatem et de carne ad spiritum transferuntur. Istis sapit Deus, et quidquid invenitur in creaturis totum referunt ad laudem sui Conditoris. Dissimilis tamen est et multum dissimilis sapor Creatoris et creaturae, aeternitatis et temporis, lucis increatae et lucis illuminatae.

3. O Lux perpetua, cuncta creata transcendens lumina, fulgura coruscationem de sublimi, penetrantem omnia intima cordis mei. Purifica, laetifica, clarifica et vivifica spiritum meum cum suis potentiis ad inhaerendum tibi iubilosis successibus. O quando veniet haec beata et desiderabilis vita, ut tua me saties praesentia et sis mihi omnia in omnibus! Quamdiu hoc non datum fuerit, ne gaudium plenum erit. Adhuc, proh dolor! vivit in me vetus homo, non est totus crucifixus, non est perfecte mortuus. Adhuc concupiscit fortiter adversus spiritum, bella movet intestina, nec regnum animae patitur esse quietum.

4. Sed tu, qui dominaris potestati maris et motum fluctuum eius mitigas, exurge, adiuva me! Dissipa gentes quae bella volunt, contere eas in virtute tua! Ostende, quaeso, magnalia tua, et glorificetur dextera tua, quia non est spes alia nec refugium mihi, nisi in te, Domine Deus meus.

Capitulum XXXV
Quod non est securitas a tentatione in hac vita

1. Fili, numquam es securus in hac vita, sed quoad vixeris semper arma spiritualia tibi sunt necessaria. Inter hostes versaris; a dextris et a sinistris impugnaris. Si ergo non uteris undique scuto patientiae, non eris diu sine vulnere. Insuper, si non ponis cor tuum fixe in me

cum vera voluntate cuncta patiendi propter me, non poteris ardorem istum sustinere nec ad palmam pertingere beatorum. Oportet ergo te viriliter omnia pertransire et potenti manu uti adversus obiecta. Nam vincenti datur manna, et torpenti relinquitur multa miseria.

2. Si quaeris in hac vita requiem, quomodo tunc pervenies ad aeternam requiem? Non ponas te ad multam requiem, sed ad magnam patientiam. Quaere veram pacem, non in terris sed in coelis, non in hominibus nec in ceteris creaturis, sed in Deo solo. Pro amore Dei debes omnia libenter subire, labores scilicet et dolores, tentationes et vexationes, anxietates et necessitates, infirmitates, iniurias, oblocutiones, reprehensiones, humiliationes, confusiones, correctiones et despectiones. Haec iuvant ad virtutes, haec probant Christi tironem, haec fabricant coelestem coronam. Ego reddam ei aeternam mercedem pro brevi labore et infinitam gloriam pro transitoria confusione.

3. Putas quod semper habebis pro tua voluntate consolationes spirituales? Sancti mei non habuerunt tales, sed multas gravitates et tentationes varias magnasque desolationes, sed patienter sustinuerunt se in omnibus, et magis confisi sunt Deo quam sibi, scientes *quia non sunt condignae passiones huius temporis ad futuram gloriam promerendam.* Vis tu statim habere quod multi, post multas lacrimas et magnos labores, vix obtinuerunt? Expecta Dominum, viriliter age et confortare. Noli diffidere, noli discedere, sed corpus et animam expone constanter pro gloria Dei. Ego reddam plenissime; ego tecum ero in omni tribulatione.

Capitulum XXXVI
Contra hominum vana iudicia

1. Fili, iacta cor tuum firmiter in Domino et humanum ne metuas iudicium, ubi te conscientia pium reddit et insontem. Bonum est et beatum taliter pati, nec hoc erit grave humili cordi et Deo magis quam sibi ipsi confidenti. Multi multa loquuntur, et ideo parva fides est adhibenda. Sed et omnibus satis esse non est possibile. Etsi Paulus studuit omnibus in Domino placere et omnibus omnia factus est, tamen etiam pro minimo duxit quod ab humano die iudicatus fuerit.

2. Egit satis pro aliorum aedificatione et salute quantum in se erat et poterat, sed quin ab aliis aliquando iudicaretur vel non despiceretur cohibere non potuit. Ideo totum commisit Deo, qui totum noverat, et patientia et humilitate, contra ora loquentium iniqua ac etiam vana et mundana cogitantium atque pro libitu suo quaeque iactantium, se defendit. Respondit tamen interdum, ne infirmis ex sua taciturnitate generaretur scandalum.

3. *Quis es tu, ut timeas a mortali homine?* Hodie est, et cras non comparet. Deum time, et hominum pavores non expavesces. Quis potest in te aliquid? verbis aut iniuriis? Sibi potius nocet quam tibi; nec poterit iudicium Dei fugere, quicumque est ille. Tu habe Deum prae oculis et noli contendere verbis querulosis. Quod si ad praesens videris succumbi et confusionem pati quam non meruisti, non indigneris ex hoc neque per impatientiam minuas coronam tuam; sed ad me potius respice in coelum, qui potens sum eripere ab omni confusione et iniuria, et unicuique reddere secundum opera sua.

Capitulum XXXVII
De pura et integra resignatione sui ad obtinendam cordis libertatem

1. Fili, relinque te, et invenies me. Sta sine electione et omni proprietate, et semper lucraberis. Nam et adicietur tibi amplior gratia statim ut te resignaveris nec resumpseris.

2. Domine, quoties me resignabo et in quibus me relinquam?

3. Semper et in omni hora, sicut in parvo sic et in magno. Nihil excipio, sed in omnibus te nudatum inveniri volo. Alioquin quomodo poteris esse meus, et ego tuus, nisi fueris ab omni propria voluntate intus et foris spoliatus? Quanto celerius hoc agis, tanto melius habebis; et quanto plenius et sincerius, tanto mihi plus placebis et amplius lucraberis.

4. Quidam se resignant, sed cum aliqua exceptione. Non enim plene in Deo confidunt, ideo providere sibi satagunt. Quidam etiam primo offerunt totum, sed postea, tentatione pulsante, ad propria redeunt: ideo minime in virtute proficiunt. Hi ad veram puri cordis libertatem et iucundae familiaritatis meae gratiam non pertingent,

nisi integra resignatione et quotidiana sui immolatione prius facta, sine qua non stat nec stabit unio fruitiva.

5. Dixi tibi saepissime et iterum nunc dico: Relinque te, resigna te, et frueris magna interna pace. Da totum pro toto, nihil exquire, nil repete, sta pure et inhaesitanter in me, et habebis me; eris liber in corde, et tenebrae non conculcabunt te. Ad hoc conare, hoc ora, hoc stude desiderare, ut ab omni proprietate possis expoliari et nudus nudum Iesum sequi, tibi mori et mihi aeternaliter vivere. Tunc deficient omnes vanae phantasiae, conturbationes iniquae et curae superfluae. Tunc etiam recedet immoderatus timor, et inordinatus amor morietur.

Capitulum XXXVIII
De bono regimine in externis et recursu ad Deum in periculis

1. Fili, ad istud diligenter tendere debes, ut in omni loco, actione seu occupatione externa sis intus liber et tui ipsius potens; et sint omnia sub te, et tu non sub eis; ut dominus actionum tuarum et rector, non servus nec emptitius, sed magis exemptus verusque hebraeus in sortem ac libertatem transiens filiorum Dei; qui stant supra praesentia et speculantur aeterna; qui transitoria intuentur sinistro oculo et dextro coelestia; quos temporalia non trahunt ad inhaerendum, sed trahunt ipsi ea magis ad bene serviendum, prout ordinata sunt a Deo et instituta a summo Opifice, qui nil inordinatum relinquit in sua creatura.

2. Si autem in omni eventu stas non in apparentia externa, nec oculo carnali lustras visa vel audita, sed mox in qualibet causa intras cum Moyse in tabernaculum ad consulendum Dominum, et audies nonnumquam divinum responsum et redies instructus de multis praesentibus et futuris. Semper enim Moyses recursum habuit ad tabernaculum pro dubiis et quaestionibus solvendis, fugitque ad orationis adiutorium pro periculis et improbitatibus hominum sublevandis. Sic et tu confugere debes in cordis tui secretarium, divinum intentius implorando auxilium. Propterea namque Iosue et filii Israel a Gabaonitis leguntur decepti, quia os Domini non prius interrogaverunt, sed nimium creduli dulcibus sermonibus, falsa pietate delusi sunt.

Capitulum XXXIX
Quod homo non sit importunus in negotiis

1. Fili, committe mihi semper causam tuam. Ego bene disponam in tempore suo. Expecta ordinationem meam, et senties exinde profectum.

2. Domine, satis libenter omnes res tibi committo, quia parum potest cogitatio mea proficere. Utinam non multum adhaererem futuris eventibus, sed ad beneplacitum tuum me incunctanter offerrem!

3. Fili mi, saepe homo rem aliquam agitat quam desiderat, sed cum ad eam pervenerit aliter incipit sentire, quia affectiones circa idem non sunt durabiles, sed magis de uno ad aliud nos impellunt. Non est ergo minimum etiam in minimis se relinquere.

4. Verus profectus hominis est negatio sui ipsius; et homo abnegatus valde liber est et securus. Sed antiquus hostis, omnibus bonis adversans, a tentatione non cessat et die noctuque graves molitur insidias, si forte in laqueum deceptionis possit praecipitare incautum. *Vigilate et orate*, dicit Dominus, *ut non intretis in tentationem.*

Capitulum XL
Quod homo nihil boni ex se habet et de nullo gloriari debet

1. *Domine, quid est homo, quod memor sis eius, aut filius hominis quia visitas eum?* Quid promeruit homo, ut dares illi gratiam tuam? Domine, quid possum conqueri, si deseris me? aut quid iuste obtendere possum, si quod peto non feceris? Certe hoc in veritate cogitare possum et dicere: Domine, nihil sum, nihil boni ex me habeo, sed in omnibus deficio et ad nihil semper tendo. Ego, nisi a te fuero adiutus et interius informatus, totus efficior tepidus et dissolutus.

2. Tu autem, Domine, semper idem ipse es et permanes in aeternum, semper bonus, iustus et sanctus, bene iuste et sancte agens omnia et disponens in sapientia. Sed ego, qui ad defectum magis pronus sum quam ad profectum, non semper sum in uno statu perdurans, quia septem tempora mutantur super me. Verumtamen cito melius fit, cum tibi placuerit et manum porrexeris adiutricem, quia tu solus sine humano suffragio poteris auxiliari et in tantum confirmare, ut vultus meus amplius in diversa non mutetur, sed in te uno cor meum convertatur et quiescat.

3. Unde, si bene scirem omnem humanam consolationem abicere -sive propter devotionem adipiscendam, sive propter necessitatem qua compellor te quaerere, quia non est homo qui me consoletur-tunc merito possem de gratia sperare tua et de dono novae consolationis exultare.

4. Gratias tibi, unde totum venit quotiescumque mihi bene succedit. Ego autem vanitas et nihilum ante te, inconstans homo et infirmus. Unde possum gloriari, aut cur appeto reputari? Numquid de nihilo? Et hoc vanissimum est. Vere inanis gloria pestis mala, vanitas maxima, quia a vera trahit gloria et coelesti spoliat gratia. Dum enim homo complacet sibi, displicet tibi; dum inhiat laudibus humanis, privatur veris virtutibus.

5. Est autem vera gloria et exultatio sancta gloriari in te, et non in se; gaudere in nomine tuo, non in virtute propria, nec in aliqua creatura delectari nisi propter te. Laudetur nomen tuum, non meum; benedicatur nomen sanctum tuum, non meum. Nihil autem attribuatur mihi de laudibus hominum. Tu gloria mea, tu exultatio cordis mei. In te gloriabor et exultabo tota die; *pro me autem nihil, nisi in infirmitatibus meis.*

6. Quaerant Iudaei gloriam quae ab invicem est; ego hanc requiram quae a solo Deo est. Omnis quidem gloria humana, omnis honor temporalis, omnis altitudo mundana, aeternae gloriae tuae comparata, vanitas est et stultitia. O veritas mea et misericordia mea, Deus meus, Trinitas beata, tibi soli laus, virtus, honor et gloria per infinita saeculorum saecula.

Capitulum XLI
De contemptu omnis temporalis honoris

1. Fili, noli tibi attrahere, si videas alios honorari et elevari, te autem despici et humiliari. Erige cor tuum ad me in coelum, et non contristabit te contemptus hominis in terris.

2. Domine, in caecitate sumus et vanitate cito seducimur. Si recte me inspicio, numquam facta mihi est iniuria ab aliqua creatura, unde nec iuste habeo conqueri adversum te. Quia autem frequenter et graviter peccavi tibi, merito armatur contra me omnis creatura. Mihi igitur iuste debetur confusio et contemptus, tibi autem laus, honor, virtus et gloria. Et nisi ad hoc me praeparavero quod velim libenter ab omni creatura despici et relinqui atque penitus nihil videri, non possum interius pacificari et stabiliri, nec spiritualiter illuminari neque tibi plene uniri.

Capitulum XLII
Quod pax non est ponenda in hominibus

1. Fili, si ponis pacem tuam cum aliqua persona, propter tuum sentire vel convivere, instabilis eris et impacatus. Sed si recursum habes ad semper viventem et manentem Veritatem, non contristabit te amicus recedens aut moriens. In me debet amici dilectio stare, et propter me diligendus est quisquis tibi bonus visus est amicus et multum carus in hac vita. Sine me non valet nec durabit amicitia, nec est vera et munda dilectio quam ego non copulo. Ita mortuus esse debes talibus affectionibus dilectorum hominum, ut, quantum ad te pertinet, sine humano optes esse consortio. Tanto homo magis Deo appropinquat, quanto ab omni solatio terreno longius recedit. Tanto etiam altius ascendit ad Deum, quanto profundius in se descendit et plus sibi ipsi vilescit.

2. Qui autem aliquid boni sibi attribuit, gratiam Dei in se venire impedit, quia gratia Spiritus Sancti cor humile quaerit semper. Si scires te perfecte annihilare atque ab omni creato amore evacuare, tunc deberem in te cum magna gratia emanare. Quando tu respicis ad creaturas, subtrahitur tibi aspectus Creatoris. Disce te in omnibus propter Creatorem vincere: tunc ad divinam valebis cognitionem

pertingere. Quantumcumque modicum sit, si quid inordinate diligitur et respicitur, retardat a summo Bono et vitiat.

Capitulum XLIII
Contra vanam et saecularem scientiam

1. Fili, non moveant te pulchra dicta hominum. *Non est enim regnum Dei in sermone, sed in virtute.* Attende verba mea, quae corda accendunt et mentes illuminant, inducunt compunctionem et variam ingerunt consolationem. Numquam ad hoc legas verbum ut doctior aut sapientior possis videri, sed stude mortificationem vitiorum, quia hoc amplius tibi proderit quam notitia multarum difficilium quaestionum.

2. Cum multa legeris et cognoveris, ad unum oportet te venire principium. Ego sum qui doceo hominem scientiam et clariorem intelligentiam parvulis tribuo, quam ab homine possit doceri. Cui ego loquar cito sapiens erit et multum in spiritu proficiet. Vae illis qui multa curiosa ab hominibus quaerunt, et de via mihi serviendi parum curant. Veniet tempus quando apparebit magister magistrorum Christus, Dominus Angelorum, cunctorum auditurus lectiones et singulorum examinaturus conscientias, et tunc *scrutabitur Ierusalem in lucernis*, et manifesta erunt abscondita tenebrarum tacebuntque argumenta linguarum.

3. Ego sum qui humilem in puncto elevo mentem, ut plures aeternae veritatis capiat rationes, quam si quis decem annis studuisset in scholis. Ego doceo sine strepitu verborum, sine confusione opinionum, sine fastu honoris, sine pugnatione argumentorum. Ego sum qui doceo terrena despicere, praesentia fastidire, aeterna quaerere, aeterna sapere, honores fugere, scandala sufferre, omnem spem in me ponere, extra me nihil cupere et super omnia ardenter me amare.

4. Nam quidam, amando me intime, didicit divina et loquebatur mirabilia. Plus profecit in relinquendo omnia, quam in studendo subtilia. Sed loquor communia aliis, aliis spiritualia. Aliquibus in signis et figuris dulciter appareo; quibusdam vero in lumine multa revelo mysteria. Una vox librorum, sed non aeque omnes informat, quia intus sum doctor veritatis, cordis scrutator, cogitationum intellector, actionum promotor, distribuens singulis sicut dignum iudicavero.

Capitulum XLIV
De non attrahendo res exteriores

1. Fili, oportet te in multis esse inscium et aestimare te tamquam mortuum super terram et cui mundus totus crucifixus sit. Multa etiam oportet surda aure pertransire et quae tuae pacis sunt magis cogitare. Utilius est oculos a rebus displicentibus avertere et unicuique suum sentire relinquere, quam contentiosis sermonibus deservire. Si bene steteris cum Deo et eius iudicium aspexeris, facilius te victum portabis.

2. O Domine, quousque venimus? Ecce damnum defletur temporale, pro modico quaestu laboratur et curritur, et spirituale detrimentum in oblivionem transit, et vix sero reditur. Quod parum vel nihil prodest attenditur, et quod summe necessarium est negligenter praeteritur, quia totus homo ad externa defluit et, nisi cito resipiscat, libens in exterioribus iacet.

Capitulum XLV
Quod omnibus non est credendum et de facili lapsu verborum

1. *Da mihi auxilium, Domine, de tribulatione, quia vana salus hominis.* Quam saepe ibi non inveni fidem, ubi me habere putavi! Quoties etiam ibi reperi, ubi minus praesumpsi! Vana ergo spes in hominibus, salus autem iustorum in te, Deus. Benedictus sis, Domine Deus, in omnibus quae accidunt. Infirmi sumus et instabiles, cito fallimur et permutamur.

2. Quis est homo qui ita caute et circumspecte in omnibus se custodire valeat, ut aliquando in aliquam deceptionem et perplexitatem non veniat? Sed qui in te, Domine, confidit ac simplici ex corde quaerit non tam facile labitur. Et si inciderit in aliquam tribulationem, quomodocumque etiam fuerit implicatus, citius per te eruetur aut a te consolabitur, quia tu non deseris in te sperantem usque in finem. Rarus fidus amicus, in cunctis amici perseverans pressuris. Tu Domine, tu solus es fidelissimus in omnibus, et praeter te non est alter talis.

3. O quam bene sapuit illa anima quae dixit: *Mens mea solidata est et in Christo fundata.* Si ita mecum foret, non tam facile timor humanus me sollicitaret, nec verborum iacula moverent. Quis omnia praevidere, quis praecavere futura mala sufficit? Si praevisa etiam laedunt saepe, quid improvisa nisi graviter feriunt? Sed quare mihi misero non melius providi? Cur etiam tam facile aliis credidi? Sed homines sumus, nec aliud quam fragiles homines sumus, etsi angeli a multis aestimamur et dicimur. Cui credam, Domine? Cui credam, nisi tibi? Tu es Veritas quae non fallis, neque falli potes. Et rursum: omnis homo mendax, infirmus, instabilis et labilis maxime in verbis, ita ut statim vix credi debeat quod rectum in facie sonare videtur.

4. Quam prudenter praemonuisti *cavendum ab hominibus esse, et quia inimici hominis domestici eius*, nec credendum si quis dixerit: Ecce hic aut ecce illic. Doctus sum damno, et utinam ad cautelam maiorem, non ad insipientiam mihi! *Cautus esto*, quidam ait, *cautus esto, serva apud te quod dico.* Et dum ego sileo et absconditum credo, nec ille silere potest qui silentium petiit; sed statim prodit me et se, et abit. Ab huiusmodi rabulis et incautis hominibus protege me, Domine, ne in manus eorum incidam nec unquam talia committam. Verbum verum et stabile da in os meum, et linguam callidam longe fac a me. Quod pati nolo, omnimode cavere debeo.

5. O quam bonum et pacificum de aliis silere, nec indifferenter omnia credere, nec de facili ulterius effari, paucis seipsum revelare, te semper inspectorem cordis quaerere, nec omni verborum vento circumferri, sed omnia intima et externa secundum tuae beneplacitum voluntatis optare perfici! Quam tutum, pro conservatione coelestis gratiae, humanam fugere apparentiam, nec appetere quae foris admirationem videntur praebere, sed ea tota sedulitate sectari quae vitae emendationem dant et fervorem! Quam multis nocuit virtus scita ac proprie laudata! Quam sane profuit gratia servata silentio in hac fragili vita, quae tota tentatio fertur et militia.

Capitulum XLVI
De confidentia in Deo habenda quando insurgunt verborum iacula

1. Fili, sta firmiter et spera in me. Quid enim sunt verba, nisi verba? Per aerem volant, sed lapidem non laedunt. Si reus es, cogita quod te libenter velis emendare. Si nihil tibi conscius es, pensa

quod velis libenter pro Deo hoc sustinere. Parum satis est ut vel verba interdum sustineas, qui necdum fortia verbera tolerare vales. Et quare tam parva tibi ad cor transeunt, nisi quia adhuc carnalis es, et homines magis quam oportet attendis? Nam quia despici metuis, reprehendi pro excessibus non vis et excusationum quaeris umbracula.

2. Sed inspice te melius, et cognosces quia vivit adhuc mundus in te et vanus amor placendi hominibus. Cum enim bassari refugis et confundi etiam pro defectibus, constat utique quod nec verus humilis sis, nec vere mundo mortuus, nec tibi mundus crucifixus. Sed audi verba mea, et non curabis decem milia hominum verba. Ecce, si cuncta contra te dicerentur quae fingi malitiosissime possunt, quid tibi noceret si omnino transire permitteres, nec plus quam festucam perpenderes? Numquid vel unum capillum tibi extrahere possent?

3. Sed qui cor intus non habent nec Deum prae oculis, facile faciliterque verbo moventur vituperationis. Qui autem in me confidit nec proprio iudicio stare appetit absque humano terrore erit. Ego enim sum iudex et cognitor omnium secretorum. Ego scio qualiter res acta est; ego iniuriantem novi et sustinentem. A me exiit verbum istud: *Me permittente hoc accidit, ut revelarentur ex multis cordibus cogitationes.* Ego reum et innocentem iudicabo, sed utrumque occulto iudicio volui probare ante.

4. Testimonium hominum saepe fallit; meum iudicium verum est, stabit et non subvertetur. Latet plerumque et paucis ad singula patet; numquam tamen errat nec errare potest, etiam si oculis insipientium non rectum videatur. Ad me ergo recurrendum est in omni iudicio, nec proprio innitendum arbitrio. *Iustus* enim *non conturbabitur, quidquid a Deo ei acciderit.* Et si iniuste aliquid contra eum prolatum fuerit, non multum curabit; sed nec vane exultabit, si per alios rationabiliter excusetur. Pensat namque quia ego sum *scrutans corda et renes*, qui non iudico secundum faciem et humanam apparentiam. Nam saepe etiam oculis meis reperitur culpabile, quod hominum iudicio creditur laudabile.

5. Domine Deus, iudex iuste, fortis et patiens, qui hominum nosti fragilitatem et pravitatem, esto robur meum et tota fiducia mea. Non enim mihi sufficit conscientia mea. Tu nosti quod ego non novi; et ideo in omni reprehensione me humiliare debui et mansuete sustinere. Ignosce ergo mihi propitius quoties sic non egi, et

dona iterum gratiam amplioris sufferentiae. Melior est enim mihi tua copiosa misericordia, ad consecutionem indulgentiae, quam mea opinata iustitia pro defensione latentis conscientiae. *Et si mihi nihil conscius sum, tamen in hoc iustificare me non possum, quia*, remota misericordia tua, *non iustificabitur in conspectu tuo omnis vivens.*

Capitulum XLVII
Quod omnia gravia pro aeterna vita sunt toleranda

1. Fili, non frangant te labores quos assumpsisti propter me, nec tribulationes te deiciant usquequaque; sed mea promissio in omni eventu te roboret et consoletur. Ego sufficiens sum ad reddendum supra omnem modum et mensuram. Non hic diu laborabis, nec semper gravaberis doloribus. Expecta paulisper, et videbis celerem finem malorum. Veniet una hora, quando cessabit omnis labor et tumultus. Modicum est et breve omne quod transit cum tempore.

2. Age ergo quod agis, fideliter labora in vinea mea: ego ero merces tua. Scribe, lege, canta, geme, tace, ora, sustine viriliter contraria: digna est his omnibus et maioribus proeliis vita aeterna. Veniet pax in die una, quae nota est Domino. Non enim erit dies vel nox, huius scilicet temporis, sed lux perpetua, claritas infinita, pax firma et requies secura. Non dices tunc: *Quis me liberabit de corpore mortis huius?* Nec clamabis: *Heu mihi, quia incolatus meus prolongatus est!* Quoniam praecipitabitur mors et salus erit indefectiva, anxietas nulla, iucunditas beata, societas dulcis et decora.

3. O si vidisses sanctorum in coelo coronas perpetuas, quanta quoque nunc exultant gloria qui huic mundo olim contemptibiles et quasi vita ipsa indigni putabantur, profecto statim te humiliares usque ad terram et affectares potius omnibus subesse, quam uni praeesse, nec huius vitae laetos dies concupisceres, sed magis pro Deo tribulari gauderes, et pro nihilo inter homines computari maximum lucrum duceres.

4. O si tibi haec saperent et profunde ad cor transirent, quomodo auderes vel semel conqueri? Nonne pro vita aeterna cuncta laboriosa sunt toleranda? Non est parvum quid, lucrari aut perdere regnum Dei. Leva igitur faciem tuam in coelo! Ecce ego et omnes sancti mei mecum, qui in hoc saeculo magnum habuerunt certamen, modo

gaudent, modo consolantur, modo securi sunt et modo requiescunt, et sine fine in regno Patris mei permanebunt mecum.

Capitulum XLVIII
De die aeternitatis et huius vitae angustiis

1. O supernae civitatis mansio beatissima! O dies aeternitatis clarissima, quam nox non obscurat, sed summa Veritas semper irradiat; dies semper laeta, semper secura et numquam statum mutans in contraria! O utinam dies illa illuxisset et cuncta haec temporalia finem accepissent! Lucet quidem sanctis perpetua claritate splendida; sed non nisi a longe, per speculum, peregrinantibus in terra.

2. Noscunt coeli cives quam gaudiosa sit illa; gemunt exules filii Evae, quod amara et taediosa sit ista. Dies huius temporis, parvi et mali, pleni doloribus et angustiis, ubi homo multis peccatis inquinatur, multis passionibus irretitur, multis timoribus stringitur, multis curis distenditur et multis curiositatibus distrahitur, multis vanitatibus implicatur, multis erroribus circumfunditur, multis laboribus atteritur, multis tentationibus gravatur, deliciis enervatur, egestate cruciatur.

3. O quando erit finis horum multorum laborum? quando liberabor a misera servitute vitiorum? Quando memorabor, Domine, tui solius? quando ad plenum laetabor in te? Quando ero sine omni impedimento in vera libertate, sine gravamine mentis et corporis? Quando erit pax solida, pax imperturbabilis et secura, pax intus et foris, pax ab omni parte firma? Iesu bone, quando stabo ad videndum te? quando contemplabor regni tui gloriam? quando eris mihi omnia in omnibus? O quando ero tecum in regno tuo, quod praeparasti dilectis tuis ab aeterno? Relictus sum pauper et exul in terra hostili, ubi bella quotidiana et infortunia maxima.

4. Consolare exilium meum, mitiga dolorem meum, quia ad te suspirat omne desiderium meum. Nam onus totum mihi est quidquid hic mundus hic offert ad solatium. Desidero te intime frui, sed nequeo apprehendere. Opto inhaerere coelestibus, sed deprimunt res temporales et immortificatae passiones. Mente omnibus rebus superesse opto, carni autem invite subesse cogor. Sic ego, infelix homo, mecum pugno et factus sum mihimetipsi gravis, dum spiritus sursum et caro quaerit esse deorsum.

5. O quid intus patior dum mente coelestia tracto, et mox carnalium tentationum et cogitationum turba occurrit oranti. *Deus meus, ne elongeris a me* neque declines in ira a servo tuo. *Fulgura coruscationem tuam et dissipa eas, emitte sagittas tuas*, et conturbentur omnes phantasiae inimici. Recollige omnes sensus meos ad te, fac me oblivisci omnium mundanorum; da cito abicere et contemnere phantasmata vitiorum. Succurre mihi, aeterna Veritas, ut nulla me moveat vanitas. Adveni, coelestis Suavitas, et fugiat a facie tua omnis impuritas. Ignosce quoque mihi et misericorditer indulge, quoties praeter te aliud in oratione revolvo. Confiteor etenim vere quia valde distracte me habere consuevi. Nam ibi multoties non sum ubi corporaliter sto aut sedeo, sed ibi magis sum ubi cogitationibus feror. Ibi sum, ubi cogitatio mea est; ubi est frequenter cogitatio mea, ibi est id quod amo. Hoc mihi cito occurrit quod naturaliter delectat aut ex usu placet.

6. Unde tu, Veritas aeterna, aperte dixisti: *Ubi enim est thesaurus tuus, ibi est et cor tuum.* Si coelum diligo, libenter de coelestibus penso. Si mundum amo, felicitatibus mundi congaudeo et de adversitatibus eius tristor. Si carnem diligo, quae carnis sunt saepissime imaginor. Si spiritum amo, de spiritualibus cogitare delector. Quaecumque enim diligo, de his libenter loquor et audio atque talium imagines mecum ad domum reporto. Sed beatus ille homo qui propter te, Domine, omnibus creaturis abeundi licentiam tribuit, qui naturae vim facit et concupiscentias carnis fervore spiritus crucifigit, ut serenata conscientia puram tibi orationem offerat, dignusque sit angelicis interesse choris, omnibus terrenis foris et intus exclusis.

Capitulum XLIX
De desiderio aeternae vitae et quanta sint certantibus praemia promissa

1. Fili mi, cum tibi desiderium aeternae beatitudinis desuper infundi sentis et de tabernaculo corporis exire concupiscis, ut claritatem meam sine vicissitudinis umbra contemplari possis, dilata cor tuum et omni desiderio hanc sanctam inspirationem suscipe. Redde amplissimas supernae Bonitati gratias, quae tecum sic dignanter agit, clementer visitat, ardenter excitat, potenter sublevat, ne proprio pondere ad terrena labaris. Neque enim hoc cogitatu tuo aut conatu accipis, sed sola dignatione supernae gratiae et divini respectus, quatenus in virtutibus et maiori humilitate proficias et ad

futura certamina te praepares, mihique toto cordis affectu adhaerere et ferventi voluntate studeas deservire.

2. Fili, saepe ignis ardet, sed sine fumo flamma non ascendit. Sic et aliquorum desideria ad coelestia flagrant, et tamen a tentatione carnalis affectus liberi non sunt. Idcirco nec omnino pure pro honore Dei agunt quod tam desideranter ab eo petunt. Tale est et saepe desiderium tuum, quod insinuasti fore tam importunum. Non enim est hoc purum et perfectum, quod propria commoditate est infectum.

3. Pete non quod tibi est delectabile et commodum, sed quod mihi est acceptabile atque honorificum, quia, si recte iudicas, meam ordinationem tuo desiderio et omni desiderato praeferre debes ac sequi. Novi desiderium tuum et frequentes gemitus audivi. Iam velles esse in libertate gloriae filiorum Dei, iam te delectat domus aeterna et coelestis patria gaudio plena. Sed nondum venit hora ista, sed est adhuc aliud tempus belli, videlicet tempus laboris et probationis. Optas summo repleri Bono, sed non potes hoc assequi modo. Ego sum, expecta me, dicit Dominus, donec veniat regnum Dei.

4. Probandus es adhuc in terris et in multis exercitandus. Consolatio interdum tibi dabitur, sed copiosa satietas non concedetur. Confortare igitur et esto robustus tam in agendo quam in patiendo naturae contraria. Oportet te novum induere hominem et in alterum virum mutari. Oportet te semper agere quod non vis, et quod vis oportet te relinquere. Quod aliis placet processum habebit, quod tibi placet ultra non proficiet. Quod alii dicunt audietur, quod tu dicis pro nihilo computabitur. Petent alii et accipient, tu petes nec impetrabis.

5. Erunt alii magni in ore hominum, de te autem tacebitur. Aliis hoc vel illud committetur, tu autem ad nihil utilis iudicaberis. Nam propter hoc aliquando natura contristabitur, sed magnum fructum silens reportabis. In his et similibus multis probari solet fidelis Domini servus, qualiter se in omnibus abnegare et in omnibus frangere quaerit. Vix est aliquid tale in quo tantundem mori indiges, sicut videre et pati quae voluntati tuae adversa sunt, maxime autem cum disconvenientia et quae minus tibi utilia apparent fieri iubentur. Et quia non audes resistere altiori potestati sub dominio constitutus, ideo durum tibi videtur ad nutum alterius ambulare et omne proprium sentire omittere.

6. Sed pensa, fili, horum fructum laborum, celerem finem atque praemium nimis magnum, et non habebis inde gravamen, sed fortissimum patientiae tuae solamen. Nam et pro modica hac voluntate quam modo sponte deseris, habebis semper voluntatem tuam in coelis. Ibi quippe invenies omne quod volueris, omne quod desiderare potes. Ibi aderit tibi totius facultas boni, sine timore amittendi. Ibi voluntas tua una semper mecum: nil cupies extraneum vel privatum. Ibi nullus resistet tibi, nemo de te conqueretur, nemo te impediet, nil obviabit, sed cuncta desiderata simul erunt praesentia totumque tuum affectum reficient et adimplebunt usque ad summum. Ibi reddam gloriam pro contumelia perpessa, pallium laudis pro moerore, pro loco novissimo sedem regni in saecula. Ibi apparebit fructus obedientiae, gaudebit labor poenitentiae et humilis subiectio coronabitur gloriose.

7. Nunc ergo te inclina humiliter sub omnium manibus, nec sit curae quis hoc dixerit vel iusserit, sed hoc magnopere curato, ut, sive praelatus sive minor aut aequalis aliquid a te exposcerit vel innuerit, pro bono totum accipias et sincera voluntate studeas adimplere. Quaerat alius hoc alius illud, glorietur ille in illo et iste in isto, laudeturque millies mille, tu autem nec isto nec illo, sed tui ipsius gaude contemptu et in mei solius beneplacito ac honore. Hoc optandum est tibi, ut sive per vitam sive per mortem Deus semper in te glorificetur.

Capitulum L
Qualiter homo desolatus debet se in manus Dei offerre

1. Domine Deus, sancte Pater, sis nunc et in aeternum benedictus, quia sicut vis ita factum est, et quod facis bonum est. Laetetur in te servus tuus, non in se nec in aliquo alio, quia tu solus laetitia vera, tu spes mea et corona mea, tu gaudium meum et honor meus, Domine. Quid habet servus tuus, nisi quod a te accepit, etiam sine merito suo? Tua sunt omnia, quae dedisti et quae fecisti. *Pauper sum et in laboribus a iuventute mea*, et contristatur anima mea nonnumquam usque ad lacrimas; quandoque etiam conturbatur a se propter imminentes passiones.

2. Desidero pacis gaudium, filiorum tuorum pacem flagito qui in lumine consolationis a te pascuntur. Si das pacem, si gaudium

sanctum infundis erit anima servi tui plena modulatione et devota in laude tua. Sed si te subtraxeris, sicut saepissime soles, non poterit currere viam mandatorum tuorum, sed magis ad tundendum pectus genua incurvantur, quia non est illi sicut heri et nudiustertius, quando lucebat lucerna tua super caput eius, et sub umbra alarum tuarum protegebatur a tentationibus irruentibus.

3. Pater iuste et semper laudande, venit hora ut probetur servus tuus. Pater amande, dignum est ut hora hac patiatur pro te aliquid servus tuus. Pater perpetuo venerande, venit hora quam ab aeterno praesciebas affuturam, ut ad modicum tempus succumbat foris servus tuus, vivat vero semper apud te intus, paululum vilipendatur, humilietur et deficiat coram hominibus, passionibus conteratur et angoribus, ut iterum tecum in aurora lucis novae resurgat et in coelestibus clarificetur. Pater sancte, tu sic ordinasti et sic voluisti, et hoc factum est quod praecepisti.

4. Est haec enim gratia ad amicum tuum, pati et tribulari in mundo pro amore tuo quotiescumque et a quocumque id permiseris fieri. Sine consilio et providentia tua [et sine causa] nihil fit in terra. *Bonum mihi, Domine, quod humiliasti me, ut discam iustificationes [tuas]* et omnes elationes cordis atque praesumptiones abiciam. Utile mihi quod confusio cooperuit faciem meam, ut te potius quam homines ad consolandum requiram. Didici enim ex hoc inscrutabile iudicium tuum expavescere, qui affligis iustum cum impio, sed non sine aequitate et iustitia.

5. Gratias tibi quia non pepercisti malis meis, sed attrivisti me verberibus amoris, infligens dolores et immittens angustias foris et intus. Non est qui me consoletur ex omnibus quae sub coelo sunt, nisi tu, Domine Deus meus, coelestis medicus animarum, qui *percutis et sanas, deducis ad inferos et reducis.* Disciplina tua super me, et virga tua ipsa me docebit.

6. Ecce, Pater dilecte, in manu tua ego sum, sub virga correctionis tuae me inclino; percute dorsum meum et collum meum, ut incurvem ad voluntatem tuam tortuositatem meam. Fac me pium et humilem discipulum, sicut bene facere consuevisti, ut ambulem ad omnem nutum tuum. Tibi me et omnia mea ad corrigendum committo. Melius est hic corripi quam in futuro. Tu scis omnia et singula, et nihil te latet in humana conscientia. Antequam fiant nosti ventura, et non opus tibi est ut quis te doceat aut admoneat de

his quae fiunt in terra. Tu scis quid expediat ad profectum meum et quantum deservit tribulatio ad rubiginem vitiorum purgandam. Fac mecum desideratum beneplacitum tuum et ne despicias peccaminosam vitam meam, nulli melius et clarius quam tibi soli notam.

7. Da mihi, Domine, scire quod sciendum est, hoc amare quod amandum est, hoc laudare quod tibi summe placet, hoc reputare quod tibi pretiosum apparet, hoc vituperare quod tibi sordescit. Non me sinas secundum visionem oculorum exteriorum iudicare, neque secundum auditum aurium hominum imperitorum sententiare; sed in iudicio vero de visibilibus et spiritualibus discernere atque super omnia voluntatem beneplaciti tui semper inquirere.

8. Falluntur saepe hominum sensus in iudicando, falluntur et amatores saeculi visibilia tantummodo amando. Quid enim homo inde melior, quia reputatur ab homine maior? Fallax fallacem, vanus vanum, caecus caecum, infirmus infirmum decipit dum exaltat, et veraciter magis confundit dum inaniter laudat. Nam quantum unusquisque est in oculis tuis, tantum est et non amplius, ait humilis sanctus Franciscus.

Capitulum LI
Quod humilibus insistendum est operibus cum deficitur a summis

1. Fili mi, non semper vales in ferventiori desiderio virtutum stare nec in altiori gradu contemplationis; necesse habes interdum, ob originalem corruptelam, ad inferiora descendere et onus corruptibilis vitae etiam invite et cum taedio portare. Quamdiu mortale corpus geris, taedium senties et gravamen cordis. Oportet ergo saepe, in carne, de carnis onere gemere, eo quod non vales spiritualibus studiis et divinae contemplationi indesinenter inhaerere.

2. Tunc expedit tibi ad humilia et exteriora opera confugere et in bonis te actibus recreare; adventum meum et supernam visitationem firma confidentia expectare; exilium tuum et ariditatem mentis patienter sufferre, donec iterum a me visiteris et ab omnibus anxietatibus libereris. Nam faciam te laborum oblivisci et interna quiete perfrui. Expandam coram te prata Scripturarum, ut dilatato corde

currere incipias viam mandatorum meorum. Et dices: *Non sunt condignae passiones huius temporis ad futuram gloriam quae revelabitur in nobis.*

Capitulum LII
Quod homo non reputet se consolatione dignum sed magis verberibus dignum

1. Domine, non sum dignus consolatione tua nec aliqua spirituali visitatione, et ideo iuste mecum agis quando me inopem et desolatum relinquis. Si enim ad instar maris lacrimas fundere possem, adhuc consolatione tua dignus non essem. Unde nihil dignus sum quam flagellari et puniri, quia graviter et saepe te offendi et in multis valde deliqui. Ergo, vera pensata ratione, nec minima sum dignus consolatione. Sed tu clemens et misericors, qui non vis perire opera tua, ad ostendendum divitias bonitatis tuae in vasa misericordiae tuae, etiam praeter omne proprium meritum, dignaris consolari servum tuum supra humanum modum. Tuae enim consolationes non sunt sicut humanae confabulationes.

2. Quid egi, Domine, ut mihi conferres aliquam coelestem consolationem? Ego nihil boni me egisse recolo, sed semper ad vitia pronum et ad emendationem pigrum fuisse. Verum est, et abnegare non possum. Si aliter dicerem, tu stares contra me, et non esset qui defenderet. Quid merui pro peccatis meis, nisi infernum et ignem aeternum? In veritate confiteor quoniam dignus sum omni ludibrio et contemptu; nec decet me inter devotos tuos commorari. Et licet hoc aegre audiam, tamen adversum me pro veritate peccata mea arguam, ut facilius misericordiam tuam valeam impetrare.

3. Quid dicam, reus et omni confusione plenus? Non habeo os loquendi, nisi tantum hoc verbum: *Peccavi, Domine, peccavi: miserere mei, ignosce mihi! Sine me paululum ut plangam dolorem meum, antequam vadam ad terram tenebrosam et opertam mortis caligine.* Quid tam maxime a reo et misero peccatore requiris, nisi ut conteratur et humiliet se pro delictis suis? In vera contritione et cordis humiliatione nascitur spes veniae, reconciliatur perturbata conscientia, recuperatur gratia perdita; tuetur homo a futura ira et occurrunt sibi mutuo in osculo sancto Deus et poenitens anima.

4. Humilis peccatorum contritio acceptabile tibi est sacrificium, longe suavius odorans in conspectu tuo quam thuris incensum. Hoc est gratum etiam unguentum quod sacris pedibus tuis infundi voluisti, quia *cor contritum et humiliatum numquam despexisti.* Ibi est locus refugii a facie inimici. Ibi emendatur et abluitur quidquid aliunde contractum est et inquinatum.

Capitulum LIII
De gratia quae non miscetur terrena sapientibus

1. Fili, pretiosa est gratia mea; non patitur se misceri extraneis rebus nec consolationibus terrenis. Abicere ergo oportet omnia impedimenta gratiae, si optas eius infusionem suscipere. Pete secretum tibi; ama solus habitare tecum; nullius require confabulationem, sed magis ad Deum devotam effunde precem, ut compunctam teneas mentem et puram conscientiam. Totum mundum nihil aestima. Dei vacationem omnibus exterioribus antepone. Non enim poteris mihi vacare et in transitoriis pariter delectari. A notis et a caris oportet elongari et ab omni temporali solatio mentem tenere privatam. Sic obsecrat beatus apostolus Petrus, ut tamquam advenas et peregrinos in hoc mundo se contineant Christi fideles.

2. O quanta fiducia erit morituro, quem nullius rei affectus detinet in mundo! Sed sic segregatum cor habere in omnibus, aeger necdum capit animus nec animalis homo novit interni hominis libertatem. Attamen, si vere velit esse spiritualis, oportet eum renuntiare tam remotis quam propinquis et a nemine magis cavere quam a se ipso. Si te ipsum perfecte viceris, cetera facilius subiugabis. Perfecta namque victoria est de semetipso triumphare. Qui enim semetipsum subiectum tenet, ut sensualitas rationi et ratio in cunctis obediat mihi, hic vere victor sui est et dominus mundi.

3. Si ad hunc apicem scandere gliscis, oportet viriliter incipere et securim ad radicem ponere, ut evellas et destruas occultam et inordinatam inclinationem ad te ipsum et ad omne privatum et materiale bonum. Ex hoc vitio, quod homo semetipsum nimis inordinate diligit, paene totum pendet quidquid radicaliter vincendum est. Quo devicto et subacto malo, pax magna et tranquillitas erit continuo. Sed quia pauci sibi ipsis mori perfecte laborant nec plene extra se tendunt, propterea in se implicati remanent nec supra se elevari in

spiritu possunt. Qui autem libere mecum ambulare desiderat, necesse est ut omnes pravas et inordinatas affectiones suas mortificet atque nulli creaturae privato amore concupiscenter inhaereat.

Capitulum LIV
De diversis motibus naturae et gratiae

1. Fili, diligenter adverte motus naturae et gratiae, quia valde contrarie et subtiliter moventur, et vix, nisi a spirituali et intime illuminato homine, discernuntur. Omnes quidem bonum appetunt et aliquid boni in suis dictis vel factis praetendunt; ideo sub specie boni multi falluntur.

2. Natura callida est et multos trahit, illaqueat et decipit, et se semper pro fine habet. Sed gratia simpliciter ambulat et ab omni specie mala declinat, fallacias non praetendit et omnia pure propter Deum agit, in quo et finaliter requiescit.

3. Natura invite vult mori, nec premi nec superari vult, nec subesse nec sponte subiugari. Gratia vero studet mortificationi propriae, resistit sensualitati, quaerit subici, appetit vinci nec propria vult libertate fungi, sub disciplina amat teneri nec alicui cupit dominari, sed sub Deo semper vivere, stare et esse, atque propter Deum omni humanae creaturae humiliter parata est inclinari.

4. Natura pro suo commodo laborat et quidquid lucri sibi ex alio proveniat attendit. Gratia autem non quid sibi utile et commodum sit, sed quod multis proficiat magis considerat.

5. Natura libenter honorem accipit et reverentiam. Gratia vero omnem honorem et gloriam Deo fideliter attribuit.

6. Natura confusionem timet et contemptum. Gratia autem gaudet pro nomine Iesu contumeliam pati.

7. Natura otium amat et quietem corporalem. Gratia vero vacua esse non potest, sed libenter amplectitur laborem.

8. Natura quaerit curiosa habere et pulchra, et abhorret vilia et grossa. Gratia vero simplicibus delectatur et humilibus, aspera non aspernatur nec vetustis refugit indui pannis.

9. Natura respicit temporalia, gaudet ad lucra terrena, tristatur de damno, irritatur de levi iniuriae verbo. Sed gratia attendit aeterna, non inhaeret temporalibus nec in perditione rerum turbatur, neque verbis durioribus acerbatur, quia thesaurum suum et gaudium in coelo, ubi nihil perit, constituit.

10. Natura cupida est et libentius accipit quam donat, amat propria et privata. Gratia autem pia est et communis, vitat singularia, contentatur paucis, beatius iudicat dare quam accipere.

11. Natura inclinat ad creaturas, ad carnem propriam, ad vanitatem et discursus. Sed gratia trahit ad Deum et ad virtutes, renuntiat creaturis, fugit mundum, odit carnis desideria, restringit evagationes, erubescit in publico apparere.

12. Natura libenter aliquod solatium habet externum, in quo delectatur ad sensum. Sed gratia in solo Deo quaerit consolari et in summo Bono, super omnia visibilia, delectari.

13. Natura totum agit propter lucrum et commodum proprium, nihil gratis facere potest, sed aut aequale aut melius, aut laudem aut favorem pro benefactis consequi sperat, et multum ponderari sua gesta et dona concupiscit. Gratia vero nihil temporale quaerit, nec aliud praemium quam Deum solum pro mercede postulat, nec amplius de temporalibus necessariis desiderat, nisi quantum haec sibi ad assecutionem aeternorum valeant deservire.

14. Natura gaudet de amicis multis et propinquis, gloriatur de nobili loco et ortu generis, arridet potentibus, blanditur divitibus, applaudit sibi similibus. Gratia autem etiam inimicos diligit nec de amicorum turba extollitur, nec locum nec ortum natalium reputat, nisi ubi virtus maior fuerit; favet magis pauperi quam diviti, compatitur plus innocenti quam potenti, congaudet veraci et non fallaci; exhortatur semper bonos meliora charismata aemulari et Filio Dei per virtutes assimilari.

15. Natura de defectu et molestia cito conqueritur. Gratia constanter fert inopiam.

16. Natura ad se omnia reflectit, pro se certat et arguit. Gratia autem ad Deum cuncta reducit, unde originaliter emanant; nihil boni sibi adscribit nec arroganter praesumit; non contendit nec suam sententiam aliis praefert, sed in omni sensu et intellectu aeternae sapientiae ac divino examini se submittit.

17. Natura appetit scire secreta et nova audire, vult exterius apparere et multa per sensus experiri, desiderat agnosci et agere unde laus et admiratio procedit. Sed gratia non curat nova nec curiosa percipere, quia totum hoc de vetustate corruptionis est ortum, cum nihil novum et durabile sit super terram. Docet itaque sensus restringere, vanam complacentiam et ostentationem devitare, laudanda et digne miranda humiliter abscondere, et de omni re et de omni scientia utilitatis fructum atque Dei laudem et honorem quaerere; non vult se nec sua praedicari, sed Deum in donis suis optat benedici, qui cuncta ex mera caritate largitur.

18. Haec gratia supernaturale lumen et quoddam Dei spirituale donum est et proprie electorum signaculum et pignus salutis aeternae, quae hominem de terrenis ad coelestia amanda sustollit et de carnali spiritualem efficit. Quanto igitur natura amplius premitur et vincitur, tanto maior gratia infunditur et quotidie novis visitationibus interior homo secundum imaginem Dei reformatur.

Capitulum LV
De corruptione naturae et efficacia gratiae divinae

1. Domine Deus, qui me creasti ad imaginem et similitudinem tuam, concede mihi hanc gratiam quam ostendisti tam magnam et necessariam ad salutem, ut vincam pessimam naturam meam trahentem ad peccata et in perditionem. Sentio enim in carne mea legem peccati, contradicentem legi mentis meae et captivum me ducentem ad obediendum sensualitati in multis, nec possum resistere passionibus eius, nisi assistat tua sanctissima gratia cordi meo ardenter infusa.

2. Opus est gratia tua, et magna gratia ut vincatur natura ad malum semper prona ab adolescentia sua. Nam per primum hominem Adam lapsa et vitiata per peccatum in omnes homines poena huius maculae descendit, ut ipsa natura, quae bene et recte a te condita

fuit, pro vitio iam et infirmitate corruptae naturae ponatur, eo quod motus eius sibi relictus ad malum et inferiora trahit. Nam modica vis quae remansit est tamquam scintilla quaedam latens in cinere. Haec est ipsa ratio naturalis, circumfusa magna caligine, adhuc iudicium habens boni et mali, veri falsique distantiam, licet impotens sit adimplere omne quod probat nec pleno iam lumine veritatis nec sanitate affectionum suarum potiatur.

3. Hinc est, Deus meus, quod *condelector legi tuae secundum interiorem hominem*, sciens mandatum tuum fore bonum iustum et sanctum, arguens etiam omne malum et peccatum fugiendum. Carni autem servio lege peccati, dum magis sensualitati oboedio quam rationi. Hinc est quod velle bonum mihi adiacet, perficere autem non invenio. Hinc saepe bona multa propono, sed quia gratia deest ad adiuvandum infirmitatem meam, ex levi resistentia exsilio et deficio. Hinc accidit quod viam perfectorum agnosco, et qualiter agere debeam satis clare video, sed propriae corruptionis pondere pressus, ad perfectiora non assurgo.

4. O quam maxime est mihi necessaria gratia tua, Domine, ad inchoandum bonum et ad proficiendum et perficiendum. Nam sine te nihil possum facere; omnia autem possum in te, confortante me gratia tua. O vere coelestis gratia, sine qua nulla sunt propria merita, nulla quoque naturae dona ponderanda! Nihil artes, nihil divitiae, nihil pulchritudo vel fortitudo, nihil ingenium vel eloquentia valent apud te, Domine, sine gratia tua. Nam dona naturae bonis et malis sunt communia; electorum autem proprium donum est gratia sive dilectio, qua insigniti, digni habentur vita aeterna. Tantum eminet haec gratia, ut nec donum prophetiae, nec signorum operatio, nec quantalibet alta speculatio aliquid aestimetur sine ea. Sed neque fides neque spes neque aliae virtutes sine caritate et gratia tibi acceptae sunt.

5. O beatissima gratia, quae pauperem spiritu virtute divitem facis, et divitem bonis humilem corde reddis. Veni, descende ad me, reple me mane misericordia tua et consolatione tua, ne deficiat prae lassitudine et ariditate mentis anima mea! Obsecro, Domine, ut inveniam gratiam in oculis tuis. Sufficit enim mihi gratia, ceteris non obtentis quae desiderat natura. Si fuero vexatus et tentatus tribulationibus multis, non timebo mala dum fuerit mecum gratia tua. Ipsa fortitudo mea; ipsa consilium confert et auxilium. Cunctis hostibus potentior est et sapientior universis sapientibus.

6. Magistra est veritatis, doctrix disciplinae, lumen cordis, solamen pressurae, fugatrix tristitiae, ablatrix timoris, nutrix devotionis, productrix lacrimarum. Quid sum sine ea, nisi aridum lignum et stipes inutilis ad eiciendum? Tua ergo gratia me semper praeveniat et sequatur, ac bonis operibus iugiter praestet esse intentum per Iesum Christum filium tuum. Amen.

Capitulum LVI
Quod nosmetipsos agnegare et Christum imitari debemus per crucem

1. Fili, quantum vales a te exire, tantum in me poteris transire. Sicut nihil foris concupiscere internam pacem facit, sic se interius relinquere Deo coniungit. Volo te addiscere perfectam abnegationem tui in voluntate mea sine contradictione et querela. Sequere me! *Ego sum via, veritas et vita.* Sine via non itur, sine veritate non cognoscitur, sine vita non vivitur. Ego sum via quam sequi debes, veritas cui credere debes, vita quam sperare debes. Ego sum via inviolabilis, veritas infallibilis, vita interminabilis. Ego sum via rectissima, veritas suprema, vita vera, vita beata, vita increata. Si manseris in via mea, cognosces veritatem, et veritas liberabit te, et apprehendes vitam aeternam.

2. *Si vis ad vitam ingredi, serva mandata.* Si vis veritatem cognoscere, crede mihi. *Si vis perfectus esse, vende omnia.* Si vis esse discipulus meus, abnega temetipsum. Si vis beatam vitam possidere, praesentem vitam contemne. Si vis exaltari in coelo, humilia te in mundo. Si vis regnare mecum, porta crucem mecum. Soli enim servi crucis inveniunt vitam beatitudinis et verae lucis.

3. Domine Iesu Christe, quia arta erat vita tua et mundo despecta, dona mihi te cum mundi despectu imitari. *Non enim servus est maior domino suo, nec discipulus super magistrum.* Exerceatur servus tuus in vita tua, quia ibi est salus mea et sanctitas vera. Quidquid extra eam lego et audio non me recreat nec delectat plene.

4. Fili, quia haec scis et legisti omnia, beatus eris si feceris ea. *Qui habet mandata mea et servat ea ipse est qui diligit me; et ego*

diligam eum et manifestabo ei me ipsum et faciam eum consedere mecum in regno Patris mei.

Igitur, Domine, sicut dixisti et promisisti, sic utique mihi promereri contingat. Suscepi de manu tua crucem; portabo eam usque ad mortem, sicut imposuisti mihi. Vere vita boni monachi crux est et dux paradisi. Inceptum est: retro abire non licet nec relinquere oportet.

5. Eia, fratres, pergamus simul; Iesus erit nobiscum. Propter Iesum suscepimus hanc crucem; perseveremus in cruce. Erit adiutor noster qui est dux noster et praecessor. En rex noster ingreditur ante nos, qui pugnabit pro nobis. Sequamur viriliter! Nemo metuat terrores, simus parati mori fortiter in bello, nec inferamus crimen gloriae nostrae ut fugiamus a cruce.

Capitulum LVII
Quod homo non sit nimis deiectus quando labitur in aliquos defectus

1. Fili, magis placent patientia et humilitas in adversis, quam multa consolatio et devotio in prosperis. Ut quid te contristat parvum factum contra te dictum? Si amplius fuisset, commoveri non debuisses. Sed nunc dimitte transire. Non est primum nec novum, nec ultimum erit si diu vixeris. Satis virilis es quamdiu nil obviat adversi; bene etiam consulis, et alios nosti roborare verbis. Sed cum ad ianuam tuam venit repentina tribulatio, deficis consilio et robore.

2. Attende magnam fragilitatem tuam, quam saepius experiris in modicis obiectis. Tamen pro salute tua ista fiunt. Cum haec et similia contingunt, pone te, ut melius nosti, ex corde; et si tetigerit tribulatio, non tamen deiciat nec diu implicet. Ad minus sustine patienter, si non potes gaudenter. Et si minus libenter audis et indignationem sentis, reprime te nec patiaris aliquid inordinatum ex ore tuo exire, unde parvuli scandalizentur. Cito conquiescet commotio excitata, et dolor internus, revertente gratia, dulcorabitur. Adhuc vivo ego, dicit Dominus; iuvare te paratus sum et solito amplius consolari, si confisus fueris mihi et devote invocaveris me.

3. Animaequior esto et ad maiorem sustinentiam accingere. Non est totum frustratum, si te saepius percipis tribulatum vel graviter

tentatum. Homo es et non Deus, caro es et non angelus. Quomodo tu posses semper in eodem statu virtutis permanere, quando hoc defuit angelo in coelo et primo homini in paradiso, qui non diu steterunt? Ego sum qui maerentes erigo sospitate et suam cognoscentes infirmitatem ad meam provoco divinitatem.

4. Domine, benedictum sit verbum tuum, *dulce super mel et favum* ori meo. Quid facerem in tantis tribulationibus et angustiis meis, nisi me confortares tuis sanctis sermonibus? Dummodo tandem ad portum salutis perveniam, quid mihi curae est quae et quanta passus fuero? Da finem bonum et da felicem ex hoc mundo transitum. Memento mei, Deus meus, et dirige me recto itinere in regnum tuum. Amen.

Capitulum LVIII
De altioribus rebus et occultis Dei iudiciis non scrutandis

1. Fili, caveas disputare de altis materiis et de occultis Dei iudiciis: cur iste sic relinquitur et ille ad tantam gratiam assumitur, cur etiam iste tantum affligitur et ille tam eximie exaltatur. Ista omnem facultatem humanam excedunt, nec ad investigandum divinum iudicium ulla ratio praevalet vel disputatio. Quando ergo hoc tibi suggerit inimicus vel etiam quidam curiosi inquirunt homines, responde illud prophetae: *Iustus es, Domine, et iustum iudicium tuum.* Et illud: *Iudicia Domini vera, iustificata in semetipsa.* Iudicia mea metuenda sunt, non discutienda, quia humano intellectu sunt incomprehensibilia.

2. Noli etiam inquirere nec disputare de meritis sanctorum, quis alio sit sanctior aut quis maior sit in regno coelorum. Talia generant saepe lites et contentiones inutiles, nutriunt quoque superbiam et vanam gloriam, unde oriuntur invidiae et dissensiones, dum ille istum sanctum et alius alium conatur superbe praeferre. Talia autem velle scire et investigare nullum fructum afferunt, sed magis sanctis displicent, quia *non sum Deus dissensionis, sed pacis*: quae pax magis in humilitate vera quam in propria exaltatione consistit.

3. Quidam zelo dilectionis trahuntur ad hos sanctos vel ad illos ampliori affectu, sed humano potius quam divino. Ego sum qui cunctos condidi sanctos, ego donavi gratiam, ego praestiti gloriam. Ego

novi singulorum merita, *ego praeveni eos in benedictionibus dulcedinis meae.* Ego praescivi dilectos ante saecula. *Ego eos elegi de mundo*, non ipsi me praeelegerunt. Ego vocavi per gratiam, attraxi per misericordiam. Ego perduxi eos per tentationes varias, ego infudi consolationes magnificas. Ego dedi perseverantiam, ego coronavi eorum patientiam.

4. Ego primum et novissimum agnosco, ego inaestimabili dilectione amplector. Ego laudandus sum in omnibus sanctis meis, ego super omnia benedicendus sum et honorandus in singulis, quos sic gloriose magnificavi et praedestinavi sine ullis praecedentibus propriis meritis. Qui ergo unum de minimis meis contempsit, nec magnum honorat, *quia pusillum et magnum ego feci.* Qui derogat alicui sanctorum, derogat et mihi et omnibus ceteris in regno coelorum. Omnes unum sunt per caritatis vinculum: idem sentiunt, idem volunt et omnes in unum se diligunt.

5. Adhuc autem, quod multo altius est, plus me quam se et sua merita diligunt. Nam, supra se rapti et extra propriam dilectionem tracti, toti in amorem meum pergunt, in quo et fruitive quiescunt. Nihil est quod eos avertere possit aut deprimere quippe, aeterna veritate pleni, igne ardescunt inextinguibilis caritatis. Taceant igitur carnales et animales homines de sanctorum statu disserere, qui non norunt nisi privata gaudia diligere, demunt et addunt pro sua inclinatione, non prout placet aeternae Veritati.

6. In multis est ignorantia, eorum maxime qui, parum illuminati, raro aliquem perfecta dilectione spirituali diligere norunt. Multi adhuc naturali effectu et humana amicitia ad hos vel ad illos trahuntur; et sicut in inferioribus se habent, ita de coelestibus. Sed est distantia incomparabilis inter ea quae imperfecti cogitant et ea quae illuminati viri per revelationem contemplantur et speculantur superna.

7. Cave ergo, fili, de istis curiose tractare, quae scientiam tuam excedunt, sed hoc magis satage et intende ut vel minimus in regno Dei queas inveniri. Et si quispiam sciret quis alio sanctior esset vel maior haberetur in regno coelorum, quid ei haec notitia prodesset, nisi se ex hac cognitione coram me humiliaret et in maiorem mei nominis laudem exurgeret? Multo acceptius Deo facit qui de peccatorum suorum magnitudine et virtutum suarum parvitate cogitat et quam longe a sanctorum perfectione distat, quam is qui de maioritate eorum vel parvitate disputat. Melius est sanctos devotis precibus

et lacrimis exorare et eorum gloriosa suffragia humili mente implorare, quam eorum secreta vana inquisitione perscrutari.

8. Illi bene et optime contentantur, si homines scirent contentari et vaniloquia sua compescere. Non gloriantur de propriis meritis, quippe qui sibi nil bonitatis adscribunt, sed totum mihi, quoniam ipsis cuncta ex infinita mea caritate donavi. Tanto amore divinitatis et gaudio supereffluenti replentur, ut nil desit eis gloriae nihilque desit felicitatis. Omnes sancti, quanto altiores in gloria, tanto humiliores in se ipsis et mihi viciniores et dilectiores existunt. Ideoque habes scriptum quia *mittebant coronas suas ante Deum et ceciderunt in facies suas coram Agno et adoraverunt Viventem in saecula saeculorum.*

9. Multi quaerunt quis maior sit in regno Dei, qui ignorant an cum minimis erunt digni computari. Magnum est vel minimum esse in coelo, ubi omnes magni sunt, quia omnes filii Dei vocabuntur et erunt. *Minimus erit in mille et peccator centum annorum morietur.* Cum enim quaererent discipuli, quis maior esset in regno coelorum, tale audierunt responsum: *Nisi conversi fueritis et efficiamini sicut parvuli, non intrabitis in regnum coelorum. Quicumque ergo humiliaverit se sicut parvulus iste, hic maior est in regno coelorum.*

10. Vae eis qui cum parvulis se humiliare sponte dedignantur, quoniam humilis ianua regni coelestis eos non admittet intrare. *Vae* et *divitibus qui habent consolationes suas hic*, quia pauperibus intrantibus in regnum Dei, ipsi stabunt foras eiulantes. Gaudete humiles et exultate pauperes, quia vestrum est regnum Dei, si tamen in veritate ambulatis.

Capitulum LIX
Quod omnis spes et fiducia in solo Deo est figenda

1. Domine, quae est fiducia mea, quam in hac vita habeo, aut quod maius solatium meum ex omnibus apparentibus sub coelo? Nonne tu, Domine Deus meus, cuius misericordiae non est numerus? Ubi mihi bene fuit sine te, aut quando male esse potuit praesente te? Malo pauper esse propter te, quam dives sine te. Eligo potius tecum in terra peregrinari, quam sine te coelum possidere. Ubi tu, ibi coelum; atque ibi mors est et infernus ubi tu non es. Tu mihi in

desiderio es, et ideo post te gemere et clamare et exorare necesse est. In nullo denique possum confidere qui in necessitatibus auxilietur opportunis, nisi in te solo Deo meo. Tu es spes mea et fiducia, et consolator meus et fidelissimus in omnibus.

2. Omnes quae sua sunt quaerunt; tu salutem meam et profectum meum solummodo praetendis, et omnia in bonum mihi convertis. Et si variis tentationibus et adversitatibus exponas me, hoc totum ad utilitatem meam ordinas, qui mille modis dilectos tuos probare consuevisti. In qua probatione non minus diligi debes et laudari, quam si coelestibus consolationibus me repleres.

3. In te ergo, Domine Deus meus, pono totam spem meam et refugium, in te omnem tribulationem et angustiam meam constituo, quia totum infirmum et instabile invenio quidquid extra te conspicio. Non enim proderunt multi amici, neque fortes auxiliarii adiuvare poterunt, neque prudentes consiliarii responsum utile dare, neque libri doctorum consolari, nec alia pretiosa substantia liberare, neque locus aliquis secretus contutari, si tu ipse non assistas, iuves, confortes, consoleris, instruas et custodias.

4. Omnia namque quae ad pacem videntur esse et felicitatem habendam, te absente, nihil sunt nihilque felicitatis in veritate conferunt. Finis ergo omnium bonorum et altitudo vitae et profunditas eloquiorum tu es, et in te super omnia sperare fortissimum solatium omnium servorum tuorum. Ad te sunt oculi mei, in te confido, Deus meus, misericordiarum Pater. Benedic et sanctifica animam meam benedictione coelesti, ut fiat habitatio sancta tua et sedes aeternae gloriae tuae, nihilque in templo tuae dignitatis inveniatur quod oculos tuae maiestatis offendat. *Secundum multitudinem miserationum tuarum* et magnitudinem bonitatis tuae respice in me et exaudi orationem pauperis servi tui longe exulantis in regione umbrae mortis. Protege et conserva animam servuli tui inter tot discrimina vitae corruptibilis ac, comitante gratia tua, dirige per viam pacis ad patriam perpetuae felicitatis et claritatis. Amen.

Liber Quartus

Devota exhortatio ad sacram Corporis Christi communionem

Prooemium

Vox Christi dicit: *Venite ad me omnes qui laboratis et onerati estis, et ego reficiam vos. Panis, quem ego dabo, caro est pro mundi vita. Accipite et comedite: hoc est corpus meum quod pro vobis tradetur; hoc facite in meam commemorationem. Qui manducat meam carnem et bibit meum sanguinem in me manet et ego in eo. Verba, quae ego locutus sum vobis, spiritus et vita sunt.*

Capitulum I
Cum quanta devotione Christus sit suscipiendus

1. Haec sunt verba tua, Christe, veritas aeterna, quamvis non uno tempore prolata nec uno in loco conscripta. Quia ergo tua verba, gratanter mihi et fideliter sunt accipienda. Tua sunt et tu ea protulisti, et mea quoque sunt, quia pro salute mea edidisti. Libenter suscipio ea ex ore tuo, ut aptius inserantur cordi meo. Excitant me verba tantae pietatis, plena dulcedinis et dilectionis; sed terrent me delicta propria, et ad capienda tanta mysteria me reverberat impura conscientia. Provocat me dulcedo verborum tuorum, sed onerat me multitudo vitiorum meorum.

2. Iubes ut fiducialiter ad te accedam, si tecum velim habere partem et immortalitatis accipiam alimoniam, si aeternam cupiam obtinere vitam et gloriam. *Venite*, inquis, *ad me omnes qui laboratis et onerati estis, et ego reficiam vos.* O dulce et amicabile verbum in aure peccatoris, quo tu, Domine Deus meus, egenum et pauperem invitas ad communionem tui sanctissimi corporis. Sed quis ego sum, Domine, ut ad te praesumam accedere? *Ecce coeli coelorum te non capiunt*, et tu dicis: *Venite ad me omnes.*

3. Quid sibi vult ista piissima dignatio et tam amicabilis invitatio? Quomodo ausus ero venire, qui nihil boni mihi conscius sum unde possim praesumere? Quomodo te introducam in domum meam, qui saepius offendi benignissimam faciem tuam? Reverentur angeli et archangeli, metuunt sancti et iusti, et tu dicis: *Venite ad me omnes*? Nam, nisi tu, Domine, hoc diceres, quis verum esse crederet? et nisi tu iuberes, quis accedere tentaret?

4. Ecce vir iustus Noe in arcae fabrica centum annis laboravit, ut cum paucis salvaretur, et ego quomodo potero me una hora praeparare ut mundi fabricatorem cum reverentia sumam? Moyses, famulus tuus magnus et specialis amicus tuus, arcam ex lignis imputribilibus fecit, quam et mundissimo vestivit auro ut tabulas legis in ea reponeret; et ego, putrida creatura, audeo te conditorem legis ac vitae datorem tam facile suscipere? Salomon, sapientissimus regum Israel, magnificum templum septem annis in laudem nominis tui aedificavit et octo diebus festum dedicationis eius celebravit, mille ostias pacificas obtulit et arcam foederis, clangore bucinae et iubilo, in loco sibi praeparato sollemniter collocavit; et ego, infelix et pauperrimus hominum, quomodo te in domum meam introducam, qui vix mediam expendere devote novi horam, et utinam vel semel digne fere mediam!

5. O mi Deus, quantum illi ad placendum tibi agere studuerunt! Heu quam pusillum est quod ago! quam breve expleo tempus cum me ad communicandum dispono! Raro totus collectus, rarissime ab omni distractione purgatus.

6. Et certe in tua salutari deitatis praesentia nulla deberet occurrere indecens cogitatio, nulla etiam occupare creatura, quia non angelum, sed angelorum Dominum suscepturus sum hospitio. Est tamen magna distantia inter arcam foederis Domini cum suis reliquiis et mundissimum corpus tuum cum suis ineffabilibus virtutibus, inter legalia illa sacrificia futurorum praefigurativa et veram tui corporis hostiam, omnium antiquorum sacrificiorum completivam.

7. Quare igitur ad tuam non magis inardesco venerabilem praesentiam? Cur maiori me non praeparo sollicitudine ad tua sancta sumenda, quando illi antiqui sancti patriarchae, reges quoque et principes cum universo populo tantum devotionis monstrarunt affectum erga cultum divinum?

8. Saltavit rex devotissimus David coram arca Dei totis viribus, recolens beneficia olim indulta patribus. Fecit diversi generis organa, psalmos edidit et cantari instituit cum laetitia, cecinit et ipse frequenter in cithara Spiritus Sancti afflatus gratia, docuit populum Israel toto corde laudare Deum et ore consono diebus singulis benedicere et praedicare. Si tanta agebatur tunc devotio ac divinae laudis extitit recordatio coram arca testamenti, quanta nunc mihi et omni

populo christiano habenda est reverentia et devotio in praesentia sacramenti, in sumptione excellentissimi corporis Christi?

9. Currunt multi ad diversa loca pro visitandis reliquiis sanctorum et mirantur auditis gestis eorum, ampla aedificia templorum inspiciunt et osculantur sericis et auro involuta sacra ossa eorum; et ecce tu praesens es hic apud me in altari, Deus meus, sanctorum sanctus, hominum creator et dominus angelorum. Saepe in talibus videndis est curiositas hominum, est novitas invisorum, et modicus reportatur fructus emendationis, maxime ubi est tam levis sine vera contritione discursus. Hic autem in sacramento altaris totus praesens es, Deus meus, homo Christus Iesus, ubi et copiosus percipitur aeternae salutis fructus quotiescumque fueris digne ac devote susceptus. Ad istud vero non trahit levitas aliqua nec curiositas vel sensualitas, sed firma fides, devota spes et sincera caritas.

10. O invisibilis conditor mundi Deus, quam mirabiliter agis nobiscum! quam suaviter et gratiose cum electis tuis disponis, quibus temetipsum in sacramento sumendum proponis. Hoc namque omnem intellectum superat, hoc specialiter devotorum corda trahit et accendit affectum. Ipsi enim vere fideles tui, qui totam vitam suam ad emendationem disponunt, ex hoc sacramento dignissimo magnam devotionis gratiam et virtutis amorem frequenter recipiunt.

11. O admirabilis et abscondita gratia sacramenti, quam norunt tantum Christi fideles; infideles autem et peccatis servientes experiri non possunt! In hoc sacramento confertur spiritualis gratia et reparatur in anima virtus amissa, et per peccatum deformata redit pulchritudo. Tanta est aliquando haec gratia, ut ex plenitudine collatae devotionis, non tantum mens, sed et debile corpus vires sibi praestitas sentiat ampliores.

12. Dolendum tamen est et miserandum valde super tepiditate et neglegentia nostra, quod non maiori affectu trahimur ad Christum sumendum, in quo tota spes salvandorum consistit et meritum. Ipse enim est sanctificatio nostra et redemptio; ipse consolatio viatorum et sanctorum aeterna fruitio. Dolendum itaque valde, quod multi tam parum hoc salutare mysterium advertunt, quod coelum laetificat et mundum conservat universum. Heu caecitas et duritia cordis humani, tam ineffabile donum non magis attendere et ex quotidiano usu etiam inadvertentia defluere!

13. Si enim hoc sanctissimum sacramentum in uno tantum celebraretur loco et ab uno tantum consecraretur sacerdote in mundo, quanto putas desiderio ad illum locum et talem Dei sacerdotem homines afficerentur, ut divina mysteria celebrari audirent? Nunc autem multi facti sunt sacerdotes et in multis locis offertur Christus, ut tanto maior appareat gratia et dilectio Dei ad hominem, quanto latius est sacra communio diffusa per omnem orbem.

14. Gratias tibi, bone Iesu, pastor aeterne, qui nos pauperes et exules dignatus es pretioso corpore et sanguine tuo reficere, et ad haec mysteria percipienda etiam proprii oris tui eloquio invitare dicendo: *Venite ad me omnes qui laboratis et onerati estis, et ego reficiam vos.*

Capitulum II
Quod magna caritas et bonitas Dei in sacramento exhibetur homini

1. Super bonitate tua et magna misericordia tua, Domine, confisus accedo aeger ad Salvatorem, esuriens et sitiens ad fontem vitae, egenus ad regem coeli, servus ad Dominum, creatura ad Creatorem, desolatus ad meum pium consolatorem. Sed unde mihi hoc ut venias ad me? Quis ego sum, ut praestes mihi temetipsum? Quomodo audet peccator coram te apparere? et quomodo tu dignaris ad peccatorem venire? Tu nosti servum tuum et scis quia nihil boni in se habet, unde hoc illi praestes. Confiteor igitur vilitatem meam, agnosco tuam bonitatem, laudo pietatem et gratias ago propter nimiam caritatem. Propter temetipsum hoc facis, non propter mea merita, ut bonitas tua mihi magis innotescat, caritas amplior ingeratur et humilitas perfectius commendetur. Quia ergo tibi hoc placet et sic fieri iussisti, placet et mihi dignatio tua, et utinam iniquitas mea non obsistat!

2. O dulcissime et benignissime Iesu, quanta tibi reverentia et gratiarum actio cum perpetua laude pro susceptione sacri corporis tui debetur, cuius dignitatem nullus hominum explicare potens invenitur. Sed quid cogitabo in hac communione, in accessu ad Dominum meum, quem debite venerari nequeo et tamen devote suscipere desidero? Quid cogitabo melius et salubrius, nisi me ipsum totaliter humiliando coram te et tuam infinitam bonitatem exaltando supra

me? Laudo te, Deus meus, et te in aeternum exalto. Despicio me et subicio tibi in profundum vilitatis meae.

3. Ecce tu sanctus sanctorum, et ego sordes peccatorum; et inclinas te ad me, qui non sum dignus ad te respicere. Ecce tu venis ad me, tu vis esse mecum, tu invitas ad convivium tuum. Tu mihi dare vis coelestem cibum et *panem angelorum* ad manducandum: non alium sane quam te ipsum, *panem vivum qui de coelo descendisti* et das vitam mundo.

4. Ecce unde dilectio procedit, qualis dignatio illucescit! Quam magnae gratiarum actiones et laudes pro his tibi debentur! O quam salutare et utile consilium tuum cum istud constituisti! Quam suave et iucundum convivium cum teipsum in cibum donasti! O quam admirabilis operatio tua, Domine, quam potens virtus tua, quam ineffabilis veritas tua! Dixisti enim, et facta sunt omnia, et hoc factum est quod iussisti. Mira res et fide digna ac humanum vincens intellectum quod tu, Domine Deus meus, verus Deus et homo, sub modica panis specie et vini integer contineris et sine consumptione a sumente manducaris.

5. Tu, Domine universorum, qui, nullius habens indigentiam, voluisti per sacramentum tuum habitare in nobis, conserva cor meum et corpus meum immaculatum, ut laeta et pura conscientia saepius valeam celebrare tua mysteria et ad meam perpetuam accipere salutem quae ad tuum praecipue honorem et memoriale perenne sanxisti et instituisti.

6. Laetare, anima mea, et gratias age Deo pro tam nobili munere et solatio singulari in hac lacrimarum valle relicto. Nam quoties hoc mysterium recolis et Christi corpus accipis, toties tuae redemptionis opus agis et particeps omnium meritorum Christi efficeris. Caritas enim Christi numquam minuitur et magnitudo propitiationis eius numquam exhauritur. Ideo nova semper mentis renovatione ad hoc disponere te debes et magnum salutis mysterium attenta consideratione pensare. Ita magnum, novum et iucundum tibi videri debet, cum celebras aut missam audis, ac si eodem die Christus primum in uterum Virginis descendens homo factus esset, aut in cruce pendens pro salute hominum pateretur et moreretur.

Capitulum III
Quod utile est saepe communicare

1. Ecce ego venio ad te, Domine, ut bene mihi sit ex munere tuo et laetificer in convivio tuo, quod *parasti in dulcedine tua pauperi, Deus.* Ecce in te est totum quod desiderare possum et debeo. Tu salus mea et redemptio, spes et fortitudo, decus et gloria. *Laetifica* ergo hodie *animam famuli tui, quoniam ad te*, Domine Iesu Christe, *animam meam levavi.* Desidero te nunc devote et reverenter suscipere, cupio te in domum meam introducere, quatenus cum Zachaeo merear a te benedici ac inter filios Abrahae computari. Anima mea et corpus meum te concupiscit, cor meum tecum uniri desiderat.

2. Trade te mihi, et sufficit. Nam praeter te nulla consolatio valet. Sine te esse nequeo et sine visitatione tua vivere non valeo. Ideoque oportet me frequenter ad te accedere et in remedium salutis meae recipere, ne forte deficiam in via si fuero coelesti fraudatus alimonia. Sic enim tu, misericordissime Iesu, praedicans populis et varios sanans languores aliquando dixisti: *Nolo eos dimittere ieiunos in domum suam ne deficiant in via.* Age igitur hoc modo mecum, qui te pro fidelium consolatione in sacramento reliquisti. Tu es enim refectio suavis animae, et qui te digne manducaverit particeps et heres erit aeternae gloriae.

3. Necessarium quidem mihi est, qui tam saepe labor et pecco, tam cito torpesco et deficio, ut per frequentes orationes et confessiones ac sacram tui corporis perceptionem me renovem, mundem et accendam, ne forte diutius abstinendo a sancto proposito defluam. *Proni enim sunt sensus hominis ad malum ab adolescentia sua*, et nisi succurrat divina medicina, labitur homo plus ad peiora. Retrahit ergo sancta communio a malo et confortat in bono. Si enim modo tam saepe negligens sum et tepidus quando communico aut celebro, quid fieret si medelam non sumerem et tam grande iuvamen non quaererem? Et licet omni die non sim aptus et ad celebrandum bene dispositus, dabo tamen operam, congruis temporibus, divina percipere mysteria ac tantae gratiae participem me exhibere. Nam haec est una fidelis animae consolatio, quamdiu peregrinatur a te in mortali corpore, ut, saepius memor Dei sui, dilectum suum devota suscipiat mente.

4. O mira circa nos tuae pietatis dignatio, quod tu, Domine Deus creator et vivificator omnium spirituum, ad pauperculam dignaris

venire animam et cum tota divinitate tua ac humanitate eius impinguare esuriem! O felix mens et beata anima quae te, Dominum Deum suum, meretur devote suscipere et in tua susceptione spiritali gaudio repleri! O quam magnum suscipit dominum, quam dilectum inducit hospitem, quam iucundum recipit socium, quam fidelem acceptat amicum, quam speciosum et nobilem amplectitur sponsum, prae omnibus dilectis et super omnia desiderabilia amandum! Sileant a facie tua, dulcissime dilecte meus, coelum et terra et omnis ornatus eorum, quoniam quidquid habent laudis et decoris ex dignatione tuae est largitatis, nec ad decorem tui pervenient nominis, cuius sapientiae non est numerus.

Capitulum IV
Quod multa bona praestantur devote communicantibus

1. Domine Deus meus, praeveni servum tuum in benedictione dulcedinis tuae, ut ad tuum magnificum sacramentum digne ac devote merear accedere. Excita cor meum in te et a gravi torpore exue me. Visita me in salutari tuo ad gustandum in spiritu tuam suavitatem, quae in hoc sacramento tamquam in fonte plenarie latet. Illumina quoque oculos meos ad intuendum tantum mysterium, et ad credendum illud indubitanti fide me robora. Est enim operatio tua, non humana potentia; tua sacra institutio, non hominis adinventio. Non enim ad haec capienda et intelligenda aliquis idoneus per se reperitur, quae angelicam etiam subtilitatem transcendunt. Quid ergo ego peccator indignus, terra et cinis, de tam alto secreto sacramento potero investigare et capere?

2. Domine, in simplicitate cordis, in bona et firma fide et in tua iussione, ad te cum spe et reverentia accedo et vere credo quia tu praesens es hic in sacramento, Deus et homo. Vis ergo ut te suscipiam et me ipsum tibi in caritate uniam. Unde tuam precor clementiam et specialem ad hoc imploro mihi donari gratiam, ut totus in te liquefiam et amore perfluam atque de nulla alia consolatione amplius me intromittam. Est enim hoc altissimum et dignissimum sacramentum salus animae et corporis, medicina omnis spiritualis languoris, in quo vitia mea curantur, passiones frenantur, tentationes vincuntur ac minuuntur, gratia maior infunditur, virtus accepta augetur, firmatur fides, spes roboratur et caritas ignescit et dilatatur.

3. Multa namque bona largitus es et adhuc saepius largiris in sacramento dilectis tuis devote communicantibus, Deus meus, susceptor animae meae, reparator infirmitatis meae et totius dator consolationis internae. Nam multam ipsis consolationem adversus varias tribulationes infundis et de imo deiectionis propriae ad spem tuae protectionis erigis, atque nova quadam gratia eos intus recreas et illustras, ut qui anxii primo et sine affectione se ante communionem senserant, postea refecti cibo potuque coelesti in melius se mutatos inveniant. Quod idcirco cum electis tuis ita dispensanter agis, ut veraciter agnoscant et patenter experiantur quam nihil ex semetipsis habeant et quid bonitatis ac gratiae ex te consequantur. Quia ex semetipsis frigidi duri ac indevoti; ex te autem ferventes alacres et devoti esse merentur. Quis enim ad fontem suavitatis humiliter accedens non modicum suavitatis inde reportat? Aut quis iuxta ignem copiosum stans non parum caloris inde percipit? Et tu fons es semper plenus et superabundans, ignis semper ardens et numquam deficiens.

4. Unde si mihi non licet haurire de plenitudine fontis nec usque ad satietatem potare, apponam tamen os meum ad foramen coelestis fistulae, ut saltem inde guttulam modicam capiam ad refocillandum sitim meam, ut non penitus exarescam. Et si necdum totus coelestis et tam ignitus ut seraphim et cherubim esse possum, conabor tamen devotioni insistere et cor meum praeparare, ut vel modicam divini incendii flammam ex humili sumptione vivifici sacramenti conquiram. Quidquid autem mihi deest, bone Iesu salvator sanctissime, tu pro me supple benigne ac gratiose, qui ad te omnes gratiose vocare dignatus es dicens: *Venite ad me omnes qui laboratis et onerati estis, et ego reficiam vos.*

5. Ego quidem laboro in sudore vultus mei, dolore cordis torqueor, peccatis oneror, tentationibus inquietor, multis malis passionibus implicor et premor, et non est qui adiuvet, non est qui liberet et salvum faciat, nisi tu, Domine Deus Salvator meus, cui committo me et omnia mea ut me custodias et perducas in vitam aeternam. Suscipe me in laudem et gloriam nominis tui, qui corpus tuum et sanguinem in cibum et potum mihi parasti. Praesta, Domine Deus salutaris meus, ut cum frequentatione mysterii tui crescat meae devotionis affectus.

Capitulum V
De dignitate sacramenti et statu sacerdotali

1. Si haberes angelicam puritatem et sancti Iohannis Baptistae sanctitatem, non esses dignus hoc sacramentum accipere nec tractare. Non hoc meritis debetur hominum, quod homo consecret et tractet Christi sacramentum et sumat in cibum panem angelorum. Grande mysterium et magna dignitas sacerdotum, quibus datum est quod angelis non est concessum. Soli namque sacerdotes in Ecclesia rite ordinati potestatem habent celebrandi et corpus Christi consecrandi. Sacerdos quidem minister Dei est, utens verbo Dei per iussionem et institutionem Dei. Deus autem ibi est principalis auctor et invisibilis operator, cui subest omne quod voluerit et paret omne quod iusserit.

2. Plus ergo credere debes Deo omnipotenti in hoc excellentissimo sacramento, quam proprio sensui aut alteri signo visibili. Ideoque cum timore et reverentia ad hoc opus est accedendum. Attende igitur et vide cuius ministerium tibi traditum est per impositionem manus episcopi. Ecce sacerdos factus es et ad celebrandum consecratus. Vide nunc ut fideliter et devote in suo tempore Deo sacrificium offeras et teipsum irreprehensibilem exhibeas. Non alleviasti onus tuum, sed artiori iam alligatus es vinculo disciplinae et ad maiorem teneris perfectionem sanctitatis. Sacerdos debet esse omnibus virtutibus ornatus, et aliis bonae vitae exemplum praebere. Eius conversatio, non cum popularibus hominibus, sed cum angelis in coelo aut cum perfectis viris in terra.

3. Sacerdos, sacris vestibus indutus, Christi vices gerit ut Deum pro se et pro omni populo suo suppliciter et humiliter roget. Habet ante se et post se dominicae crucis signum ad memorandam iugiter Christi passionem. Ante se crucem in casula portat, ut Christi vestigia diligenter inspiciat et sequi frequenter studeat. Post se cruce signatus est, ut adversa quaelibet illata ab aliis clementer pro Deo toleret. Ante se crucem gerit, ut propria peccata lugeat, post se ut aliorum etiam commissa per compassionem defleat et se medium inter Deum et peccatorem constitutum esse sciat, nec ab oratione nec ab oblatione sancta torpescat, donec gratiam et misericordiam impetrare mereatur. Quando sacerdos celebrat, honorat Deum, angelos laetificat, Ecclesiam aedificat, vivos adiuvat, defunctis requiem praestat et sese omnium bonorum participem efficit.

Capitulum VI
Interrogatio de exercitio ante communionem

1. Cum tuam dignitatem, Domine, et meam vilitatem penso, valde contremisco et in meipso confundor. Si enim non accedo, vitam fugio; et si indigne me ingessero, offensam incurro. Quid ergo faciam, Deus auxiliator meus et consiliator meus in necessitatibus?

2. Tu doce me viam rectam, propone aliquod breve exercitium sacrae communioni congruum. Utile est enim scire qualiter, scilicet devote et reverenter, tibi praeparare debeam cor meum ad recipiendum salubriter tuum sacramentum, seu etiam celebrandum tam magnum et divinum sacrificium.

Capitulum VII
De discussione propriae conscientiae et emendationis proposito

1. Super omnia, cum summa humilitate cordis et supplici reverentia, cum plena fide et pia intentione honoris Dei, ad hoc sacramentum celebrandum, tractandum oportet Dei accedere sacerdotem. Diligenter examina conscientiam tuam et, pro posse tuo, vera contritione et humili confessione eam nuda et clarifica, ita ut nil grave habeas aut scias quod te remordeat et liberum accessum impediat. Habeas displicentiam omnium peccatorum tuorum in generali, et pro quotidianis excessibus magis in speciali doleas et gemas; et, si tempus patitur, Deo in secreto cordis cunctas confitere passionum tuarum miserias.

2. Ingemisce et dole quod adhuc tam carnalis sis et mundanus, ita immortificatus a passionibus, tam plenus concupiscentiarum motibus, tam incustoditus in sensibus exterioribus, tam saepe multis variis phantasiis implicatus, tam multum inclinatus ad exteriora, tam negligens ad interiora, tam levis ad risum et dissolutionem, tam durus ad fletum et compunctionem, tam promptus ad laxiora et carnis commoda, tam segnis ad rigorem et fervorem, tam curiosus ad nova capienda et audienda et pulchra intuenda, tam remissus ad humilia et abiecta amplectenda, tam cupidus ad multa habenda,

tam parcus ad dandum, tam tenax ad retinendum, tam inconsideratus in loquendo, tam incontinens ad tacendum, tam incompositus in moribus, tam importunus in actibus, tam effusus super cibum, tam surdus ad Dei verbum, tam velox ad quietem, tam tardus ad laborem, tam vigilans ad fabulas, tam somnolentus ad vigilias sacras, tam festinus ad finem, tam vagus ad attendendum, tam negligens in Horis persolvendis, tam tepidus in celebrando, tam aridus in communicando, tam cito distractus, tam raro tibi bene collectus, tam subito commotus ad iram, tam facilis ad alterius displicentiam, tam pronus ad iudicandum, tam rigidus ad arguendum, tam laetus ad prospera, tam debilis in adversis, tam saepe multa bona proponens et modicum ad effectum perducens.

3. His et aliis defectibus tuis cum dolore et magna displicentia propriae infirmitatis confessis et deploratis, firmum statue propositum semper emendandi vitam tuam et in melius proficiendi. Deinde cum plena resignatione et integra voluntate offer te ipsum in honore nominis mei in ara cordis tui holocaustum perpetuum, corpus tuum scilicet et animam mihi fideliter committendo, quatenus sic digne merearis ad offerendum Deo sacrificium accedere et sacramentum corporis mei salubriter suscipere.

4. Non est enim oblatio dignior et satisfactio maior pro peccatis diluendis, quam se ipsum pure et integre cum oblatione corporis Christi in missa et in communione Deo offerre. Si homo fecerit quod in se est et vere poenituerit, quotiescumque pro venia et gratia ad me accesserit: *Vivo ego*, dicit Dominus, *quia nolo mortem peccatoris, sed magis ut convertatur et vivat, quoniam peccatorum suorum non recordabor amplius, sed cuncta sibi indulta erunt.*

Capitulum VIII
De oblatione Christi in cruce et propria resignatione

1. Sicut ego me ipsum, expansis in cruce manibus et nudo corpore, pro peccatis tuis Deo Patri sponte obtuli, ita ut nihil in me remaneret quin totum in sacrificium divinae placationis transierit, ita debes et tu temetipsum mihi voluntarie in oblationem puram et sanctam quotidie in missa, cum omnibus viribus et affectionibus tuis, quanto intimius vales, offerre. Quid magis a te requiro, quam ut te studeas mihi ex intimo resignare? Quidquid praeter teipsum das nihil curo, quia non quaero datum tuum, sed te.

2. Sicut non sufficeret tibi, omnibus habitis praeter me, ita nec mihi placere poterit quidquid dederis, te non oblato. Offer te mihi et da te totum pro Deo, et erit accepta oblatio. Ecce ego me totum obtuli Patri pro te, dedi etiam totum corpus meum et sanguinem in cibum, ut totus tuus essem et tu meus permaneres. Si autem in te ipso steteris nec sponte te ad voluntatem meam obtuleris, non est plena oblatio, nec integra erit inter nos unio. Ideo omnia opera tua praecedere debet spontanea tui ipsius in manus Dei oblatio, si libertatem consequi vis et gratiam. Ideo tam pauci illuminati et liberi intus efficiuntur, quia se ipsos ex toto abnegare nesciunt. Est firma sententia mea: *Nisi quis renuntiaverit omnibus quae possidet, non potest esse meus discipulus.* Tu ergo, si optas meus esse discipulus, offer te ipsum mihi cum omnibus affectibus tuis.

Capitulum IX
Quod nos et omnia nostra Deo debemus offerre et pro omnibus orare

1. Domine, omnia tua sunt quae in coelo sunt et in terra. Desidero me ipsum tibi in spontaneam oblationem offerre et tuus perpetuo permanere. Domine, in simplicitate cordis mei offero me ipsum tibi hodie in servum sempiternum, in obsequium et sacrificium laudis perpetuae. Suscipe me cum hac sancta oblatione tui pretiosi corporis, quam hodie tibi in praesentia angelorum invisibiliter assistentium offero, ut sit pro me et pro cuncto populo tuo in salutem.

2. Domine offero tibi omnia peccata mea et delicta mea, quae commisi coram te et sanctis angelis, a die qua primum peccare potui usque ad diem hanc, super placabili altari tuo, ut tu pariter omnia incendas et comburas igne caritatis tuae, et deleas universas maculas peccatorum meorum, et conscientiam meam ab omni delicto emundes, et restituas mihi gratiam tuam, quam peccando amisi, omnia mihi plene indulgendo et in osculum pacis me misericorditer assumendo.

3. Quid possum agere pro peccatis meis, nisi humiliter ea confitendo et lamentando, et tuam propitiationem incessanter deprecando? Deprecor te: exaudi me propitius ubi asto coram te, Deus meus. Omnia peccata mea mihi maxime displicent; nolo ea unquam amplius perpetrare; sed pro eis doleo et dolebo quamdiu vixero, paratus poenitentiam agere et pro posse satisfacere. Dimitte mihi, Deus,

dimitte peccata mea propter nomen sanctum tuum, salva animam meam, quam pretioso sanguine tuo redemisti. Ecce committo me misericordiae tuae, resigno me in manibus tuis. Age mecum secundum bonitatem tuam, non secundum meam malitiam et iniquitatem.

4. Offero etiam tibi omnia bona mea, quamvis pauca et imperfecta, ut tu ea emendes et sanctifices, ut ea grata habeas et accepta tibi facias, et semper ad meliora trahas, necnon ad beatum et laudabilem finem, Domine, me pigrum et inutilem homuncionem perducas.

5. Offero quoque tibi omnia desideria devotorum, necessitates parentum, amicorum, fratrum, sororum, omniumque cariorum meorum et eorum qui mihi vel aliis propter amorem tuum benefecerunt; qui orationes et missas pro se suisque omnibus dici a me petierunt et desideraverunt, sive in carne adhuc vivant sive iam saeculo defuncti sint, ut omnes sibi auxilium gratiae tuae, opem consolationis, protectionem a periculis, liberationem a poenis advenire sentiant et ut, ab omnibus malis erepti, gratias magnificas laeti persolvant.

6. Offero etiam tibi preces placationis pro illis specialiter qui me in aliquo laeserunt, contristaverunt aut vituperaverunt, vel aliquod damnum vel gravamen intulerunt; pro his quoque omnibus quos aliquando contristavi, conturbavi, gravavi et scandalizavi verbis vel factis, scienter aut ignoranter, ut nobis omnibus pariter indulgeas omnia peccata nostra et iniurias et offensiones. Aufer, Domine, a cordibus nostris omnem suspicionem, indignationem, iram et discrepationem et quidquid potest caritatem laedere et fraternam dilectionem minuere. Miserere, Domine, miserere misericordiam tuam poscentibus, da gratiam indigentibus, fac nos tales existere ut simus digni gratia tua perfrui et ad vitam proficiamus aeternam.

Capitulum X
Quod sacra communio de facili non est relinquenda

1. Frequenter recurrendum est ad fontem gratiae et divinae misericordiae, ad fontem bonitatis et totius puritatis, quatenus a passionibus tuis et vitiis curari valeas, et contra universas tentationes et fallacias diaboli fortior atque vigilantior effici merearis. Inimicus, sciens fructum et remedium maximum in sacra communione positum, omni modo et occasione nititur fideles et devotos, quantum praevalet, retrahere et impedire.

2. Cum enim quidam sacrae communioni se aptare disponunt, peiores satanae immissiones et illusiones patiuntur. Ipse namque spiritus, ut in Iob scribitur, venit inter filios Dei, ut solita eius nequitia perturbet aut timidos nimium reddat et perplexos, quatenus fructus eorum affectuum minuat vel fidem impugnando auferat, si forte aut omnino communionem relinquant aut cum tepore accedant. Sed non est quidquam curandum de versutiis et phantasiis illius, quantumlibet turpibus et horrendis, sed cuncta phantasmata in caput eius sunt retorquenda. Contemnendus est miser et deridendus, nec propter insultus eius et commotiones quas suscitat sacra est omittenda communio.

3. Saepe etiam impedit nimia sollicitudo pro devotione habenda et anxietas quaedam de confessione facienda. Age secundum consilium sapientum et depone anxietatem et scrupulum, quia gratiam Dei impedit et devotionem mentis destruit. Propter aliquam parvam tribulationem vel gravitatem, sacram ne dimittas communionem, sed vade citius confiteri et omnes offensiones aliis libenter indulge. Si vero aliquem offendisti tu, tu veniam humiliter deprecare, et Deus libenter indulgebit tibi.

4. Quid prodest diu tardare confessionem aut sacram differre communionem? Expurga te quam primum, expue velociter venenum, festina recipere remedium, et senties melius quam si diu distuleris. Si hodie propter istud distuleris, cras forsitan illud magis eveniet et sic diu posses a communione impediri et magis ineptus fieri. Quanto citius vales, a praesenti gravitate et inertia te excutias, quia nihil importat diu anxiari, diu cum turbatione transire et ob quotidiana obstacula se a divinis sequestrare, immo plurimum nocet diu communionem protelare; nam et gravem torporem consuevit inducere. Proh dolor! quidam tepidi et dissoluti moras confitendi accipiunt libenter et communionem sacram ideo differre cupiunt, ne ad maiorem sui custodiam se dare teneantur.

5. Heu quam modicam caritatem et debilem devotionem habent qui sacram communionem tam facile postponunt! Quam felix ille et Deo acceptus habetur qui sic vivit et tali puritate conscientiam suam custodit, ut etiam omni die communicare paratus et bene affectatus esset, si ei liceret et sine nota agere posset! Si quis interdum abstinet humilitatis gratia aut legitima impediente causa, laudandus est de reverentia. Si autem torpor obrepserit, se ipsum excitare debet et

facere quod in se est, et Dominus aderit desiderio suo pro bona voluntate quam specialiter respicit.

6. Cum vero legitime praepeditus est, habebit semper bonam voluntatem et piam intentionem communicandi, et sic non carebit fructu sacramenti. Potest enim quilibet devotus omni die et omni hora ad spiritualem Christi communionem salubriter et sine prohibitione accedere; et tamen certis diebus, statuto tempore, corpus sui Redemptoris cum affectuosa reverentia sacramentaliter debet suscipere, et magis laudem Dei et honorem praetendere quam suam consolationem quaerere. Nam toties mystice communicat et invisibiliter reficitur, quoties incarnationis Christi mysterium passionemque devote recolit et in amorem eius accenditur.

7. Qui aliter se non praeparat, nisi instante festo vel consuetudine compellente, saepius imparatus erit. Beatus qui se Domino in holocaustum offert quoties celebrat aut communicat. Non sis in celebrando nimis prolixus aut festinus, sed serva communem bonum modum, cum quibus vivis. Non debes aliis generare molestiam et taedium, sed communem servare viam secundum maiorum institutionem, et potius aliorum servire utilitati quam propriae devotioni vel affectui.

Capitulum XI
Quod Corpus Christi et Sacra Scriptura sint animae fideli necessaria

1. O dulcissime Domine Iesu, quanta est dulcedo devotae animae tecum epulantis in convivio tuo, ubi ei non alius cibus manducandus proponitur, nisi tu unicus dilectus eius, super omnia desideria cordis desiderabilis. Et mihi quidem dulce foret in praesentia tua ex intimo affectu lacrimas fundere et cum pia Magdalena pedes tuos lacrimis irrigare. Sed ubi est haec devotio? ubi lacrimarum sanctarum copiosa effusio? Certe in conspectu tuo et sanctorum angelorum tuorum cor meum ardere deberet et ex gaudio flere. Habeo enim te in sacramento vere praesentem, quamvis aliena specie occultatum.

2. Nam in propria et divina claritate te conspicere oculi mei ferre non possunt, sed neque totus mundus in fulgore gloriae maiestatis tuae subsisteret. In hoc ergo meae imbecillitati consulis, quod te sub

sacramento abscondis. Habeo vere et adoro quem angeli adorant in coelo. Sed ego interim adhuc in fide, illi autem in specie et sine velamine. Me oportet contentum esse in lumine verae fidei et in ea ambulare, *donec aspiret dies aeternae* claritatis *et umbrae* figurarum *inclinentur. Cum autem venerit quod perfectum est*, cessabit usus sacramentorum, quia beati in gloria coelesti non egent medicamine sacramenti. Gaudent enim sine fine in praesentia Dei, facie ad faciem gloriam eius speculantes et, de claritate in claritatem abyssi Deitatis transformati, gustant Verbum Dei carnem factum, sicut fuit ab initio et manet in aeternum.

3. Memor horum mirabilium, grave mihi fit taedium etiam quodlibet spirituale solatium, et quamdiu Dominum meum aperte in sua gloria non video, pro nihilo duco omne quod in mundo conspicio et audio. Testis es mihi, Deus, quod nulla res potest me consolari, nulla creatura quietare, nisi tu, Deus meus, quem desidero aeternaliter contemplari. Sed non est hoc possibile durante me in hac mortalitate, et ideo oportet ut me ponam ad magnam patientiam et me ipsum in omni desiderio tibi submittam. Nam et sancti tui, Domine, qui tecum iam in regno coelorum exultant, in fide et patientia magna, dum viverent, adventum gloriae tuae expectabant. Quod illi crediderunt ego credo, quod illi speraverunt ego spero, quo illi pervenerunt per gratiam tuam me venturum confido. Ambulabo interim in fide, exemplis confortatus sanctorum. Habebo etiam libros sanctos pro solatio et vitae speculo, atque super haec omnia sacratissimum corpus tuum pro singulari remedio et refrigerio.

4. Duo namque mihi necessaria permaxime sancta sentio in hac vita, sine quibus mihi importabilis foret ista miserabilis vita. In carcere corporis huius detentus, egere duobus fateor, cibo scilicet et lumine. Dedisti itaque mihi infirmo sacrum corpus tuum ad refectionem mentis et corporis et posuisti *lucernam pedibus meis verbum tuum.* Sine his duobus bene vivere non possem. Nam verbum Dei lux est animae meae, et sacramentum tuum panis vitae. Haec possunt etiam dici mensae duae, hinc et inde in gazophylacio sanctae Ecclesiae positae. Una mensa est sacri altaris, habens panem sanctum, idest corpus Christi pretiosum. Altera est divinae legis, continens doctrinam sanctam, erudiens fidem rectam et firmiter usque ad interiora velaminis, ubi sunt Sancta Sanctorum, perducens.

5. Gratias tibi, bone Iesu, lux lucis aeternae, pro doctrinae sacrae mensa, quam nobis per servos tuos prophetas et apostolos alios-

que doctores ministrasti. Gratias tibi, Creator et Redemptor hominum, qui ad declarandam toti mundo caritatem tuam coenam parasti magnam, in qua non agnum typicum, sed tuum sanctissimum corpus et sanguinem proposuisti manducandum, laetificans omnes fideles convivio sacro et calice inebrians salutari, in quo sunt omnes deliciae paradisi et epulantur nobiscum angeli, sed suavitate feliciori.

6. O quam magnum et honorabile est officium sacerdotum, quibus datum est Dominum maiestatis verbis sacris consecrare, labiis benedicere, manibus tenere, ore proprio sumere et ceteris ministrare! O quam mundae debent esse manus illae, quam purum os, quam sanctum corpus, quam immaculatum cor sacerdotis, ad quem toties ingreditur Auctor puritatis! Ex ore sacerdotis non nisi sanctum, nisi honestum et utile procedere debet verbum, qui tam saepe Christi accipit sacramentum.

7. Oculi eius simplices et pudici, qui Christi corpus solent intueri. Manus purae et in coelum elevatae, quae Creatorem coeli et terrae solent contrectare. Sacerdotibus specialiter in lege dicitur: *Sancti estote, quoniam ego sanctus sum Dominus Deus vester.*

8. Adiuvet nos gratia tua, omnipotens Deus, ut qui officium sacerdotale suscepimus digne ac devote tibi omni puritate et conscientia bona famulari valeamus. Et si non possumus in tanta innocentia vitae conversari ut debemus, concede nobis tamen digne flere mala quae gessimus, ut in spiritu humilitatis ac bonae voluntatis proposito tibi ferventius de cetero deservire valeamus.

Capitulum XII
Quod magna diligentia se debeat communicaturus Christo praeparare

1. Ego sum puritatis amator et dator omnis sanctitatis. Ego cor purum quaero, et ibi est locus requietionis meae. Para mihi coenaculum grande, stratum, et faciam apud te Pascha cum discipulis meis. Si vis veniam ad te et apud te maneam, expurga vetus fermentum et munda cordis tui habitaculum. Exclude totum saeculum et omnem vitiorum tumultum. Sede tamquam passer solitarius in tecto et cogita excessus tuos in amaritudine animae tuae. Omnis namque amans suo dilecto amatori optimum et pulcherrimum praeparat locum, quia in hoc cognoscitur affectus suscipientis dilectum.

2. Scito tamen te non posse satisfacere huic praeparationi ex merito tuae actionis, etiamsi per integrum annum ita te praeparares, ut nihil aliud in mente haberes. Sed et sola pietate et gratia mea permitteris ad mensam accedere, ac si mendicus ad prandium vocetur divitis et ille nihil habeat ad retribuendum beneficiis eius, nisi se humiliando et gratias sibi agendo. Fac quod in te est et diligenter facito, non ex consuetudine, non ex necessitate, sed cum timore et reverentia et affectu accipe corpus dilecti Domini Dei tui dignantis ad te venire. Ego sum qui vocavi, ego iussi fieri, ego supplebo quod tibi deest. Veni et suscipe me!

3. Cum gratiam devotionis tribuo, gratias age Deo tuo, non quia dignus es, sed quia tui misertus sum. Si non habes, sed magis te aridum sentis, insiste orationi, ingemisce, pulsa nec desistas donec merearis micam aut guttam gratiae salutaris accipere. Tu mei indiges, non ego tui indigeo. Nec tu me sanctificare venis, sed ego te sanctificare venio et meliorare. Tu venis ut ex me sanctificeris et mihi uniaris, ut novam gratiam recipias et de novo ad emendationem accendaris. Noli negligere hanc gratiam, semper praepara cum omni diligentia cor tuum et introduc ad te dilectum tuum.

4. Oportet autem ut, non solum te praepares ad devotionem ante communionem, sed etiam ut te sollicite conserves in ea post sacramenti perceptionem. Nec minus custodia post exigitur, quam devota praeparatio prius. Nam bona postmodum custodia optima iterum est praeparatio ad maiorem gratiam consequendam. Ex eo quippe valde indispositus quis redditur, si statim fuerit nimis effusus ad exteriora solatia. Cave a multiloquio, mane in secreto et fruere Deo tuo. Ipsum enim habes, quem totus mundus tibi auferre non potest. Ego sum cui te totum dare debes, ita ut iam ultra non in te, sed in me absque omni sollicitudine vivas.

Capitulum XIII
Quod toto corde anima devota Christi unionem in sacramento affectare debet

1. Quis mihi det, Domine, ut inveniam te solum, ut aperiam tibi totum cor meum, ut fruar te sicut desiderat anima mea, et iam nemo me despiciat; sed tu solus mihi loquaris et ego tibi, sicut solet dilectus ad dilectum loqui et amicus cum amico convivari? Hoc oro,

hoc desidero ut tibi totus uniar et cor meum ab omnibus creatis rebus abstraham, magisque per sacram communionem ac frequentem celebrationem coelestia et aeterna sapere discam. At, Domine Deus, quando ero tecum totus unitus et absorptus meique totaliter oblitus? Tu in me et ego in te, et sic nos in unum pariter manere concede.

2. Vere tu es *dilectus meus, electus ex milibus*, in quo complacuit animae meae habitare omnibus diebus vitae suae. Vere tu es pacificus meus, in quo pax summa et requies vera, extra quem labor et dolor et infinita miseria. Vere tu es *Deus absconditus*, et consilium tuum non est cum impiis, sed cum humilibus et simplicibus sermo tuus. O quam suavis est, Domine, spiritus tuus, qui, ut dulcedinem tuam in filios demonstrares, pane suavissimo de coelo descendente illos reficere dignaris! Vere *non est alia natio tam grandis, quae habeat deos appropinquantes sibi, sicut tu, Deus noster, ades* universis fidelibus tuis, quibus ob quotidianum solatium et cor erigendum in coelum, te tribuis ad edendum et fruendum.

3. Quae est enim alia gens tam inclyta sicut plebs christiana? aut quae creatura sub coelo tam dilecta ut anima devota, ad quam ingreditur Deus ut pascat eam carne sua gloriosa? O ineffabilis gratia! o admirabilis dignatio! o amor immensus homini singulariter impensus! Sed quid retribuam Domino pro gratia ista, pro caritate tam eximia? Non est aliud quod gratius donare queam, quam ut cor meum Deo meo totaliter tribuam et intime coniungam. Tunc exultabunt omnia interiora mea cum perfecte fuerit unita Deo anima mea. Tunc dicet mihi: *Si tu vis esse mecum, ego volo esse tecum.* Et ego respondebo illi: *Dignare, Domine, manere mecum; ego volo libenter esse tecum.*

Capitulum XIV
De quorumdam devotorum ardenti desiderio ad Corpus Christi

1. *O quam magna multitudo dulcedinis tuae*, Domine, *quam abscondisti timentibus te!* Quando recordor devotorum aliquorum ad sacramentum tuum, Domine, cum magna devotione et affectu accedentium, tunc saepius in meipso confundor et erubesco, quod ad altare tuum et sacrae communionis mensam tam tepide et frigide

accedo, quod ita aridus, sine devotione et affectione cordis maneo, quod non sum totaliter accensus coram te, Deo meo, nec ita vehementer attractus et affectus sicut multi devoti fuerunt, qui prae nimio desiderio communionis et sensibili cordis amore a fletu non potuerunt se continere; sed ore cordis et corporis pariter ad te, fontem vivum, medullitus inhiabant, suam esuriem non valentes aliter temperare nec satiare, nisi corpus tuum cum omni iucunditate et spirituali aviditate accepissent.

2. O vere ardens fides eorum, probabile existens argumentum sacrae praesentiae tuae! Isti enim veraciter cognoscunt Dominum suum in fractione panis, quorum cor tam valde ardet in eis de Iesu ambulante cum eis. Longe est a me saepe talis affectus et devotio, tam vehemens et ardor. Esto mihi propitius, bone Iesu, et dulcis et benigne. Concede pauperi mendico tuo, vel interdum, modicum de cordiali affectione amoris tui in sacra communione sentire, ut fides mea magis convalescat, spes in bonitate tua proficiat, et caritas, semel perfecte accensa et celeste manna experta, numquam deficiat.

3. Potens est autem misericordia tua etiam gratiam desideratam mihi praestare et, in spiritu ardoris, cum dies beneplaciti tui advenerit, me clementissime visitare. Etenim licet tanto desiderio tam specialium devotorum tuorum non ardeo, tamen de gratia tua illius magni inflammati desiderii desiderium habeo, orans et desiderans omnium talium fervidorum amatorum tuorum participem me fieri ac eorum sancto consortio annumerari.

Capitulum XV
Quod gratia devotionis humilitate et sui ipsius abnegatione acquiritur

1. Oportet te devotionis gratiam instanter quaerere, desideranter petere, patienter et fiducialiter expectare, gratanter recipere, humiliter conservare, studiose cum ea operari ac Deo tempus et modum visitationis, donec veniat, committere. Humiliare praecipue te debes, cum parum aut nihil devotionis interius sentis, sed non nimium deici nec inordinate contristari. Dat saepe Deus in uno brevi momento, quod longo negavit tempore. Dat quandoque in fine quod in principio orationis distulit dare.

2. Si semper cito gratia daretur et pro voto adesset, non esset infirmo homini bene portabile. Propterea in bona spe et humili patientia expectanda est devotionis gratia. Tibi tamen et peccatis tuis imputa cum non datur vel etiam occulte tollitur. Modicum quandoque est quod gratiam impedit et abscondit, si tamen modicum et non potius grande dici debeat quod tantum bonum prohibet. Sed si hoc ipsum modicum vel grande amoveris et perfecte viceris, erit quod petisti.

3. Statim namque ut te Deo ex toto corde tradideris, nec hoc vel illud pro tuo libito seu velle quaesieris, sed integre te in ipso posueris, unitum te invenies et pacatum, quia nihil ita tibi sapiet et placebit sicut beneplacitum divinae voluntatis. Quisquis ergo intentionem suam simplici corde sursum ad Deum levaverit, seque ab omni inordinato amore seu displicentia cuiuslibet rei creatae evacuaverit, aptissimus gratiae percipiendae ac dignus devotionis munere erit. Dat enim Dominus ibi benedictionem suam, ubi vasa vacua invenerit. Et quanto perfectius infimis quis renuntiaverit et magis sibi ipsi per contemptum sui moritur, tanto gratia celerius venit, copiosius intrat et altius cor liberum elevat.

4. Tunc videbit et affluet, et mirabitur et dilatabitur cor eius in ipso, quia manus Domini cum illo est, et ipse se posuit totaliter in manu eius usque in saeculum. Ecce sic benedicetur homo qui quaerit Deum in toto corde suo, nec in vanum accipit animam suam. Hic, in accipiendo sacram Eucharistiam, magnam promeretur divinae unionis gratiam, quia non respicit ad propriam devotionem et consolationem, sed ad Dei gloriam et honorem.

Capitulum XVI
Quod necessitates nostras Christo aperire debemus et eius gratiam postulares

1. O dulcissime atque amantissime Domine, quem nunc devote desidero suscipere, tu scis infirmitatem meam et necessitatem quam patior, in quantis malis et vitiis iaceo; quam saepe sum gravatus, tentatus, turbatus et inquinatus. Pro remedio ad te venio, pro consolatione et sublevatione te deprecor. Ad omnia scientem loquor, cui manifesta sunt omnia interiora mea et qui solus potes me perfecte consolari et adiuvare. Tu scis quibus bonis indigeo prae omnibus, et quam pauper sum in virtutibus.

2. Ecce sto ante te pauper et nudus, gratiam postulans et misericordiam implorans. Refice esurientem mendicum tuum, accende frigiditatem meam igne amoris tui, illumina caecitatem meam claritate praesentiae tuae. Verte mihi omnia terrena in amaritudinem, omnia gravia et contraria in patientiam, omnia infima et creata in contemptum et oblivionem. Erige cor meum ad te in coelum, et ne dimittas me vagari super terram. Tu solus mihi ex hoc iam dulcescas usque in saeculum, quia tu solus cibus et potus meus, amor meus et gaudium meum, dulcedo mea et totum bonum meum.

3. Utinam me totaliter ex tua praesentia accendas, comburas et in te transmutes, ut unus tecum efficiar spiritus per gratiam internae unionis et liquefactionem ardentis amoris! Ne patiaris me ieiunum et aridum a te recedere, sed operare mecum misericorditer, sicut saepius operatus es cum sanctis tuis mirabiliter. Quid mirum si totus ex te ignescerem et in meipso deficerem, cum tu sis ignis semper ardens et numquam deficiens, amor corda purificans et intellectum illuminans?

Capitulum XVII
De ardenti amore et desiderio vehementi suscipiendi Christum

1. Cum summa devotione et ardenti amore, cum toto cordis affectu et fervore desidero te, Domine, quemadmodum multi sancti et devotae personae in communicando te desideraverunt, qui tibi maxime in sanctitate vitae placuerunt et in ardentissima devotione fuerunt. O Deus meus, amor aeternus, totum bonum meum, felicitas interminabilis, cupio te suscipere cum vehementissimo desiderio et dignissima reverentia, quam aliquis sanctorum unquam habuit et sentire potuit.

2. Et licet indignus sum omnia illa sentimenta devotionis habere, tamen offero tibi totum cordis mei affectum, ac si omnia illa gratissime inflammata desideria solus haberem. Sed et quaecumque potest pia mens concipere et desiderare, haec omnia tibi cum summa veneratione et intimo fervore praebeo et offero. Nihil opto reservare mihi, sed me et omnia mea tibi sponte et libentissime immolare. Domine Deus meus, creator meus et redemptor meus, cum tali affectu et reverentia, laude et honore, cum tali gratitudine, dignitate

et amore, cum tali fide, spe et puritate affecto te hodie suscipere, sicut te suscepit et desideravit sanctissima Mater tua gloriosa Virgo Maria, quando angelo evangelizanti sibi incarnationis tuae mysterium humiliter et devote respondit: *Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum.*

2. Et sicut beatus praecursor tuus, excellentissimus sanctorum, Iohannes Baptista [in praesentia tua] laetabundus exultavit in gaudio Spiritus Sancti dum adhuc maternis clauderetur visceribus et postmodum, cernens inter homines Iesum ambulantem, valde se humilians devoto cum affectu dicebat: *Amicus autem sponsi, qui stat et audit eum, gaudio gaudet propter vocem sponsi*, sic ego magnis et sacris desideriis opto inflammari et tibi ex toto corde me ipsum praesentare. Unde et omnium devotorum cordium iubilationes, ardentes affectus, mentales excessus ac supernales illuminationes et coelicas visiones tibi offero et exhibeo, cum omnibus virtutibus et laudibus ab omni creatura in coelo et in terra celebratis et celebrandis pro me et omnibus mihi in oratione commendatis, quatenus ab omnibus digne lauderis et in perpetuum glorificeris.

3. Accipe vota mea, Domine Deus meus, et desideria infinitae laudationis et immensae benedictionis, quae tibi secundum multitudinem ineffabilis magnitudinis tuae iure debentur. Haec tibi reddo et reddere desidero per singulos dies et momenta temporum, atque, ad reddendum mecum tibi gratias et laudes, omnes coelestes spiritus et cunctos fideles tuos precibus et affectibus invito et exoro.

4. Laudent te universi populi, tribus et linguae, et sanctum ac mellifluum nomen tuum cum summa iubilatione et ardenti devotione magnificent. Et quicumque reverenter ac devote altissimum sacramentum tuum celebrant et plena fide recipiunt, gratiam et misericordiam apud te invenire mereantur et pro me peccatore suppliciter exorent. Cumque optata devotione ac fruibili unione potiti fuerint, et bene consolati ac mirifice refecti de sacra mensa abscesserint, mei pauperis recordari dignentur.

Capitulum XVIII
Quod homo non sit curiosus scrutator sacramenti sed humilis imitator Christi subdendo sensum suum Sacrae Fidei

1. Cavendum est tibi a curiosa et inutili perscrutatione huius profundissimi sacramenti, si non vis in dubitationis profundum mergi. *Qui scrutator est maiestatis opprimetur a gloria.* Plus valet Deus operari, quam homo intelligere potest. Tolerabilis est pia et humilis inquisitio veritatis, parata semper doceri et per sanas patrum sententias studens ambulare.

2. Beata simplicitas, quae difficiles quaestionum relinquit vias et plana ac firma pergit semita mandatorum Dei. Multi devotionem perdiderunt, dum altiora scrutari voluerunt. Fides a te exigitur et sincera vita, non altitudo intellectus neque profunditas mysteriorum Dei. Si non intelligis nec capis quae infra te sunt, quomodo comprehendes quae supra te sunt? Subdere Deo et humilia sensum tuum fidei, et dabitur tibi scientiae lumen prout tibi fuerit utile et necessarium.

3. Quidam graviter tentantur de fide ac sacramento, sed non est hoc ipsis imputandum, sed potius inimico. Noli curare, noli disputare cum cogitationibus tuis, nec ad immissas a diabolo disputationes et dubitationes responde, sed crede verbis Dei. Crede sanctis eius et prophetis, et fugiet a te nequam inimicus. Saepe multum prodest, quod sustinet talia servus Dei. Nam infideles et peccatores non tentat, quos secure iam possidet; fideles autem devotos variis modis tentat et vexat.

4. Perge ergo cum simplici et indubitata fide, et cum reverentia ad sacramentum accede. Quidquid intelligere non vales Deo omnipotenti secure committe. Non fallit te Deus, fallitur qui sibi nimium credit. Graditur Deus cum simplicibus, revelat se humilibus, dat intellectum parvulis, aperit sensum puris mentibus et abscondit gratiam curiosis et superbis. Ratio humana debilis est et falli potest; fides autem vera falli non potest.

5. Omnis ratio et naturalis investigatio fidem sequi debet, non praecedere nec infringere. Nam fides et amor ibi maxime praecellunt,

et occultis modis in hoc sanctissimo et superexcellentissimo sacramento operantur. Deus aeternus et immensus infinitaeque potentiae facit magna et inscrutabilia in coelo et in terra, nec est investigatio mirabilium operum eius. Si talia essent opera Dei, ut facile ab humana ratione caperentur, non essent mirabilia nec inscrutabilia dicenda. Amen.